3 1761 08821849 0

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/narodnepiesmebos00juki

VIII/1448 Zoi
2 v 0
576

NARODNE PIESME

BOSANSKE I HERCEGOVAČKE

SKUPIO

IVAN FRANJO JUKIĆ

BANJOLUČANIN

i

LJUBOMIR HERCEGOVAC

(FR. GR. MARTIĆ)

IZDAO

O. FILIP KUNIĆ

KUPRIEŠANIN.

Brunsvi

PIESME JUNAČKE.

Svezka I. odiel I.

Ciena 1 for. sr.

NARODNE PIESME

L Ser. C
J936na

BOSANSKE

i

HERCEGOVAČKE

SKUPIO

IVAN FRANJO JUKIĆ

BANJOLUČANIN

i

LJUBOMIR HERCEGOVAC

(FR. GR. MARTIĆ)

Frano Ivan

izdao

O. FILIP KUNIĆ

KUPRJEŠANIN.

v. I Cpt. 17

SVEZAK PÈRVI.

PIESME JUNAČKE.

563996
1. 6. 53

U Osieku 1858.

TISKOM C. K. POVL. TISKARNE DRAG. LEHMANNA I DRUGARA.

Facta transierunt: fida monumenta manserunt.

RAZLOG.

Kitica ova, dragi narode slovinski! iz tvojeg' perivoja u Bosni uzkinuta, — ovaj premalahni svezak piesamah, iz tvoga pradiedovskog' hranilišta zahitjen, neizvija se kao da tebi što novo nosi, jer ti sam ovo tvoje blago harno čuvaš i štuješ, njega razkošno uživaš i u njemu vitežka diela starih tvojih zgledaš, s njima se razgovaraš i svojim potomcima, tvojoj dieci ovo jedino tvoje imanjstvo od zavieta gojiš i s' otačkim, kao materinu hranu, predaješ njegovanjem; nego idje u sviet bieli kanoti junačka čelenka iz kala izrovljena i na žarko izvadjena sunašce, da ju ono obsiene zrakom i od hèrdje izbavi, te da nju taku sjajnu u domaću riznicu prenesemo, gdie ju hèrdja tavna naći neće; već da se kao u hrabrena zatočnika za kalpakom ponosito vije i u pèrvobitnoj dici svojoj uztrajno sjaje i uzdèrži. Jošter da tvoji susiedni narodi divećí se ponosu tvojem i tvojoj slavi učastvuju, — oni, koji sa tvojim silnim plemenom preko toliko viekovah ovaj obilati dio kruga zemaljskoga diele i uživaju; — oni, koji su tvoje jako kolieno poznavali još u vriemena tvojih hrabrih vojvodah Onogosta, Vože i inih silnih, pa i u doba cara Upravde, rimskog gospodara, koi je tvoj pradied bio i pamte porieklo tvoje

pod drevnim nazivcim Skitah, Sarmatah, Hunah, Slovjenah, Slavinah, Slavljanah i Slovinah, pak Sorabah Sèrbaljah, Chrobatah, Hèrvatah, Henetah, Vindah i Ilirah; — pak kakogod reknu, ti si rode slavinski u Bosni, Sèrbii, Dalmacii, Hèrvatskoj, Hercegovini i Cèrnoj gori jedan od onih pèrvih jatah, koja su iztok zbog tieskobe miesta umnoživšem se naraštaju ostavila, iz te rodne kolievke pokolienja čoviečanskoga prama zapadu porinula, pak neizmiernu pučinu tada još prazne Europe naselila i onaj ġèrdni prostor — ako ne pèrvim korakom a ono po vriemenu i okolovštinam, unapried pokročavajući — od blatničkoga do sinjega mora jadranskog pritisnula, te starih dèržavah Skitie, Sarmacie, Daciah, Mesiah, Tracie i Macedonie, Panoniah i Norika t. j. velike Ilirie stanovnici, posiedovatelji i oni čudesni u dogodovštinam s' odlikovanjem bilieženi ratoborci i vladaoci bili. Znaš li Slavljanine, da ti se starina u Europi zaniekati nemože! ... Ako niesi vèrstnik i savriemenik najstariih kolienah helinskog i latinskog u oviem predielima zemlje, a ti bez dvoumnienja malo si mladji od Gallah — današnjih Francezah, — od Teutonah, Alemannah, Germanah — današnjih Niemacah. Šta ćemo rieć, ako se obazriemo u najdalja doba Velikoga Skendera, Alexandra, obvladatelja cielog' istoka i zapada, koi je tvojim starim, njegove slave i predobitja pomagaocima, stanovite dèržave udielio i punovlastno podario s' poveljom, koju su spomenici učuvali i koja ti dan današnji sviedoči tvoje zakonito prastaro na zapadu stanovanje. — Gle! kako ovaj car svieta pomilovà Tebe: *„Mi Aleksander od Filipa kralja od Maćedonie, poglavnik monarchie svieta zlamenovani, gèrčkoga carstva početnik, velikoga Jove (Jupitera) sin po Natabanu*

naviešćen, vladoac Augustov, Bragmanov i Arbanov, od istoka sunca dari (tja) do zapada, i od poldneva dari do septemtriona! Plemenitom narodu slovinskomu i jeziku njihovom milost, mir i pozdravljenje od nas i od naših posliednjih, koji na vladanje svieta stupe. Zašto nam bijaste u vieri stalni, na oružju sèrčani i naši pomoćnici hrabreni; zato vam dajemo i darivamo slobodnim načinom (pravom) uvieke vas diel zemlje od Aquilona (sievera) dari do najzadnjih krajin proti poldnevu od latinske zemlje tim načinom, da nijedan drugi narod nesmieti bude ondi stati, pribivati ili uzdèržat se, nego vaši. I ako koji budu našli se ondi stojeći, budu vaši sužnji, i sinovi njihovi sužnji sinovoh vaših. Dano u gradu novomu Aleksandrie od nas sazidanom na velikoj rieki Nilu XII. naših kraljestvah: pomagajući nam veliki Jupiter, Mars, Pluton i B. Minerva. Sviedoci od ove stvari jesu plemeniti vitez (athleta) naš blagajnik (thesaurar) i ostalih jedanajest hercegah, koje umierajućim nam brez sinovah jesmo ostavili dielnike naše i od svega svieta.“ *) — Vidiš li da si i prie došastja Isusova na toliko stolietjah bitjstvovao, živio i slavstvovao!

Ali ovi pèrvi burni viekovi postojbine, bojnog napriedovanja, domaćeg razvitka i gradjanskog ukrieplјenja starih naših puni su tavne neizviestnosti tako, da malo što i to iz tudjinskih lakomih predavanjah znati nam dato jest; — niti nam se ta gvozdena koprena, — za kojom početna zbivanja kako naših tako i drugih na-

*) Glavinić ex op. Regno Slavor. fol. 168.

rodah pokopona su, — ikad razdrieti dade. Tek kad su osmanske gomile Uzpor (Bosfor, Vozpor) prevalile, pa ove nemile čete gèrčko carstvo pokrutile, bugarske dèržave, podunavske, sèrbske i bosanske zemlje, toli kriepke i cvietavše banovine harati stale, i kad je sudbina naš slovinski rod u tiem obilatim predielima živući na jugu konačno ovom jarmu uručila: od onda istom od bujne dogodovštine, toli znamenitih zbitjah i kèrvoprolitnog boravljenja niešto, kao tanahne zrake sunčane kroz mèrklu oluju, povèršno bludnju i gvozdeno življenje njegovo uzznati možemo. I na tu svèrhu najskoli služi nam dosta bogati izvor narodnih piesamah naših, koje nam iz onih viekovah borenja pojedinih vitezovah spominju, junačko u obće naroda vladanje predstavljaju, slavna diela za ponos predaju i hrabri značaj, stalno ratoljubivo plemena ponašanje osviedočavaju. Nepoznajemo naroda drugoga na svietu, da je bio takim biedama, tolikim užasnim slučajevim i nevoljam i tako neprijaznim okolostajnostima izvèržen i izkušan, kao nebogi narod slovinski; a pak pokraj svie' tih nemilih smećah i mnogostručnog u raznih prevratah tèrpljenja on ima, i svakad je pokazivao, u svojoj prirodi jednu božanstvenu iskricu, jedan dar osobiti, — koga drugi naraštaj čoviečanski do danas u tako izuzetnoj mieri pokazao nije, — *pievati* i u pievanja svoje dogadjaje i svojih starih osobite čine slagati, s' njima se uznositi, ter tako izvorna skladišta svojim preko viekovah potomcima vierno i neoskvèrnjeno predavati; odkuda na njegovu dobru ćud — štono rieč „tko pieva o zlu nemisli,“ — na njegov čestiti značaj, na njegovo veselo duha razpoloženje i njegovu za junačkim kriepostima slovoljubivu pohlepnost zaključuju i oni, koji

ga iz bliza nepoznaju, kao što onaj Niemac glasoviti reče: „Ein böses Volk hat keine Lieder.“ Istina, da je i puk starih Helinah bio pun duha piesmotvornoga i da se tom osobitostju prilikovati može narodu našemu; ali šta ćemo reći, kad ima ljudih, koji svojim dubokim poznanstvom i izvèrstnom vieštinom pronikli su i izcèrpili su i naš i onaj slavni helenski jezik, te bielodano osviedočili taku bližinu i medjusobnu obadvaju srodnost, da se gotov od rieči do rieči jedan iz drugoga razumievati i sravnivati može; — naš bogati jezik i prostrana nariečja taj divni i golemi trud olakšaše jim. Jeda li niesu ovi narodi starožitelji Europe i istočnih krajevah rodjaci bili? Moj nije ovdie posao u to duboko iztraživanje spuštati se; ali ipak uviek mi ostaje u umu, predstavlja mi se kao sienka i vierujem, da je bilo nieko *predistorično* vrieme, u komu pèrvobitna naša pokolenja živila su i dielovala, ali mi o tomu ništa nemožemo da znamo ... tamo je u toj neprovidnoj pučini nasiela i zakvačila korablja poviestnice, u kojoj postanak silnoga naroda našeg' i pèrvični razvitak njegov usnuo je i umro. Nu odkud da nalazimo u našem narodu, u prostom puku pripoviedati one divne bajke, mitologična predstavljenja i ine čèrtice one, koje je Omir pievao? — Zar u tiem pučkim bajanjima našim nejma gromila metamorfoznih pričicah, Omirovih čudestvih i divah i onoga Eneovog jednooka gèrdna sumskog' strašila?... jeda li se slog i bujna mašta (fantasia) naših junačkih spievanjah nesudara s' Omirovom Iliadom i Odisseom?.. ah! da li nam je naći koju piesmu iz ustih našega naroda bilo prie nego su oni Isusovu rieč prigèrlili, koja je u njima s' poganskim cielim praznovierjem i mitologična nakladanja i klasičnu poeziu ugušila, jedali nebi u njoj

Omirov istovietni proizvod pripoznali? Učeni sciene, a u koliko i ja suditi mogu — i meni se iz tih razlogah da reći: da je ovaj čudesni helinski pievač zgoljne puka svoga piesmi duhom prisvojio, bujnom svojom piesničkom umietnostju razsvietlio, izućnom živostju ozario, te tako umietnički vid jim podarivši, tog u prostoj kolievci rodjenog čeda otac se nazvao, tog narodnog skladanja bezsmèrtnim izvornikom proglasio se. U našemu Kačiću jedinomu nalazimo istu vieštinu, koi je iz prostačkih pievanjah udesnim svojim perom klasično dielo izveo. A g. V. Karadžić, koi se dosad u tom poslu najrevnie odlikovaše i svi drugi, kao i mi, koji ovu kiticu bosanskih piesamah sabrasmo, samo se možemo naricati *sabiratelji*. Čini se meni, da smo i mi tragom Kačića udarili, da bismo višu slavu tiem ogromnim narodnim dielima priskèrbili, -- niti bi s' toga prosta vila obukavši tanahnu kopreničnu košuljicu prestala biti narodna. . . Ovo samo rekosmo radi primietbe onako kako mišljasmo, a u dielu dakako sliedili smo primier g. Vuka i odèržali smo neporušivo mnienje svih naših znamenitiih sudiah, koji opredieliše, dosudiše: „*da se narodne piesme onake, kakve iz pučkih ustah ištiču, priemljaju*“, ter tako smo bez i najmanjeg' našeg' upliva, promienjenja, ili popravljenja — koje bi niegdi imalo miesta — ovo žito onako, kakva smo ga na težačkom guvnu zatekli, pobrali i na tèržište iznieli, na vidik, gdie će ga svi naši, koji su toj hrani žudjenici (mušterie) zgledati, pribierati i okušati; zaradi toga, ako one nebi svojim ljubiteljima ugodile, ili dovoljno obćoj želji odgovorile, da se nama prosti, budući da kakve smo jih proste, nepreobučene, ali ipak vriedne i mile, iz vi-

linskih niedarah pograbili, onakove cielovitne milom rodu izručujemo.

Suvišno bi bilo, da sa veće riečih sprovadjamo ovaj malahni — koi će u čas dobar pèrvi izaći — snop žetve iz bogatog' piesmotvornog polja i naš slabački trud i nastojanje; budući da i nezaslužujemo pofalu za uzdarje, jer smo gotovo dragocienje iz odpèrte skrinje izvodili, brojili i opet onomu, čije je bilo podielili; već ako koje priznanje uzasliedi, dopada onomu geniu, koi je blago stekao, prištedio i u skrinju spravio; a mi smo samo učinili ono, što nas ljubav roda zadužuje i što je valjalo; i naši stari koli, su vriedni bili, da su pričeli, pak bismo toga imanjstva našeg' obilniu zbirku posiedovali: jer viekovi prolaze, narodi izumieraju, običaji mienjaju se i piesme po vriemenu i naraštaju u zaboravnost prelaze. — Koliko, na primier, imademo u piesmam viteških spomenakah, koji su se prie tri četiri stolietja zbivali? a koliko će od onih, koje danas svako čobanče u nas izbraja, poslie toliko ili manje stolietjah u uspomeni i cielovitosti odèržati se? Dal' imamo koliko od onih dobah, kad su naši stari posvuda svoji gospodari bili, podpunu nezavisnu slobodu uživali?.. Valjda ćemo rieći, da oni onda ni gusalah imali niesu, ni pievali nit' jim je sèrce iskalo;.?— a poslie, kad su svoju slobodu, svoje gospodstvo i svoju sreću izgubili, da su jim veseli dani nastali i značaj hrabroljubja i živalj pievanja prirodio se! Al nije tako; nego od postanka i vazda naš je narod, makar najveće uboštvo tèrpio i u najvećoj nevolji i pritisnutju bio, bodar, živahn i veselo stojao; u koliko dakle više onda, kad je bio kao soko u lugu, sobodan i neustrašen, kad je često borio se, vojevao i slavodobitnih činah za pievanje imao; ali uzrok je tu-

die neizmierljiva prošlost i odstojanje viekovah, s' tečajem kojih i diela i spomenici padaju, odèržati se viekovito nemogu.... Kamo gdie su nam slavljenja silnih carah sèrbskih i velmožnih kraljah i banah bosanskih?.. viehoma malo što, kao kapljica drobna iz pučine onih bezbrojnih i mnogostručnih junačkih prizorah!.. nejmamo iz te tavne prošlosti pravo rekav ništa, osim po gluhim pustinjam još oborišta gèrdnih kulah i gradovah, kao kosti od razpadnuvših se leševah, iz kojih zamnienom putniku „*fuimus Troës . . fuit Ilion*“ odzivaju se steći spomenici; a i tih bi nestalo jurve, da sinji kamen lahko struhnuti može. A pak ove, što imamo epopeje, sve su iz dobe skorašnje sraženja pojedinih krajišničkih nemirnih deliah, koji su do skora po suhim granicama od susiedah svojih turakah uznemirivani bivali i oni oviem vraćali žao za sramotu; pa počem nestade ovakovih medjusobnih zadievicah i slučajnih borenjah, onako izčeznuše i novia skladanja, ter samo prošastnostju, mejdanima Smiljanićah, Jankovićah, Senjanah itd. turakah Novljanah, Udbinjanah, Kladušanah, Hernjičicah, Bojčićah itd još ratoljubivi guslač boravi; al kad se povèrgnu ove, zlu slutiti netreba, ma iz nastavših okolostajnostih proricati dopušta nam se, — bojim se da nam vile, ove mile nebogog' naroda našeg' tiešiteljice, koje jur driemaju, neusnu viekovito! Zato hvalimo predšace naše, koji su do našeg dneva dohranili i ovo što zatekosmo krute ostaleži, čarobnog' mirisa, duševnog razgovora i ponosa naših potlačenih pukah; i nastojati nam je bratjo! koji stare milujete svoje i kojima na toplom sèrdašcu leži draga i nevina narodnost, da pobieramo, da spasimo

ono, što nestalnost sudbine još nije porazila, od vieč-ne propasti.

Koliko se tiče sloga i jezika ovih bosanskih pie-samah: ni tudie nejmamo potriebe puno glagoljiti; jer svakomu se da vidieti slog isti u junačkim spievanji-ma kod cielokupnoga naroda jugoslavenskog', pa i u lirici se nemalo slažu posvuda, samo što od ovog' mie-rila manje se nalazi piesamah — izuzmavši kolske i svad-benske poskočnice — u nas, nego kod Sèrbah i Primo-racah; pače većom stranom i ljubovne piesni slagane su mierilom junačkim. Jezik je pak jedan, koi se go-vori u Sèrbii, Bosni i Hercegovini, okrom jeditu ćeš razliku naći, da mehko sèrbljansko *ije* u Hercegovini i krajini samim glasnikom *i* ili *je* zamienjuje se, kao u o-vim riečma: lijepo: lipo ili ljepo, bijelo: bilo ili bjelo, mlijeko, itd. koja neznatna razlika nemože praviti po-sebnog' nariečja, kao ni oni nieki nepravilni štokoih samo selah ili pojedinih osobah izgovori u stanovitim rieč-ma, kao n. pr. latak miesto lakat, notak-nokat, seldo miesto sedlo, svielto-svietlo, merme-merve, lievše-liep-še it. d. it. d. Toga niesmo uvažavali, jer trieba što je pogriešno protiva svom osnovu, makar to i narodno bilo, po vlastitom korienu da izpravljamo, čim su to izjatna pro-stog neznanstva ter gdiegdie samo i u niekolike rieči pomanjkanja, a ne pravilo obćenitog izgovora kojeg' cielog' miesta ili prediela, da bi se moglo za svojstvo nariečja u obzir uzeti. S toga nesudismo za pristojno i nebiasmo toliko gorljivi, — premda narodne vriednosti visoko dèržimo — da ta pučke hladnokèrvnosti nesmo-trena zablaznenja kao svetinju prifatimo i javnosti za ugled i štovanje predademo. Ako li se komu nevidi, da

smo na to pravo imali, neka nam dopusti vlastito mnienje sliediti.

Medjutiem imamo se koriti i žalovati svèrhu jezika naših bosanskih piesamah, što su one prepunjene turskiem riečima; a to je odtuda, što naš naraštaj kèrstjanski izmiešan s' mahumedancima, koji su od iste kèrvi, žive; ovi turske rieči iz privèrženosti k' vierozakonskom svom jeziku kako u govoru tako i u pievanju i pripoviedanju upotriebljavaju, kèrstjani jih pak kao iz mode ili već u običaj svagdanji prešavšeg zloupotriebljenja sliede. Pak što ćemo i tomu, kad smo čuli u Slavonii i u Hèrvatskoj tamošnjih žiteljah, osobito varošanah, isto tako niemačkim, a u primorju italianskim riečma poštapanje, ili kao što je negda tamo učevnia klassa napole latinski divanila. Ako se neznatnia kolikoća u izdatim sèrbskim piesmam turkštine opaža, to valja znati, da ondie, gdie su sakupljivane, u Sèrbii, Hercegovini — osim Dalmacie i Cèrnegore — sa seljacim, koji su hranitelji junačkih pievanjah, riedko su stanovali muhamedanci, al u Bosni je to drugačie; ovdie teško koi prediel i selo naći ćeš, gdie ovih nejma, pak i oni pievaju uz gusle i uz tamburu, da pače tambura je osobito njihova ašikovanja orudje (toliko, du u Hercegovini narod kèrstjanski dèrži za griehotu ovim se nostrojom služiti); te s'toga vidimo ljubovne, koje u varošima gniezdo imaju, piesme, da su zacèrnile turskim izgovorima; nu ipak ove su rieči kod naroda tako priviknute i omiljene, da jim bez njih nebi piesma, kao jielo bez začine prijazna bila; uslied toga mi niesmo dirnuli u njih, nego za razumljenje inostrancem odredili smo pri koncu iztumačenje turskih riečih nadostaviti.

Ovaj pèrvi svezak popunjen je junačkim piesmam, a drugi, koga smo naumili ako sudjeno bude uskoriti, sadèržavati će ljubovne i ženske piesmice. Ovi smo razred uzeli, jer nam se važnii proizvodi guslarski negoli tamburaški čine. Medjuto ako smo kako u razredjenju tako i u drugim znatniim dotičnostima od obće dopadnosti odmakli se, to se prikloniti izjavljujemo, ako bi nas koi vieštii ove vèrste truda ljubitelj naputiti blagoizvolio, u priredjenju budućeg svezka popraviti se. —

Pomni, narode mili slovinski! na vriedne, obilne i divotne proizvode piesmotvorja tvoga, liepe glase — kojim ti se svi narodi europejski klanjaju, čude i ljubomorno zavide, — krutih vilah tvojih, koje su ti ovo nieżno odgojile i učuvale blago, i štuj u njima stare tvoje; ter dokle oni kako u tvojem harnom spominjanju tako u knjizi ovoj bezsmèrtnostju zabilieżeni viekovati uzbudu, ti u viteżkim dielim njihovim ogledati se i ponositi neprestaj!

Ljubomir.

U Kreševu u Bosni mies. Siečnja 1858.

ŽIVOTOPIS

I. F. JUKIĆA.

od Ljr-a.

Za viekoviti spomen ovoga prerano umèrvšeg jedinoga iz novie dobe naše otačbine na polju litèrarnom pojavivšeg se; u znak tople blagodarnosti i poštovanja, koje dok živ-ljaše u sèrcih naših gojismo, i jošter u duhu svom imenu njegovu hranimo, stavljamo pred sliedecu žalostnu piesmu, koja nek tugovanje naše sviedoči, niekolike redke miesto obširnoga, kano bi triebalo, životopisja njegova, dokle nam se i toj dužnosti prilika dade, da blagi štioci, koji su za njega čuli ili poznavali ga ili u licu ili u dielu, mogu znati samo odkud je rodjen, šta je bio, i kad je umro, — pak i štijući one piesme, koje on s' nama zajedno skupljaše, da mu nazovu pokoj viečni!..

Ivan sin Joze Jukića i Klare, vierozakona rimo-katoličkoga, rodio se godine 1818. u Bosni a varoši Banjojluci, prestolnomu miestu krajine, tako zvanoj pokrajini turske Hèrvatske. — Otac mu biaše zanatčia zlatar. U našoj domovini odprije školah nije bilo kod nas r. katolikah nikakvih; tek sada Bogu fala i oniem koji su nam veledušno na tu svèrhu pomogli, zavode se na više miestah početnička nastavljenja. Onda da bi htio koi dobromisleći roditelj diete svoje u knjizi poučiti dati, nije mogao drugim putem, osim ako bi ga u samostan redovnikah Franciskanah opravio, gdie su od starinah gimnasialne klasse

obstajale i primala se dieca samo ona, koja bi odlučila čin svećenički pregèrliti, ter tamo bi se koliko u literarnim znanjima toliko u redovničkim upravam naputjivala i podučavala. Jukića roditelji vèrli spremili su još nejakog u samostan u Fojnici i svećeničtvu posvetili. On se je tudie učio i u stanje franciškansko stupio i godine 1833. pod upravu sv. Frane svetčanu zakletvu položio, ime novo, po ustavima bratstva, Frano uzevši. Kasnie izaslan bude u dèržave austrianske za prosliediti više nauke. U Zagrebu slušao je filosofička predavanja, i tudie tog' srietnog' vriemena i njega je zraka pojavivšeg se rodoljubja i narodne književnosti udesno ozarila tako, da se medju pèrve ilirske literature preporoditelja slavnoga muža g. Gaja sliedbnike brojiti sreću imadjaše. Kroz sve tečaje školske možemo kazati da je izvèrstni učenik bio i čedno se ponašao i njegova priliežnost radovanje rodu obećavala je. God. 1841. povrati se u domovinu, odkud za kratko stanovanje preseli u Dubrovnik; tamo se je pregledanjem starih dubrovačkih dielah bavio, — te povrativši se u svoju otačbinu pričme o literaturi poslovati. Osim svećeničkih svojih dužnostih revnovao je iz svake ruke rodu svomu koristovati. Zaveo je pučku školu u Varcaru i tudie je više godinah učitej bio. Sabierao je narodne piesme, pripoviedke, poslovice i druge starine. Spisao je i izdao, osim mnogo vèrstnih članakah u privremenim časopisima pečatanih, „Zemljopis i poviestnicu Bosne“ *pod imenom Slavoljuba; — s' niekim pomagaocima osnovao bješe izdavanje* „Prijatelja bosanskog“ *od koga spisa samo dva svezka izajdoše, a treći dogotovljen posmèrtan ostade. — Trudio se je i poslovao i uradio više, nego su mu njegove nemile okolovštine na*

ruku išle. Kao što svakoga čovieka, a osobito spisatelja život podložan jest biedam i stradanjima, tako ni njega minulo nije ovakovo obće sudbine izkušanje... Godine 1850 bio je odstranjen iz otačbine svoje, al iz kojih uzrokah Bog, koi svoju rieč dadè: „da nijedan prorok u svojoj domovini biti nemože“ znade, i neka sudi... U tom svomu izagnanju imadè pohoditi Carigrad i Rim.) Proputovao je dakle ovaj komad krasnih zemaljah, ali ne za volju, dali za nevolju i pretèrpio mnogo nezgodah i mukah. Poslie bivši oslobodjen jur od osvadjanjah, ipak nemogaše naći nigdie u tiem blaženim zemljam utočišta svojoj radnji i nauci, nego primačè se opet u bližinu svoje drage domovine u Djakovo — kud će, što reku, suza već niza svoj obraz; ... tudie najdè u svojoj tuzi pribiežište, pristanište odmora i spasenja pod okriljem veledušnoga nas svih Bošnjakah dobrotvora i blagodietelnog Mecene, Presvietlog G. G.* **Josipa J. Strossmayera** *koi, iskreno sažaljivajući nesrieću njegovu, blagoizvolno je svojim pokroviteljstvom tiešio ga, pomagao i otčinskom njegovao odanostju tja do smèrti njegove. Osim biedah i duhovne skèrbi i pečali ljuta ga bolest (kamen u bubrezim) tèrla je, pak najposlie, pokraj svih liekarskih nastojanjah i ranarskih rezanjah te nemile bolje žèrtva padè u Beču mies. svibnja d. 20. god. proš. 1857, — i Bogu dušu dadè..... Ostatci pèrhli našeg vèrlog rodoljubca Jukića leže tamo u niemom grobju, Marxerfriedhof zvanom.... Lahka jim cèrna zemljica bila!.. a mir duhu njegovu!*

---

*) Ovdie ga učiniše članom učenog družtva dei Quiriti.

TUŽNI GLAS

ZA VIEČNI SPOMEN

IVANU FRANI JUKIĆU

RODJENOM U BANJOJLUCI GOD. 1818.

PREMINUVŠEM U BEČU GOD. 1857.

Multis ille bonis flebilis occidit;
Dignum laude virum Musa vetat mori.
Hor. Flaccus.

Eto dole, niz tursku krajinu,
Banjaluka na vodi Vèrbasu,
Naših starih ostala gradina,
Dosta putah kèrvlju okaljana,
Dosta pustih ostavila kapah, —
Puno kletih zapamtila jadah;
Tu se često kobne sluče stvari,
Pa se česti jadni čuju glasi.
Nuto brate! davno nije bilo,
O Jurjevu lietošnjemu dnevu:
Sinù munja u pò biela dana,
Stadè žarko počivati sunce,
Sjajno sakrì u oblake lice; —
Padè magla od neba do talah,
Pokrì tama bèrda i doline,

Po krajini visoke planine; —
Pa stadoše daždìti oblaci;
Nije pobre rosom rosovitom, —
Već olujom puno grozovitom,
Vijar puše a gore se ruše,
Reć bi nebo oborì se silno,
Bi reć sinje podižè se more,
Preko bèrdah turilo valove,
Iz ponorah zahitilo žalo,
Ter posipa kèrvavu krajinu; —
Vèrbas rove niz doline ravne,
Valja pusto dèrvlje i kamenje,
Smietje sietvu, potapa čajire,
Razvaljuje po polju torove,
Plavi stoku i kolibe valja,
Hori biele niz obalu kule, —
Na svom ništa neostavlja stanku;
Što god živo tu se prigodilo,
Svak se griešnoj poplašio duši, —
Nica pada, cèrnu zemlju ljubi,
Tuče pèrsa bije se za griehe;
U kog' se je prigodila majka,
On sa svojom oprašta se starom;
U kog' vierna desila se ljuba,
I on pada u krioce viernoj,
Za viečite blagosove pita;
Čini mu se sudjen danak dojdè,
Pa s njom više viekovati neće,
Bože mio! čuda nevidjena,
Nevidjena ni pripoviedjena! —

Istor nieśto ciknu iz oblaka,
Kano ljuta u prociepu guja;
Jadan brate, jadovita glasa!
Kud' prohodi, rosna vehne trava,
Kud prolietje, odlietje listje,
Kud' dopira, puca i pećina,
Ona steća u planini stiena:
Kamol' neće sèrce u junaku! —
To nebila prisojkinja zmija,
Već to bila pregorkinja vila;
Ona kliče u žalostne glase,
Cvieleći jelovoj dubravi,
Naričući mraku i oblaku; —
Kako tuži do bora se glasi:
Ajme! meni do bora miloga,
Jao! kobni u godini dane,
Ajme! žarko na nebu sunašce,
Jao! moje zelene dubrave,
Ajme! moje po gorama druge,
Jao! moja kola i siela, —
Ajme! mladi po dolinah momci,
Jao! biele što čuvate ovce!
Smèrkni dane, neogranuo mi,
Stani žarko, negrijalo, sunce,
Ječte gore, nezelenile ga,
Necvietaj smilje i bosilje,
Moje drage neigrajte druge,
Razvèrzite i vesela siela,
Nepievajte čobani mladjahni,
Zaturite diple i svirale,

Zaduhnite gusle i tambure;
Ureć ću ga, ko bi zadiplio,
Uklet ću ga, ko bi zapievao,
Umorit ću ašikčiu luda,
Ko bi s viernom šaporio dragom;
Nežuborte bistri potočici,
Neromon'te pievalići tići;
Poslušajte ako bora znate,
Koji mi se dogodiše jadi! —
Smèrčè danak kó da bio nije,
Zapriè žarko kó da i nesjaše;
Sa dubrave poletielo listje,
Uvehnulo smilje i bosilje,
Zablenuše po prodoljih vile
Zamukoše kod stadah pastiri,
Pobaciše diple i svirale,
Zaduhnuše gusle i tambure, —
Za šapore zar tko hajat' smie;
Prestadoše žuborit potoci,
Zagluhnuše tići pievalići;
Istor huda zače pregorkinja:
„Oj! čujete l' bèrda i doline,
I po njima biedni stanovnici
Po nebogoj Bosni i Krajini!
Ko god ima sèrcu draga svoga,
Neka mojem pripomože glasu,
Nek' se momu pridružuje jadu.
Ja imadoh u dugu vieku,
Jednog' ciglog' pobratima svoga,
Kog' sam staroj pomagala majci

Odojiti mliekom bieliem,
U tanahnoj ljuljati kolievci;
Zlatnim sam ga opasala pasom,
I muškiem dovikala glasom,
Umila ga bistricom vodicom,
O svietlu dnevu Ivanovu,
Nakitila kitom od kovilja,
Dragoljuba i od miloduha,
Domislicom preliela travom,
Da to čedo ljudi mužem viču,
Da mu svietli obraz u družini,
A kovilje da mu diku kaže,
U plemenu i u domovini,
Miloduhom da bi mio bio,
Domislicu da bi domišljao,
Čiem no bi rodu koristio;
Pa mu dadoh moju vieru tvèrdu,
I on meni svoju poklonio,
Za života njegova i moga,
Da ćemo se liepo milovati,
I slušati a i skladovati,
Na rodišnom od slave mejdanu,
Gdie no gleda sviet i krajina,
Ko je kakvo mlieko posasnuo,
I kakvu je steko posestrimu,
Kojim ga je biljem preliela,
Kakvu li ga svièt svietovala:
Il' da skače skoka junačkoga,
Il' da nosi šaru okovanu,
Il' da bije sedefli tamburu

I da gusle gude javorove,
Čiem no se boravi starina; —
U men' bilo i drugoga dara,
Zašto moje i neznaju druge,
I zašta je moje čedo bilo,
Ter sam njega svièt̀u svietovala,
Da nauči knjigu mudroliu,
Sitno štiti, tanašno pisati, —
I dadoh mu pero gavranovo,
I tanahno krilo sokolovo,
Pa da hoda širom biela svieta,
Kano pčela od cvieta do cvieta,
Ter da svoju slavi diedovinu,
Zavičaju svomu ljubav kaže,
I nauku od prosviete svete.
Sreća dade sviestno čedo bilo;
Čim se hitra krila dobavilo,
Staru svoju ostavilo majku;
Odè diete preko svieta biela,
Harno prima knjigu mudroliu,
Latja mèrko perce gavranovo,
Sitno štije a tanahno piše,
Svaka rieč mu miloduhom diše;
Pričè diete slavit domovinu,
Pričè divno i kolo fatati
Stadè bratji slogu kazivati;
Što je mlado, čaroliom čara,
Što je staro, milo razgovara,
Što je mèrtvo, domislicom budi,
Što je živo, i štuje i ljubi;

Ljuto kune nemariku travu,
Gorki pelin i korovlje tèrnje,
Štono niče u tom zavičaju,
U nesretnu tomu vilajetu,
Gdie nemari svojin za svojega;
Od pelina usta mu nemila,
Od tèrnjine i sèrce mu tèrne; —
Da bi njega nestanulo pusta,
Nebil' niklo pitomie bilje,
Što bi bilo od koristi domu,
Što bi rodu miris dalo svomu. —
Jako momče upoznadè za se,
Tekar dadè take mile glase;
Stara mu se obradovà majka,
I ja mu se obeselì vila;
Zaglušiše gore ponosite,
I moje se začudiše seje,
Tomu divnu zboru i davoru;
Čuše njega Sava i Dunava,
I to sinje iza Zadra more;
Svako mu se davorii divi,
I svak njemu u čas dobar viče;
Stadoše mu nazdravljat junaci,
U sobetu rujno pijuć vino,
I putnici gorom putujući,
I dievojke kolo fatajući;
Njim se doma bratja ponosiše,
I susiedi i komšie prave;
Fališe ga slovinske dèržave,
Slavonia Lika i Kèrbava,

Zagreb grade, gniezdo sokolovo,
I Dubrovnik vilinska kolievka;
Od svuda ga dično pozdravljaju,
Kano vriedna fale i poštuju.
Al' to dobro za vele nebilo,
I ta dika biše kratka vieka;
Gdi je sreća tu je i nesreća;
Mloge njega klikovaše vile,
Al' jih biše pak ga zavidiše. —
Zlobu sije zlobosija stara,
Zlobu sije po stazam ju krije,
Kuda moje milo prohodjaše,
Kud' njegova fala dopieraše,
Nek mu nije sretno i napredno,
Nek mu nije putovati ravno;
Postavì mu klance jadikovce,
Nebi li ga skobila sudbina...
Oj! sudbino nebilo ti traga,
Ni tvojie' dielah udesnie'; —
Sad' ukažeš tvoje zlatno lice,
Sad' se opet huljaš kriomice,
Sada digneš pod nebo junaka,
Sad ga hitaš u dno mèrkla mraka;
Jednog mamiš, a drugoga daviš,
Jedno zidaš, a drugo ukidaš;
Nevierna je tvoja nestašica,
Kom svieta kivno kolo valjaš;
Ti sagradì po kotarih kule,
Pa jih opet ti ostavì puste;
I moj rod si negda proslavila,

Ter ti njega i u roblje spremì.
Zlobosijo! izjela se sama,
Hèrdja ti je okaljala dušu,
Hèrdja će te i ubiti tavna.
Zavist, tvoja okoriela majka,
Čupa zubma čemerno korenje,
Po Kunari bèrdu kèrševitu,
I po polju nerodnu Kosovu,
Gdie neniče zelena cielina,
Jer izgoriè od siemena njejna,
Cèrna praha i bojna olova; —
Tu pregriza kosti od junaka
I preživlje od konjah kopite;
Tako čaje nemilo strašilo,
Od postanka do sudnjega danka;
I ti si mi puno jadu kriva;
I kad izda sietva svakolika,
U našie' njivah nebogie',
Ali tvoje gorko klije bilje,
Pelin trava i korovlje tèrnje;
Da ti ono više nenicalo,
Neg njim tvoje sèrce pitalo se,
Kó što moje sada pita tuga,
Radi vierna izgubljena druga....
Vaj! izgubih pobratima moga...
Ajme! meni do bora miloga,
Ajme! sjano na visoku sunce,
Ajme! moje po lugovih druge;
Zelen bore, visi visu grane,
Neka na te sieda zlokobnica,

Zlokobnica, sinja kukavica,
Neka samnom cvieli jedino,
Od jurjeva do vidova dana,
Od vidova tija do jurjeva,
Dokle tvoje neuvehnu grane,
Meni ljute nezarastu rane;
Jao! nigda zarasti mi neće . . .
A ti milo pripoviedaj sunce,
Dokle tvoja obseže pučina,
Kazuj moju sirotinju ljutu
I svom bratu, sjajnomu miesecu
I sestrici zviezdi danici;
Nek se stuži od mog žalovanja,
Nek izhodi mutna i kèrvava,
Da po nebu ni zrake nedava,
Da nelista ni gora ni trava,
Dok ja mojih neotrunim suzah,
Dokle smèrtnih neizvidam ranah, —
Čini mi se preboliet jih neću . . . .
Kuku! ko će mene dozivati,
Komul' ću se ja odzivat huda,
Ko li moja slušat svietovanja,
Ko l' poruke obavljati svete
Po družini po okolovini,
Gdie se moja slavi postojbina;
Ko će naše kolo okretati,
Ko li divne sabierati druge;
Ko će stare slaviti junake,
I plemena i viteze jake,
Krajišnike i hrabre Bošnjake,

Koje cèrna sakrieva koprena,
Zaboravi i neopomena;
Ko ć' dolazit na bistrik na vodu,
O uranku i o zahodnjaku,
Zahitjati bistrice vodice,
I rumeno ogledati lice,
Meni skrovne tajne kazivati,
A ja njemu lice umivati,
Nek mu svietli rodu i plemenu,
Nek ostavlja dičnu uspomenu.
Toga nije ni ć' ga rodit majka,
Niti drùga odgojiti drúga!
Kuku! pobro, sirotinjo moja,
I ti biše pak te nije više!....
Tebe gèrdno prostriè sudbina,
Tebe srušì smèrtca nemilica.
Ah! našto si zamahnula kruto, —
Kako pusta usahla ti nije,
Tako griešna kèrvolija ruka?
Zar paklena ta biše odluka,
Da ucvieliš i staro i mlado,
A razstaviš miljano i drago....
Ma ako si i sharala tielo,
Ni si pobri učinila kvara;
Hrabar vitez za smèrt i neznade; —
Njegova su diela nekajana.
I njegovi dani neplakani;
Nit' ga plaši paklena pećina,
Nit' ga ždere ognjena pučina,
Nego pridjè rajsku perivoju,

Gdie ga čiste priemljaju duše,
Ter mu poju u tom mirogoju;
Svietle mu viećni svietilnici,
A dvore ga smirni pobožnici.
Liepo mu je u dvorih zlatnie',
Žive sretne bez kraja viekove. —
Još čuješ li smèrtonošo vjejo! *)
Ako mnieš, ti se varaš ludo,
Da si moga usmèrtila draga,
I dobre mu uništila glase.
Ja sam borom zaklela se mlada,
Pobratimu tvèrdu vieru dala:
Ako bi on sviet ostavio,
Ja ću ostat osvetljiva druga;
Svetit ću mu ime ponosito,
I u rodu i u domovini,
U prostranu slovinsku kolienu,
Dok' smo biele na okupu vile,
Dokle sjaje nad gorom griejanje. —
Aj! vi mile zagorkinje druge!
Što ste stale, jer ste zagluhnule,
Od mojega jada zlokobnoga!
Vijte vience, pletite kitice,
Davorite plačne poskočnice,
Sabierajte viečnu spomenicu;
A ja hèrlim preko Romanije
Preko Save i tihe Dunave,

---

*) Vieštice.

Do onoga Beča kamenoga,
Gdie no leže nemili grobovi,
Kó u polju bieli labudovi;
Tu ću pasti po rudini hladnoj,
Nać' ću svoga pokojena draga,
Toplim ću ga kupati suzama,
Polievati vodom nevinikom,
Iz našega viečna iztočnika;
Vedro čelo viencem okruniti
Lovorova viekovita lista,
A za glavu nasaditi cvietje,
Nevin neven, što uvehnut neće, —
Da mu diela neuvehnu slavna,
Da je kriepost u cvietu stavna;
Tudjine ću tamo bratimiti,
A jeda se i svoj koi najde,
Da mu stave stienu mermerovu,
Spomen pišu u zlatjenu slovu:
„*Slavin bio, slavu zaslužio*
Svoj rod dušom i dielom ljubio“
Dočim vila tako naricaše,
Tužna Bosna tugu boravljaše,
I ta čedna sela i gradovi; —
Tavna tama nebo sakrivaše,
Vedro nebo i planine gluhe;
Sve tu cvieli staro i nejako,
Kuda strašni dospievaše glasi;
Zanajviše varoš Banjaluka,
Tudie sinja sirotica baka,
Samohrana *Jukićeva* majka . . .

Nad njom gori ubožna koliba,
Pod njom teška zemlja odgovara,
Od njezine tuge i žalosti,
Ljute skèrbi, jada i čemera;
Skube biedna svoje siede vlase,
O kamenje tvèrdo udara se;
Ruši, kune krilo materino,
Na kom sina hraniaše Ivu; —
Kuka huda kano kukavica,
I nabraja puka sirotica;
Gorko ciči, grozne suze lije, ...
Broji, kune, dane i godine,
I zlu sreću od vieka svoga....
Nejma ko ju razgovorit znade,
Za utiehu nikog i nejmade,
Van ju kivna utieši sudbina...
Ivan biše majci radovanje;
Od zakletve gojila je svojka,
Na preslici i ruci desnici,
Pa i njega izgubì jedina....
Usnu Ivo sanom viekovitim!
Al' kod nas mu ostà spominanje. —
Jesmo dužni bratjo! da rečemo,
Za poslednje njemu oproštaje:
„Ah! Jukiću pokoj duhu Tvomu
U rajskomu dvoru blaženomu,
A tielu ti lahka zemlja bila!!!“

†

Rasla jela i širila grane,
Grane dâše hlada ugodnoga,
Liepu cvietju rosu plodonosu;
Liepo cvietje diše i miriše;
Vijar puhnù, skèršì jelu vitu,
Jelici se osušiše grane,
Nestà hlada a rosa opada,
I to liepo uvehnulo cvietje,
Nit već diši niti kom miriši!....

U Sarajevu o Vidovadne 1857.

PÈRVO POZNANSTVO

(još pod. 1840.)

KAO PRIEDSLOVKA

OD

LJUBOMIRA.

Tiha noćca, sjajna miesečina;
Miesec žarkom odgovara suncu,
Vedra noćca danu bielomu;
Bieli dvori ukraj potočića;
Slavulj pieva, potok žuberkaše,
Baš u oči dana vidovoga;
Tielo spava, mirna duša bdije,
I uživa krasne noći dare;
Jedan sanak jako primetnuo:
Zadermà se iz temelja kula,
Zuk probija sèrču na obloku;
U snu bi se ljuto poplašio, —
Već poznadoh gèrlo umiljato,
Bielo gèrlo kano dievojačko;
Sja joj lice kano u danice,
Na glavi joj kruna do bisera,

A na čelu alem kamen dragi,
Sěvak daje po dvoru bielu;
Vedro tielo, kano od biljura,
Razaplela ruse kose svoje,
Razkrilila do pazuha ruke,
Rekó bi me hiti zagèrliti;
Rujno lice kano zora kliče,
Medna usta ljubko govorahu:
„Mlado momče, lahk ti sanak budi,
Nestravi se i negubi mi se;
Niesam strava ni sablazan huda,
Ja sam biela iza gore vila;
U kolievci tebe sam nihala,
Mnoga puta k' tebi dohodila,
I hladjene vodice dodala;
Pa te jesam naglo sevdisala,
Sevdisala i begenisala,
I ljuto se hašik učinila,
Za cèrniem tvojiem očima;
Al' se niesam očitovat smiela;
Néznadoh ti ćudi ni harluka.
Evo sutra Vidov dan osvietje,
Vidi i ti moje bielo lice;
Daj mi, daj mi svoju desnu ruku,
Ja ću tebi svoje obedvie;
Pokloni mi sèrce u niedrie',
Ter da si mi pobratim do vieka,
A ja tvoja vierna posestrima;....
Ponude su evo kita cvietja,
Sitna cvietja i solufa moga;

Kitu nosi, mnome se ponosi,
Pazi mene neizgubi sebe;
Do vieka i moga i tvoga
Čuvat ću te kuge i morie,
I u gori vuka i hajduka,
I konjica od mejdana tvoga:
Tobom ću se holit i visiti,
I u kolu kitit ime tvoje;
Evo viera i besieda moja,
Nu tako mi zraka i oblaka!
Dvorit ću te kano robinjica,
Gèrlit ću te kano čedo svoje,
Niegovati kano ljuba dragog;
Od dragosti ime ću ti dieti:
Štono *Ljubiš* starinu *Omira;*
A svoje ti ime i kazujem:
Štono *Ljubim liru* Omirovu.
Roda jesam starie' Ilirah,
Kî zidaše Troju ukraj mora;
Vidila sam i Omira živa,
I njegovu perila sam liru,
Tavni školji u pučini mora,
Kod bogaza od sile i krivde *),
Gdie njegovu živu čuvam dušu,
Do skončanja vieka i svieta.
Moje stanje, moje uživanje:
Sve hodati po gori zelenoj,

---

*) Scylla et Charybdis.

Po dolinah i po lievadah,
Pohadjati siela vesela,
Okretati kola dievojačka,
Razgovarat' tužna i nevoljna,
Ucvielene i tiešiti duše;
Jošter stara spominjat vremena
Pripoviedat i diela viteżka,
Kriepiti konja i junaka,
Brietku ćordu i desnicu ruku.
Nejma samnom kara ni žalosti,
I smèrt cèrna od mene se krije.
Nuder preni mio pobratime!
Lahko paši na tielo odielo,
I pripinjaj na noge opanke,
Kroči smiono, da ti pute kažem,
Kud' ćeš doći i kako ćeš proći;
U putu ćeš do dva naći druga,
Oba tvoja pobratima draga;
Svaki ima posestrimu svoju;
I oni će nama družtvo biti,
I tebi će vele milo biti,
Kad u putu saznadeš družinu,
Da usamljen u pustoši nisi...
Hajde! derž se krila tanahnoga
Svesti ću te, gdie još bio niesi;....
Nagledaj se, šta vidio niesi,
Gdieno moje prelo i sielo,
Gdie provodim dane od vieka;
U tebi će sèrce zaigrati,
Kada vidiš starca pobru moga,

Ki mi ostà zamiena Omiru;
U njegove oči ogledaj se,
Vesele ćeš provodit godine,
Živit hoćeš, umrieti nećeš;
Kad i umreš sladko će ti biti;
Sliedi mene kajati se nećeš.“ — —
Krasno tielo, ugodne rieči,
A smiona u niedrie' duša;
Strava nije ni sablazan huda,
Uzorito božie stvorenje,
Od umérlih sakriveno ljudih,
U nebeskom da uživa zraku,
Slast naravi i prostosti mile,
I bez strasti i bez himbenosti.
Zloba mlohav sviet osvojila,
I meni je mèrsko podnieti:
Kako nije stvoru plemenitu,
Koi bolje uživanje znade.
Vierovah se i neprevarih se,
Usudih se i neizgubih se,
Dadoh ruku pèrsten i jabuku;
Cielj je čedan, svèrha hasnovita;
Stekoh sèrcu neizmierno blago,
Posestrimstvo i milo i drago;
Viera moja do časa umèrla;
A i bijah sirota uboga,
Kano suho u dubravi dèrvo,
Gdieno sieda sinja kukavica. —
Zapievaše pievci ponoćnjaci,
Vihor puhnu, nesta razgovora;

U osienu izčeznu dievojka,
Mene nosi kano svoje perje, . . .
Zraka ječi, žamor udaraše,
Odgovara gora romania:

„Ranojle dragi dajana!
Pievajte druge dolie!
Kitite vienac bosilja!
I ja sam rano ranila!
I ja sam dobro dobila!“

Za čas tini, koi okom vlada,
Kud' doprie mlohava put moja,
Gdie mi osta sèrce začarano,
Za čime ću čeznut' do vieka!
Mila bratjo, hoću spomenuti:
Evo gori, u zemlji slovinskoj,
Gdie razstavlja medja dvie dèržave,
Slavnu Bosnu i Hercegovinu,
Izvila se visoka planina,
Mal' što nije neba dohitila;
Gustom se je maglom nakitila,
U po lieta kano u po zime;
Na njoj vije kèrstaš orò gniezdo,
I padaju ždrali na konake,
Od Dunaja kad sele k' primorju;
Tu se vide ćahire zelene,
Gusta trava, kao sinje more,
Gora steća jela i borovi,
Tisovina i javorovina,
Vriesak cvietje kò primorsko smilje;

Tu su mnogi popeti stanovi,
Oko njiuh stada i torovi;
Na hiljade jata od ovacah;
Kod stanovah vèrstne stopanice,
Kod ovacah mlade čobanice,
I čobani gorske haramie;
Smok debeli kupe u miehove,
Što će njima zimi hrana biti.
Medju njima stan prostran imade;
U tom stanu divan starac stoji:
Obdan hoda po gori zelenoj,
Čuva svojih hiljadu ovacah,
Hvata lovi zvierku svakojaku;
A kad zadje prieko mora sunce,
Ovce sprati, u stan unihodi,
Vatru loži, a prostierku stere;
Prostierka mu koža od kurjaka,
Pokrivalo siva medviedina;
Viš glave mu šara puška teška,
A do puške gusle javorove;
Ja kakav je, odniele ga vile!
Tko se nije s'njime obiknuo,
Pa ga vidi, groznica ga trese;
Ima njemu stotina godinah,
Bieli bèrci pali po ramenu,
Kako runo od biela janjca;
Široka mu pleća od haršina,
Zračne oči, kano u sokola;
Do ramena zasuko rukave,
I junačke noge do koliena;

Runave mu i noge i ruke,
Ko u divah, što za morom kažu;
To mu runo lieti rosu prima,
Zimi viesi ko na jeli inje, —
Njega zovu starac *Ljubomire* *),
Postojbinom od Trebinja grada,
Porodice stare Nemanjine.
Kada tayna noć prikrie zemlju,
Bože dragi na daru ti fala!
U tog' starca čudna providjenja:
Stan mu sjaje kò kula biela,
U kojoj se devet sviećah pali;
Sve mu vile na sielo dodju,
Pa mu dvorbu čine svokojaku;
Dobave mu piva od primorja,
Rujna vina, kako yatre žive,
Kupu toče, izpraznit nedadu;
Starac pije kao vareniku,
Lice mu se kano ruža smieje,
Sve mu tielo kako borovina;
Kad se starac ponakiti živo,
Do nokatah sagrie ga pivo;
Onda skida gusle javorove,
Tanke žice pèrstiem udara,
A zapieva, što mu gèrlo daje;
Odjekuje visoka planina,
Pada na tle listje javorovo,
Po zemljici sva polegne trava,

---

*) Ljumir starie' Slavjanah.

Vite jele savijaju grane,
Tom' se čudu i one klanjaju;
Tamo vèrvi malo i golemo,
U stanovih tkogodïer imade;
Svi kada se tu saberu listom,
Svako šuti, ništa neromoni;
Gusle ječe, davorie zveče,
Starac viče, kò kad jelen riče.
Tiho družtvo u seb' sklanja rieči;
Pak kad' sutra bude kod plandišta,
Jedno drugom što upamti kaže;
Pripovieda starii mladjemu,
Da se svojom ponosi starinom. —
Mnoge starac spominja junake,
Kojegod mu vila povidieše;
Za najviše starinske delie,
Po krajini i po kotarie';
Kapetane i serdare silne,
Kî s Turcima vazda bojak biše,
Vino piše, kavgu izvodiše,
I biele robiše gradove,
I tančice kule razorieše,
Odvodiše liepe dievojke . . .
Koliko je žala oko mora,
Il' kamena u kèršnih kotarih,
Ol' dèrveta u Kunar planini,
Onliko je i junakah bilo;
Ni starac ih pobrojio nije,
U svojie' stotinu godinah,
Sve, uz gusle, s' vilam boraveći —

A kakol' će pero i jazia.
Poglavice da je proslaviti,
Kî vodiše čete i hordie,
I nosiše svione barjake:
Kaže starac Senjanin Ivana,
I Tadiu brata Ivanova,
Silna zmaja Janković Stojana,
I deliu Smiljanić Iliu,
I njegove bratje šestericu,
Ivanova komnen barjaktara,
Sve poredu devet Ivkovića',
Pa viteza Mandušića Vuka,
I sokola Petra Mèrkovjića;
Do tri bana, silna gospodara,
Od Ledjana i Zadra kamena,
I biela od Janoka grada;
I još ima trista poglavicah. —
Fali mnoge gorske haramie,
Ponajbolje Tomić Mohovila,
I dietića Gavran harambašu,
Gruju diete, starinu Novaka;
A ostalih ni broj se neznade.
Starac znade i turske delie:
Sa Kladuša Hèrnjicu Mujagu,
I brata mu odgojak Halila,
Barjaktara Tanković Osmana,
Kèrvopiu Blažević Omera,
Od Novoga novljanin Aliu,
Silnog' bega lièkog Mustajbega,
Od Udbine Dedu Ćejvanagu,

I kopile Kunu Hasanagu,
Utvoricu mladog Radojicu,
Nakomicu Kovačević Hramu,
Od Orašca budalaša Talu,
Mnogo drugih, tko bi popamtio?
Ovi jesu kèrvopie bili,
Od krajine turske i kaurske;
Na mejdane često izhodili,
Niekad smèrtnih ranah dopadali.
Niekad borme i roblje vodili;
Redom hoda srieća po junaci',
Kano puna čaša po družini.
Ovo biše u stara vremena,
Kad no dobre radjaše godine
Izobila bielice pšenice,
Dosta kleta u ardovih vina,
I jarnika ječma u hambaru;
Konji čilni, a junaci silni,
Krajišnici vazda jogunice;
Sramno biše mladu mirovati,
Ženski posao siediti u dvoru,
Neprovesti deliluk u vieku,
Nehodati po zemlji Turkii,
A Turčinu po primorju ravnu,
Nepomamit turske gospojice,
A Turčinu tanahne latinke;
Turci biše dobri zajmenici,
A Kotarci bolji vraćaoci...
Svatko radi osvetiti svoga,
I osvietlat' obraz u družini;

Hadet biše s' mirom neženit' se,
Neprolivši kèrvi do koliena,
Nek' ostane rodu uspomena;
A tko se je s' mirom oženio,
Kolik' da se ni ženio nije.
Evo bratjo! moji sokolovi,
Rad' šta biše mejdani najviše;
Silne vojske, nemili sastanci,
Po planinah klanci jadikovci;
I sad' vile po planinah cvile,
Svaka žali pobratima svoga,
A neda mu poginut imenu,
Zaboravit slavu dovieka;
Već kazuje starcu Ljubomiru,
A Ljubomir kiti na gudalo,
Popieva rodu i narodu,
Tkogod ima sèrce u niedrima;
Nek' se fali, nek' u njem' kèrv vrie,
Neka svoju diči otačbinu. —
Za čas tini, koi okom vlada,
Gdie mi osta sèrce, misao moja,
Za čime ću čeznut' do vieka:
Pievaj druže, nek' nas narod čuje!

NARODNE PIESME
BOSANSKE
i
HERCEGOVAČKE.

I.

BRATJA KRALJEVIĆI:

MARKO i ANDRIA.

Ili gèrmi, il' se zemlja trese,
Il' udara more o briegove?
Niti gèrmi, nit' se zemlja trese,
Nit' udara more o briegove; —
Na Prilipu pucaju topovi,
Šenluk čini od Prilipa kralje,
Dva su mu se porodila sina;
Čini kralje veliko veselje,
A sinove šalje na kèršljenje.

Liepo im je ime postavio:
Jednom Marko, a drugom Andria.
Goji kralje dva bliznaca sina;
Kad su bili od dvanest godinah,
Namiče im konje i oružje:
Marku daje šarca od mejdana, —
A Andrii vranca dobeloga.
Kada su se dietca odgojila,
Progovara Kraljević Andria:
O moj brate! Kraljeviću Marko,
Sutra ćemo rano uraniti,
Dobre ćemo konje uzjašiti,
Otić ćemo u polje Prilipsko
Pa ćemo se ćordom ogledati.“
Njemu Marko tiho odgovara:
„Proj se toga, moj brate Andria!
Da mi sutra tako učinimo,
Hoće nam se narugati svako,
Gdie se gone do dva brata mlada; —
Već čuješ me, moj brate Andria!
Sutra ćemo rano uraniti,
Dobre ćemo konje opremiti,
Pa ić ćemo u Kunar planinu,
U planinu, suharikovinu,
Gdieno nigdie kapi vode nejma;
Neć'mo nosit piva ni jediva,
Da vidimo moj brate Andria,
Tko će tèrpit dilje glad i žedju?“
To Andrii vèrlo milo bilo;
U jutro su rano uranili,

Svoje dobre konje opremili,
Pa odoše u Kunar planinu,
U planinu, suharikovinu,
Gdieno nigdie kapi vode nejma;
Pahodaše nedielji cu danah,
Niti traže piva ni jediva;
Pa hodaše drugu nedielicu,
Niti traže piva ni jediva;
Kad nastala treća nedieljica,
Andrii je žedja dodijala,
Hoće klati vranca izpod sebe;
Al' mu Marko tiho besiedio:
„Proj se toga, moj brate Andria,
Ne kolj' vranca, nečini ziana,
Već ti hajde doli niz planinu,
Pa ćeš doći do vode Cetine;
Kada dodješ do vode Cetine,
Ti natieraj vranca na Cetinu,
Nedaj piti vode konju svomu;
Kada predješ Cetu vodu hladnu,
Okreni se s desna na lievu,
Ti ćeš naći kamenu mehanu,
U mehani kèrčmaricu Maru;
Nemoj, brate, ići u mehanu,
Jer mehana nije nigda sama:
Ondie siedi Roša harambaša
I šnjime je šestdeset drugovah,
Hoćes, brate, ljuto poginuti;
Kada dodješ, brate, pred mehanu,
Pa ti viči kèrčmarice Mare

Nek' t' iznese vina pred mehanu,
Pa se napi vina cèrvenoga,
Ti napoji sebe i vrančića."
Odtlen odè Kraljević Andria,
Do Cetine vode dohodio;
Zdravo predjè Cetu vodu hladnu,
Okrenu se s desna na lievu,
Pa on nadjè kamenu mehanu,
Pred mehanom kèrčmaricu Maru;
Studenu je zagèrlila stienu,
Ona cvili kano guja ljuta.
Kako dodjè Kraljević Andria
Odmah Mari božju pomoć viče,
I pita je Kraljević Andria:
„Sta ti cviliš, kèrčmarice Maro?"
Njemu Mare s plačem odgovara:
„Nepitaj me neznan dobar junak,
Mlogo jesam uložila blago,
Uložila za cèrveno vino,
Pa mi vina nitko piti nejma!"
Njoj govori Kraljević Andria:
„Daj mi, Maro, dva dukata vina;
Jedan meni, a drugi vrančiću."
Njemu Mare s plačem odgovara:
„Proj se toga, neznan dobar junak,
Nepije se sa konjica pivo,
Već se idje vamo u mehanu."
Prevarì se Kraljević Andria,
Prevarì se, ujedè ga guja, —
U kamenu on odè mehanu:

Ondie siedi Roša harambaša,
I š njime je šestdeset drugovah;
Odmah njemu ožgjeldiu daju,
Ožgjeldiu šeset kupah vina;
Sve to popì Kraljević Andria.
Opet viče kèrčmarice Mare:
„Daj mi, Mare, jedan dukat vina.“
Iznesè mu Mara kèrčmarica;
Sve to popì Kraljević Andria,
Pa Andria zaspa brez uzglavja.
Kad to vidì Roša harambaša,
I njegovih šestdeset drugovah,
Namignuše jedan na drugoga,
Dok Andrii odsiekoše glavu. —
Čeka Marko svog' brata Andrie,
Čeka njega tri biela dana.
Kada vidje Kraljeviću Marko,
Da mu nejma brata Andre mala,
On pojaši konja šarca svoga,
Do Cetine vode dohodio,
I Cetinu vodu prehodio,
Okrenu se s desna na lievu.
Kad se Marko blizu prikučio
Do mehane, kèrčmarice Mare,
Ugledà ga kèrčmarica Mara,
Ona kaže Roši harambaši:
„Čuješ li me Roša harambaša!
Idje junak niz polje široko,
Na šarinu konju od mejdana.“
A njoj veli Roša harambaša:

„Uvrati ga k nama u mehanu
Evo tebi stotinu dukatah.“
Kad je Mare Rošu razumila,
Pred kamenu izašla mehanu,
Pa studenu zagèrlila stienu;
Ona cvili kano guja ljuta.
U ta doba Kraljeviću Marko,
Pa on Mari božju pomoć viče;
Mara mu je pomoć prihvatila,
Pa je Marko Mari govorio:
„Što je tebi kèrčmarice Maro,
Da ti cviliš kano guja ljuta?“
Njemu Mara s plačom odgovara:
„Nepitaj me, neznan dobar junak,
Ja sam mlogo uložila blago,
Uložila za cèrveno vino,
Pa mi vina nitko piti nejma.“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Onda Mari tiho besiedio:
„Daj mi, Maro, dva dukata vina,
Jedan meni a jedan šarinu.“
Njemu Mara tiho besiedila:
„Ne budali neznan dobar junak!
Nepije se sa konjica pivo,
Već ti hajde vamo u mehanu.“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
On odjaši svog konja šarina
U kamenu unišo mehanu.
Ondie siedi Roša harambaša
I njegovih šestdeset hajdukah.

Kako dodjè Marko u mehanu
Odmah njima božju pomoć više;
Oni su mu pomoć prihvatili,
Dadoše mu šeset kupah vina;
Sve to popì Kraljeviću Marko,
Sve on popì, ni bèrka nestopì;
Pa on više kèrčmarice Mare:
„Daj mi Maro dva dukata vina,“
Donesè mu Mara kèrčmarica;
I to popì a bèrka nestopì.
Opet više Kraljeviću Marko:
„Daj mi šarcu dva dukata vina.“
Njemu Mare vino donosila;
On ga daje svom' konju šarinu,
Pa ga veže mehani za vrata,
Pa unišo Marko u mehanu,
S' hajducim se čašam prigonio.
Kad s' hajduci vina ponapili,
Mèrtvu glavu oni iznosili,
Mèrtvu glavu Kraljević Andrie,
Pa počeli glavu premetati;
Odè glava od ruke do ruke
Dodjè u ruke Kraljeviću Marku,
Uzè glavu Kraljeviću Marko,
Pa on njima tiho besiedio:
„Šta mislite, bratjo i družino!
Ova j' glava na junaku rasla —
Ovo j' glava mog brata Andrie.“
Ljuto ciknu pa poteže ćordu,
On izsječè šestdeset hajdukah;

Ufatio Rošu harambašu,
Svezà njemu ruke naopako;
Pa ufatì kèrčmaricu Maru,
U katran joj zamočì košulju,
Pa zažežè, žalostna joj majka!
A kada je Mara izgorila,
Iz bačavah pipé povadio,
A mehanu ognjem zapalio.
On uzima Rošu harambašu,
Pa ga viša konju o unkošu:
S jedne strane Rošu harambašu
S drugu stranu nadžak od čelika;
Teži mu je nadžak od čelika,
Nego mèrtav Roša harambaša.
Odè Marko dvoru bielomu,
Ljuto cvileć za bratom Andriom.
Onda bilo, sad se spominjalo,
A mi da smo zdravo i veselo!

2.

MARKO KRALJEVIĆ
i
BAN OD VIPERA.

Sinoć Marko s majkom večerao,
Večerajuć sve se posmijao;
Al' je Marku mati besiedila:
„Što se smiješ, moje diete drago!
Ili mojoj ubogoj večeri?
Ili, sine, golemoj starosti?"
Marko majci liepo odgovara:
„O starice, mila majko moja!
Ja s' nesmijem ubogoj večeri —
Što tko ima ono i večera;
A ni, mati, golemoj starosti —
Ostariti svakomu je drago;
Već se smijem, stara moja majko:
Kad sam skoro u družini bio
U družini rujno vince pijo,
Svak se hvali bratom ol' sestricom,
A u mene ni jednoga nejma;
Nit' se falim bratom ni sekunom,
Već šarinom konjem od mejdana!"
Besiedi mu ostariela majka:
„Kraljeviću, moj jedini sine!

Mati ti je poroda rodila
Porodila Jelicu sestricu;
Ti si, sine, ponejačak bio,
Kad dolazi od Vipera Bane,
I odvedè tvoju seku dragu.“
Onda veli Marko Kraljeviću:
„Kuvaj meni tanke brašljenice
Da ja idjem tražiti sestrice“
Majka njemu opet progovara:
„Der se prodji hoda i belaja;
Volim jednu bolovati ranu,
Nego dvie, moj jedini sine.“
Al' besiedi baka izza peći:
„Kraljeviću! naše ogledalo,
Bolje ti je umrieti sine,
Nego taku ostavit sramotu,
Neosvetit svòju seku dragu!“
Kad to čuo Marko Kraljeviću,
Opet majci rieč besiedio:
„O starice, mila moja majko!
Kuvaj meni tanke brašljenice,
Ja ću ići ako ć' i nedoći.“
Gjipì Marko na noge lagane,
On s' oprema što se lievše može,
I opasà tri ćemera zlatna:
U jednoga nasipa dukate,
U drugoga grošah' sejmenskieh,
U trećega parah carevicah;
Pa odtale posiedè šarčića,
Odè pravo ka Viperu gradu.

Kada dojè na debelo more,
Al' na moru triest ireizah
Koji vode po moru gjemie;
Oni Marka hitro prevezoše,
On se hitì param u ćemere,
Izvadì im trideset dukatah,
Svakom, brate, po žut dukat daje;
Pa mu veli triest ireizah:
„Kraljeviću! naše ogledalo,
Kuda si se, bolan, podignuo?
Evo veće nedieljica danah,
Od kako je bane od Vipera
Nas pitao a za tebe, Marko; —
Ban izveo do triest hajdukah,
Te on hoda pokraj sinja mora;
Ako tebe baš opazi, bane,
Ah! na tebi ruse glave nejma.“
Al to Marko haje i nehaje,
Već odtale prorena šarčića;
Odè Marko ka Viperu gradu.
Kad je bio dvoru na pogledu,
Opazì ga Jelica sestrica,
Pa pred njega u polje sletila
I pod njime konja ufatila.
Marko njojzi božju pomoć viče,
Ona njemu lievše odaziva:
„O moj brate! Marko Kraljeviću,
Jesil mi se, brate, umorio?
Jesili mi zdravo a i mirno?
Jel' mi zdravo mati stara moja?

Stara majka još i stara baka?“
Njojzi Marko tiho odgovara:
„Sve je zdravo, dragom' Bogu fala!
Već čuješ me, moja seko draga!
Jel' mi zdravo od Vipera bane?
Jel' mi zdravo sestriću Cviane?“
„Zdravo jeste od Vipera bane
I zdravo je moj sinak Cviane.
Doma nejma bana od Vipera —
Otišo je niz ravno Primorje
Odè fatat ribe šestokrile.“
Tude Marko odsjedè šarčića;
A kad vidi Jelica sekuna,
Vodi šarca u podrume donje;
Nit' mu nosi zobi ni siena,
Već mu nosi kosti oglojane.
Odè Marko na debele kule;
Al se skočì Jelica sestrica
Sgotovì mu gospodsku užinu
I natočì vina i rakie; —
U sve troje baca bendžiluke.
Stadè Marko užinati tude,
Nakvasì se vina i rakie,
Pa Jelici rieč progovara:
„Jal' je dobro baš u bana vino,
Jal' si meni otrovala vino?“
A sekuna rieč besiedila:
„Brate Marko! jedini u majke,
Ja nijesam otrovala piva; —
Vino ti je od tri godinice,

A rakia od devet godinah.“
Kad je Marko liepo užinao,
Ufatì ga sanak iznenada;
Zaspa Marko glavom brez uzglavja.
Kada vidì sestra neviernica,
Da je Marka sanak poklopio:
Bre, privuče dvoje bukagie,
I privuče dvoje lisičine,
Jadnu Marku oko noguh sklapa.
Lisičine oko bielih rukuh;
Pa privuče halku od sindžira,
Jadnu Marku oko gèrla sklapa,
Oko njega kulu pritvorila.
Istom malo vrieme postanulo,
Al' eto ti bana od Vipera
I za njime trideset hajdukah.
Pred njega se ljuba izšetala,
Pa mu ljuba rieč govorila:
„Moj dragane, bane od Vipera!
Jesil' mi se, bane umorio?
Jesil' meni štogod ulovio?“
Njojzi bane tiho odgovara:
„Čuješ li me, moja vierna ljubo!
Meni danas loša srieća bila; —
Nijesam ti ništa ulovio.“
Al mu ljuba rieč prifatila:
„Ja sam tebi lova ulovila,
Ženetina, kod popreta tvoga,
Pazeći ti dvora i odžaka —
Dobra lova, dušmanina tvoga

Svoga brata, deli Kraljevića.“
Opet bane rieč govorio
„Nebudali, moja vierna ljubo!
Od Marka se sva boji kraina;
Nebi Marka ni vile saplele.
A kamo li tvoje biele ruke“
„Jesam bogme! od Vipera bane.
Ovdie jeste deli Kraljeviću;
Izvedoh ga na bielu kulu,
Sgotovih mu gospodsku užinu,
Natočih mu vina i rakie,
U sve troje bacih bendžiluke:
Ni napola užinao nije,
A njega je sanak prevario,
I sad spava deli Kraljeviću,
Još se Marko probudio nije.“
Kad to čuo bane od Vipera,
On odletì na debelu kulu.
Kada bane na kulu izijè
Još se Marko probudio nije,
I sad spava, žalostna mu majka!
A doletì bane od Vipera,
Težko ga je nogom udario,
Udario u junačku glavu.
Kad se Marko izza sna prenuo —
(Pusto ga je gvoždje osvojilo,)
Al' se Marko maknuti nemore,
Istom gleda, očim povaljuje, —
Onda veli bane od Vipera:
„Moj kaine, deli Kraljeviću!

A tako ti bora zelenoga,
Što ću tebe sada upitati,
Hoćeš meni pravo kazivati;
Da si mene tako ufatio'
Kojom bi me smèrtju umorio:
Il' bi mene na oganj ložio?
Il' bi mene na kolac nabio?
Il' bi mene s konjma pogazio?"
Njemu Marko rieč govorio:
„O moj zete, bane od Vipera!
Da sam tebe 'vako ufatio,
Ovom bih te smèrtju umorio:
Izveo te drumu na razkèrštje,
Kud prolazi sviet i kraina,
Pûsti drumi sa četiri strane;
Razsieko te na četiri pole,
Obiesio na četiri soje;
Kad prohodi sviet i kraina,
Kad prohodi nek se tomu čudi,
Gdi je zete šuru izsiekao! —
Dèrvo nisam, da m' na vatru ložiš,
Hajduk nisam, da m' na kolac mećeš,
Nalča nisam, da me konji gaze.
Razsieci me na četiri strane.
Obiesi me o četiri grane! — —"
Pa ga više ni pitati neće,
Već otidè večerati bane.
Kada bane stadè večerati,
Svojoj ljubi tiho govorio:
„Da nosimo i Marku večeru?"

Al' mu ljuba rieč odgovara:
„Nebudali, bane od Vipera!
Kako ćeš mu nositi večeru?
Kad ti njemu baš popušćaš ruke,
Živa će te, bolan! ufatiti,
Pa napola tebe razadèrti!?“
Zatim malo vrieme postanulo,
Doka svanù i ogranù sunce;
Gjipì bane na noge lagane,
Pa on uzè trideset hajdukah,
Odvedoše deli Kraljevića.
Kada biše na drume zelene,
Drumi jesu na četiri strane,
Onde, bratjo, Marka posadiše,
A da njemu odsieku glavu.
Besiedio deli Kraljeviću:
„O moj zete, bane od Vipera!
Nu pogledaj gjuzeli odiela;
Ovakoga odiela nejma
Nejma u cara, a ni u vezira!
Nije gjaiz moj zete i bane,
Da ovako preliepo odielo
Cèrnom kèrvcom bude poštrapano;
Deder meni ti popusti ruke,
Da ti skinem moje odielo;
Ponesi ga sestriću Cvianu,
Kad uzpije u družini vino,
Neka mene može spominjati:
Oyo mi je dajo ostavio.“
Kad to čuo bane od Vipera —

Lakome su oči pri pogači,
A i banu gjuzeli odielo —
Stadè njemu popušćati ruke;
Kada mu je jednu popustio,
Drugu Marko i sam odpustio,
Na dvie pole bana razkinuo;
Pa on skočì na noge lagane,
A poteže mača poganoga,
Izsieče mu trideset hajdukah,
Ufatì mu vranca od mejdana,
Pa banovo skidè odielo,
Š njega svučè a sebe obučè;
Posjedè mu vranca od mejdana,
Pa se fatì ka Viperu gradu.
Kad je bio dvoru na pogledu,
Opazì ga Jelica sekuna,
Pa pred njega u polje sletila,
Misli da je bane od Vipera.
Kad se Marko približio bio,
Poznadè ga Jelica sekuna,
Pa pobiežè uz debelu kulu;
Kad se primì tankih basamakah
Na trećem je Marko dostignuo,
Ufatì je po svionu pasu.
Pa je bubnu na mermer kaldèrmu;
Razletì se na sto uštrupakah.
U to doba sestra Puneksia.
Ona nosi sestrića Cviana;
Marko njojzi izmačè Cviana
Pa ga bacì nebu pod oblake,

Na bojno ga kopje dočekao,
Na kopju mu sèrce iznosio.
„Od zla roda nek nije poroda.“
Jelici je oči izvadio,
Zadio ih sebi za kalpaka.
Nakupio dosta pusta blaga,
A dvore mu biele zapalio;
Pa se Marko kući potežio.
Kad je Marko dvoru dolazio,
Pred njega se mati izšetala.
„Kraljeviću, moj jedini sine!
Jesil' mi se, sine, umorio?
Jesil' sine, zeta oblazio?
Jesil', sine, ti vidio seku?“
„Nijesam je, majko, ja vidio.
Već ja danas idjem preko gore.
Pa ja najdoh dvie tèrnjinice.
Pa ih sebi zadih za kalpaka —
Eto, mati, dvie tèrnjinice.“
A kod uzè ostariela majka,
Proli suze niz bielo lišce:
„Jesam li ti sine govorila,
Da se prodješ hoda i belaja;
Da ja volim, moj jedini sine,
Volim jednu ranu bolovati,
Nego dvie, moj jedini sine!“

3.

MARKO KRALJEVIĆ
i
NINA OD KOSTURA.

Car čestiti divan učinio;
Sve mu lale na divanu stale,
Ponajstražnji Marko Kraljeviću.
Sve su lale zdravo i veselo,
Sam je Marko tužan neveselo.
Sultan car mu rieči govorio:
„Slugo moja, Marko od Prilipa!
Sve su lale zdravo i veselo,
A ti si mi, Marko, neveseo!?
Hairala, moja slugo vierna!“
Marko caru tiho odgovara:
„Sultan care! sunce ogrijano;
Kako ću ti ja biti veselo,
Kad je Nina od grada Kostura
Moje biele dvore porobio,
Moju viernu ljubu zarobio,
Staru majku konjem pogazio,
A pusto je blago pokupio, —
S toga sam ti tužan neveseo,“
Kad ga care biše razumio,
Liepo Marku jeste besiedio:
„Slugo moja, Marko Kraljeviću!
Bre! ako su dvori porobljeni,
Car će tebi liepše sagraditi,

U Stambolu prama dvorim svojim;
Ako ti je blago pokupio,
Nametnut ću harač na Bugare,
Pokupiti harač po Bugarim
Više, Marko, neg je tvoje bilo;
Ako ti je ljubu odvodio,
U mene je dosta sultaniah,
Pušćat ću te u biele dvore —
Uzmi, Marko, koju tebi drago.“
Ali Marko caru odgovara:
„Sultan care, moje sunce žarko!
Istina je, mili gospodine,
Da ćeš meni dvore sagraditi,
Nametnut ćeš harač na Bugare;
Nemore se harač pokupiti,
Brez sindžirah i bez bukagiah,
Pa će mene kleti sirotinja;
Da me pušćaš u biele dvore,
Da ja uzmem tvoju sultaniu,
A to naša viera nedonosi,
A meni će ona besiediti
„„Hajd' odtale cèrni Bugarine!““
Već te molim mili gospodare!
Da mi dadeš pobratima moga,
Pobratima starca Halilagu,
S' Halilagom do trista neferah;
Skovat ću im trista tèrnokopah,
Neka idju ka Kosturu gradu;
Deli će ih Nina najimati,
Do kopaju endek oko grada,

Nek' s' neboji Kraljevića Marka.“
To je care težko dočekao;
Daje njemu starca Halilagu,
I daje mu za trista neferah.
Liepo ga je Marko svietovao,
Svoga pobru Halilagu starog:
„Hajde pravo ka Kosturu gradu,
Onde će vas Nina najimati,
Sve u danu dva dukata žuta,
Da kopate endek oko grada:
A kad čuješ ti moga avaza,
Kad te viknem sa biele kule,
Da si meni na ćemerli kuli.
Starac odè do Kostura grada.
Nuto, bratjo, šta uradì Marko!
On se junak pokalugjerio,
Obučè se u cèrnu mantiu,
Cèrnu bradu pušća do pojasa,
Kamilavku na glavu natačè,
I on odè do Kostura grada.
Kada bio u polje kostursko,
K' šedèrvanu, ka vodi studenoj,
On nalazi dvie dievojke hude,
Obedvie su one obielile,
Platno biele na vodi studenoj,
Njima Marko božju pomoć viče:
„Bog pomozi! dvie dievojke hude,
Što ste tako hude obielile?
Jer se niste mlade razudale?
One njemu po istini kažu:

„Bora tebi, otče kalugjere!
Težku nam je svatbarinu, braco,
Nametnuo, Nina od Kostura:
Tko s' udaje, po tri litre zlata,
Tko se ženi, daje po četiri;
A mi jesmo hude sirotice,
Mi nejmamo biela ni dinara!“
Pa ih pita za njegove dvore.
One su mu pravo kazivale:
„Eno dvori u Kosturu gradu,
Ponajviši a i ponajliepši;
K kod dvora kamena avlia,
Na avlii gvozdena kapia,
Na kapii halka pozlaćena.“
Više Marko ni pitati neće,
Već nalazi dvore i avliu.
Kuca Marko halkom na vratima,
Zveka stoji kamene avlie;
Očutì ga tanana robinja,
Uprav ljuba Kraljevića Marka;
Ona leti avlii na vrata,
Od avlie otvorila vrata,
Besiedi mu tanana robinja:
„Bog da s tobom! otče kalugjere,
Kako tučeš halkom na vratieh;
Ako čuje Nina od Kostura,
Ni češ otić', ni odnieti glave!“
Besiedi joj Kraljeviću Marko:
„Ja borati! tanana robinjo,
Kamo tebi Nina od Kostura?“

„Eno Nine na gornjem čardaku
Sio Nina, hladno pije vino,
Š njime pije do devet kadiah.“
Kad je Marko rieč razabrao,
Uvodio sarca u avliu;
Pa on idje u gornje čardake,
Pravo idje k Nini od Kostura;
Njemu Marko božju pomoć viče;
„Bog pomozi Nina od Kostura!“
Njemu Nina Boga prifatio;
„Bog pomogo! otče kalugjere;
Odklen jesi, od koga li grada?
Nijesi li od grada Stambola?
Nisil' čuo za Kraljević Marka,
A za mèrka moga dušmanina?“
Marko njemu tiho besiedio;
„Gospodine! Nina od Kostura,
Kad me pitaš, kazat ću ti pravo:
Ja sam mu se na smèrti sgodio.
Meni šarca od ukopa dao.“
To je Nini vèrlo drago bilo,
Pa on viknù sa gornjeg čardaka:
„Odi berzo, tanana robinjo!
Ti donesi blaga svakojaka,
Ama blaga Marka Kraljevića;
Blago daji otcu kalugjeru
A pred dušu Kraljevića Marka.“
Kada čula ljuba Kraljevića,
Da joj biše Marko preminuo,
Ona daje dva dukata žuta,

A za dušu Kraljevića Marka.
Kad to vidì Nina od Kostura,
To je njemu vèrlo mučno bilo,
Udarì je rukom po obrazu;
Kako je je lahko udario,
Dva joj kutnja pokrutio zuba;
Cèrna teče iz obraza kèrvca.
Njemu Marko rieč govorio:
„Nebiju se tako robinjice,
Već se biju od tela kandžiom.
Ćuješ li me Nino od Kostura,
Da ti jednu pripoviedku kažem,
Dat' poigram kak' sam djakom igro.“
Besiedi mu Nina od Kostura:
„Bora tebi! otče kalugjere,
Pripoviedka meni draga nije —
Poigraj mi kako s' djakom igro.“
Kada poče skakat po čardaku,
Vas se čardak trese iz temelja.
Besiedi mu Nina od Kostura:
Dura, dura, otče Kalugjere;
Kako silno po čardaku skačeš,
Hoćeš, bolan, čardak prolomiti
Pa ću jadan vrata ulomiti!“
Za to Marko haje i nehaje,
Već se Marko pod pazuho maša,
Desnom rukom pod pazuho lievo;
Izvadio brietkinju ćordu,
Mahom Nini odsieče glavu,
I pogubi do devet kadiah.

Pa mi ciknu Marko sa čardaka
Svoga pobru Halilagu starog:
K meni pobro, na gornje čardake.“
Viče Marko ljube Angjelie:
„Moja ljubo! tanana robinjo,
Kupi blago Nine od Kostura;
Ovo nije otče kalugjere,
Već je glavom Marko Kraljeviću,
Da idjemo dvoru bielomu.“
Ljuba ga je po glasu poznala
Viša mu se o bielome vratu.
Leti k njemu Halilaga stari,
I njegovih do trista neferah.
Sve Ninine dvore porobiše
I pusto mu blago pokupiše.
Odè Marko ku Prilipu gradu,
I odvedè ljubu Angjeliu;
Pa je biele dvore sagradio.
Mlogo bolje neg' su prie bili,
A sa blagom Nine od Kostura,
Jer je mlogo odnosio blago.
Halil ode ka Stambolu gradu;
Liepo ga je Marko nadario,
I njegove sve nefere mlade,
A sa blagom Nine od Kostura. —
Neka bratjo, i nama je drago,
Tko pod drugim jamu podkopaje,
Sam će u nju doskoro upasti,
Bilo tako, i bit' će do vieka.

4.

MARKO KRALJEVIĆ

i

BAN ZADRANIN.

Vino piju do tri pobratima,
Vino piju na Kosovu bojnom;
Kad se pobre ponapili vina,
Pak je vince udrilo u lice,
A rakia eglen otvorila:
Jedan pobro falio je sebe,
Falio sebe i gjogata svoga;
Drugi pobro sebe i dorata;
Treći roni suze niz obraze,
Pitala ga do dva pobratima:
Što ti roniš suze niz obraze?
Što nefališ sebe i vrančića?
Al' je tebi ponestalo blaga,
Ili konju ječma previjana,
Ili ti je kula oveśćala?“
Njima pobro kroz plač odgovara.
„Projte me se do dva pobratima;
Nit je meni ponestalo blago,
Niti konju žita previjana;
Nije šala! moja bratjo draga,
Nije šala, ni petnaest danah,

Ja kamoli tri godine danah;
Od kad babo u tavnici leži
U tavnici bana Zadranina;
Evo idem usiati glavu,
Ili moga ja pustiti babu.“
On se skače na noge lagane,
I oprema vranca od mejdana;
Priteže mu četiri kolana
Još i petu ibrišim tkanicu;
Jezus reče, na vrančića klečè,
Pa odtišće preko polja ravna,
Kako zviezda preko neba sjajna,
Pravo zdravo k Zadru bielome. —
Kad vidiše do dva pobratima,
Da im pobro odè brez obzira,
Nemogoše sèrdcu odolieti,
Odtiskoše preko polja ravna,
Pravo zdravo k Zadru bielome. —
Kod Zadra je polje plemenito,
Tude bane posio pšenicu;
Što j' banova nepaze pšenica,
U pšenici čador razapinju,
Pred čadorom kopje usadjuju,
A za kopje dobre konje vežu. —
Uranio bane Zadranine,
Pak se šeće gradu na bedene;
Dadè mu se k polju pogledati;
Al u polju bieo čador vidi,
Pred čadorom do tri bojna kopja,
Za kopjima do tri bojna konja,

Privezana, zrielo žito pasu.
Kad je bane liepo razgledao,
On dozivlje do tri sina svoja,
Pak je bane njima govorio;
„Sinci moji! moje pouzdanje;
Vi uzmite petdeset soldatah
Pa hajdete u bielu pšenicu;
Izvidite čij je ono čador,
Čij je čador, kakve su delie?
Ufatite, k meni dovedite.“
Njemu veli najstarii sine:
„Daj ti meni petdeset soldatah,
I daj meni vitku bedeviu,
Izvidit ću tko je i kako je,
Žive ću ti savezat delie,
Njiha, babo, tebi darovati.“
Sina babo biše poslušao,
Dadè njemu petdeset soldatah
I dadè mu vitku bedeviu;
I on odè u bielu pšenicu.
Kad je došo u bielu pšenicu.
Na konju je čador podizao.
Skočiše se do tri pobratima,
Zapadoše za gotove konje,
Povadiše brietkinje ćorde
Posjekoše, nitko neuteče,
Samo diete, vesela mu majka!
Odnesè ga vitka bedevia,
Za sobom je vrata zatvoralo.
Eto banu i gore žalosti!

On dozivlje i drugoga sina
Pa mu daje do trista soldatah,
I daje mu vitku bedeviu.
Liepoga je sinak poslušao,
I otišo do čadora biela,
Na kopjima čador podizao.
Skočiše se do tri pobratima.
Zapadoše za gotove konje,
Raztieraše, nitko neutečè;
Tko utečè od brietkinje ćorde,
Neutečè od vode studene.
Bèrza biše vitka bedevia
Bèrza biše ujeli je vuci!
Ujagmì im diete u vrata.
Za sobom je vrata zatvorilo.
Kad to vidì Zadranine bane,
Skočio se na noge lagane,
Sobom vodi šest stotin' soldatah;
Mudar biše Zadranine bane
Zayedè ih u tiesne sokake,
Gdie s' nemore konjic okrenuti.
Prevarì ih, ujedè ih guja:
Pofatà ih, u tavnicu bacì.
Kad ugledà otac sina svoga,
Cikmu junak kao guja ljuta:
„Što ćeš ovde, sve moje ufanje!?
Tko će mene izbaviti starca? —“
Tu su bili tri biela danka;
Kad četverti danak osvanuo,
Govorio sužanj u tavnici;

„Da bi meni tko odnio knjigu
A na ruke Kraljevića Marka,
Dao bi mu za trista dukatah.“
Istom oni u rieči bijahu.
Al' eto ti jedno momče mlado,
Pa je momče tiho besiedilo:
„Dajte meni do trista dukatah,
Ja ću odnit tu bielu knjigu
Predat ću je Marku Kraljeviću.“
Sužnji pišu listak knjige biele:
Nepišu je cèrnim murećefom,
Već je pišu kèrvcom iz obraza:
U knjizi ga liepo pozdravljahu
I ovako njemu govorahu:
„K nam se, Marko, štogod prie moreš.“
Njima Marko odgovore daje:
„Na keznate, da vam doći neću; —
Ja sam vama vazda kazivao,
Da nejdete u tiesne sokake,
Gdie s' nemore konjic okrenuti,
Ni brietka ćorda potegnuti.“
Take Marko odgovore dadè,
Pa se skače na noge lagane,
A pojaši šarca konja svoga
I odtišće k Zadru bielome.
U pšenici čador razapinje,
Pred čadorom kopje usadjuje,
A za kopje dobra šarca veže.
Kada bane u kulu izajdè,
Dadè mu se k polju pogledati;

U pšenici bio čador vidì,
Pred čadorom šarac nogom kopa.
Ban se skače na noge lagane,
I uzima šest stotin' soldatah,
Sobom vodi do tri sina svoja,
Pravo zdravo u bielu pšenicu;
Na kopjima čador podizao,
Pa govori Zadranine bane:
„Bre delio. jedna haramzado!
Kad si junak i taka delia
Izajdi mi na mejdan junački,“
Zato Marko haje i nehaje,
Nego s kupom rujno vino pije,
I još njima liepo nazdravio:
„Prodjimo se boja i mejdana;
Već siedite, da se napijemo!“
Oni misle, da se šnjima ruga,
Biju Marka čizmam i mamuzam.
Zato Marko haje i nehaje,
Bèrkove je stèrmu oborio:
Jednoga je stèrmu oborio,
Drugoga je na rame bacio.
Opet bane njega udaraše,
Dok se Marko razljutio biše;
Skočio se na noge junačke,
Pojašio šarca od mejdana,
Ter ih ganja po polju široku,
Gdie kog srieta tu mu glavu skida;
Sve raztierà nitko neutecè;
Ufatio bana od mejdana.

I njegova tri sina nejaka;
Svezà njima ruke naopako.
Ufatio jednoga soldata,
Ter mu ruku s rukom prikovao,
A na ruki knjigu napisao;
Pa ga šalje k banici gospoji.
U knjizi je govorio Marko:
„Bora tebi! od Zadra banice,
Ja ti bana pogubio nisam,
Niti bana, nit' njegove sine;
Čuješ mene! od Zadra banice,
Pusti meni sužnje iz tavnice,
Ja ću tebi robje pofatano.“
To je njojzi vèrlo drago bilo,
Pustila je sužnje iz tavnice.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Kako su mu pobre potamnile,
Drugu njojzi napisao knjigu:
„Još pošalji njihovo oružje,
Dobre konje, kopja od mejdana,
I još uz to tri tovara blaga;
Ako li mi ti poslati nećeš,
Hoću tebe u cèrno zaviti.“
Šalje ona što je isko Marko.
Kad to primì Kraljeviću Marko:
On posiečè bana Zadranina
I njegova tri nejaka sina. —
Davno jesu kazivali ljudi:
Nejma lova brez siva sokola,
Niti boja brez Kraljević Marka.

5.

JUG BOGDAN

SVOJU LJUBU PRODAO.

Bratjo moja, a družino moja!
Na dobro vam jutro osvanulo.
Na boljemu sunce ogranulo! —
Nije šala, bratjo moja draga:
U Bogdana devet vinogradah.
I još devet zelenih livadah;
Svi hardovi vinom napunjeni
A livade trava pokrivala:
Sve mu loze liepo izcvietale.
Sve pojate sienom napunjene.
Zalud' njemu devet vinogradah,
Zaludu mu zelene livade,
Jer se Bogdan težko zadužio:
Zadužio tri tovara blaga;
Pa dužnici njega okupili,
Da prodaje dvore i timare,
Da prodaje devet vinogradah,
Da prodaje zelene livade,
Da im broji tri tovara blaga.
Pa se junak vèrlo zamislio,
Sve ti misli, što će i kako će;
Sve on misli na jednu smislio:
Da on vodi ostarielu majku.
Da ju vodi u novu čaršiu,

Da ju daje za veliku cienu.
Nebi li se junak oddužio.
Kad začula ostariela majka.
Ona prolì suze niz obraze,
Pa je sinu tužno besiedila:
„Da moj sine! mladjan Jug Bogdane.
Kad sam mlada tebe porodila.
Svi rodjaci meni besiedili,
Da sam izrod, biedna, porodila,
Porodila nevaljala sina,
Koi će mi puno dodijati,
Naše slavno pleme ocèrniti;
Pa moj sinko, da od Boga nadješ!
Ti se glasi podaleko čuli;
Za to čuli od mejdana momci,
Pa će ti se, bolan, narugati —
Gdie prodadè ostarielu majku!
To se čulo u kraini nije,
Da je sinak mater prodavao.! —
Proj se toga ala i belaja,
Neprodaji ostariele majke.
Ti nečini u rodu sramote;
Več prodaji svoju viernu ljubu
Jer će tebe oženiti majka.“
Kad Bogdane rieči razabrao,
On dozivlje svoju viernu ljubu,
Pa je ljubi tiho govorio:
„Meći na se od zlata haljine
Iz pod vrata biserli gjerdane —
Vrieme došlo, udavat' se valja,

Valja mi te, ljubo, prodavati“
To izustì, gorke suze pustì.
Kad se ljuba liepo opremila,
Nju mi Bogdan za ručicu prima,
Pa ju vodi u novu čaršiu,
Nju mi cieni u veliku cienu. —
Tud' prolazi carev haznadare,
Pa Bogdanu rieč besiedìo:
Pošto roblje? neznana delio!
Koja ciena robu kićenomu?“
Bogdan njemu liepo odgovara:
„Ciena njemu: hiljadu cekinah.“
Haznadare opet progovara:
„Steri, more, tvoju kabanicu,
Da ti brojim hiljadu cekinah.“
Pa se junak prebrojio biše —
Zànile ga oči na popreko,
A na ono plemenito roblje,
Prebrojì s' u hiljadu cekinah:
Uzè Bogdan dvie hiljade rušpah,
Odè junak dvoru bielomu.
Težko ti se junak razstavio
Od onoga roblja plemenita,
Koga biše za nevolju dao,
Prodo, brate, u nevolji težkoj.
Haznadare roblje odvodio;
Kad je bilo na pèrvom konaku,
Oboje su išli u ložnicu. —
Mili Bože, na svemu ti fala!
Vedro nebo sa četiri strane

Poklopiše cèrni oblakovi;
Božje vrieme udarilo biše,
Tuča, brate, od četiri litre;
Kakva tuča, bratjo, upadaše,
Od krovovah šimlja odpadaše.
Poplaši se carev haznadare,
Pa robinji tiho besiedio:
Bora tebi! moja robinjice,
Kaži pravo, tako bila zdravo,
Imaš koga ti od svoga roda?“
Robinja mu pravo kazivala:
„Ja sam jedna sirotica prava,
Od mog roda ja nejmam nikoga,
Poslie jednog brata rodjenoga:
Mlada njega zarobiše Turci,
Pa sam skoro glase razumila,
Da je posto carev haznadare.“
Kad on take razabrao rieči,
Onda njojzi tiho besiedio:
„Po čemu bi poznavala brata?“
„„Ja bih njega lahko poznavala:
On imade pod okom madeža;
Kod mišice na lievoj ruci,
On imade od rane biljega,
Što su njega bilježili Turci.““
Bili znala za njegovo ime?
„„Ime njemu malušan Perica.““
Seko moja, srieća li je tvoja,
Srieća tvoja, a i moja, seko! —
Dižè kalpak sa očiuh cèrnih,

Ugledà se madež pod očima;
Zagèrnuo uz ruke rukave,
Ugledà se biljeg od mišice.
Kad sestrica brata poznavala:
Ruke širi, Bogu zafaljuje,
Brata svoga u čelo cieluje.
Po govori carev haznadare:
„Prosti Bože! što sam poljubio
U neznanju, rodjenu sestricu:
Ako jesam i ljubio seku
Njoj sramote učinio nisam.“
Pa ju vodi za bielu ruku,
Poklonì je mladom Jug Bogdanu.
Još mu daje hiljadu dukatah.
Nek' se junak oslobodi duga.
Nek' nedaje ljube za dugove. —
Eto pisma, bratjo moja draga!
Komu mila i milja mu bila,
Komu mèrzka i mèrža mu bial!
Nek miluje, što je njemu drago.
Dat ću njemu gusle i gudalo,
Neka pieva, što je njemu drago.

6.

IZGIBIO JUGOVIĆAH.

Poletila dva vrana gavrana,
Sa Kosova polja širokoga,
Kèrvavieh noguh do kolienah,
I kèrvavog kljuna do očiuh;
Poletili, pa su besiedili:
„Evo ima dvie nedielje danah,
Nenadjosmo dèrva ni kamena,
Gdie bi mogli odpočinut' malo.“
U tom oni dok govoru bili,
Ugledaše dvore Jugovića,
Pa su oba k dvoru poletili,
Poletili, hitro doletili;
Na dvoru se oni ustavili.
Izletila stara Jugovićka:
„Bora vama! dva vrana gavrana,
Nistel', sriećom, sa Kosova ravna?
Nistel' vid'li našeg cara Lazu
I njegovu ubojitu vojsku?
Jeli Lazo cara predobio?
Nistel' vid'li devet mojih sinah,
Sinah mojih, devet Jugovićah,
Hoćel' skoro svome bielom' dvoru?“
Tad gavrane jedan progovara:
„Radi bismo dobar glas donieti,
Ali pravo valja kazivati:

Vidili smo vašeg cara Lazu
I njegovu ubojitu vojsku;
Mi vidismo devet vranih konjah,
Brez sedalah i još brez junakah,
A za njima devet bielih hèrtah,
A za hèrtim devet sokolovah;
Oni lete jedan za drugime,
Traže oni svoje gospodare,
Pa dolaze do zelena luga,
Tud' nahode mèrtva cara Lazu.
A do njega devet Jugovićah:
Svi su oni listom izginuli
Braneć Lazu od dušmanskih rukuh."
Kad začula stara Jugovićka,
Ona biše sèrdca junačkoga,
Neodtišće suze od obraza.
„Bogu falu! na njegovu daru."
Pa dozivlje najmenika Luku:
„Vierna slugo! najmeniče Luka,
Leti, slugo, u donje podrume,
Sedlaj nama dva dobra konjica,
Tebi vilu, meni lastavicu."
To začulo devet neviesticah,
Svaka nosi diete dieverovo,
Pa dolazi svojoj svekèrvici,
Tužno cviele kano guje ljute,
A nji tieši stara Jugovićka:
Bora vama! devet neviesticah,
Mlade jeste, nebudite lude;
Nevierujte mladim gavranovim,

Često gèrkću, ali leša nejma;
Evo meni biela knjiga dodjè,
Sa Kosova polja širokoga,
Dietce moje, mladih Jugovićah:
Da su oni zdravo i veselo,
Da su oni predobili Turke;
U njih ima mlogo prijateljah,
Da bi mogli viekovati vieka, —
Oni moju ustavili dietcu;
Sad mi oni poručuju mladi,
Da ja stara do Kosova dodjem,
Da ih zovem svojem bielom dvoru,
Da ih lašnje prijatelji puste.“
To govori, na konjica skače,
Pa im baca knjigu iz niedarah:
„Eto knjiga, da se utiešite;
Čuvajte mi devet unučadi,
Čuvajte mi mog' bielog' dvora
I u dvoru hèrza i obraza;
A ja idjem dovoditi dietcu.“
Jezus reče, odtišće konjica,
Pravo, zdravo na Kosovo dojdè. —
Bože mili, na svem' tebi fala!
Sve je polje lešim prikriveno,
Mèrtav leži junak do junaka,
Mèrtav konjic jedan do drugoga;
Prevèrćala stara Jugovićka,
Prevèrćala dva biela dana,
Prevèrćala konje i junake
Nigdie ona dietce nenahodi!

Dohodila de zelena luga;
Al' kod luga devet vranih konjah,
Za konjima devet bielih hèrtah,
Za hèrtovim devet sokolovah;
Oni tèrču, traže gospodarah:
Al' su mèrtvi, nemogu ih naći.
Kad vidilo devet vranih konjah,
I poznalo cèrnu lastavicu,
(Sve ih, kleta, izždriebila biše,)
Doletiše staroj Jugovićki;
Nji poznala stara Jugovićka,
Ni tud' ona suze nepustila!
Već pogledà k nebu u oblake,
Ugledala dva vrana gavrana,
Jedan gèrkče, drugi progovara,
„Eto tvojih devet Jugovićah
Mèrtvi leže za zelenim lugom.“
Mèrtvoj dietci stara dohodila,
Sve ih redom, tužna, poznavala,
Pa je dietcu liepo izgèrlila,
I oprala suzam od obraza.
„Dietco moja! devet Jugovićah,
Izginuste mladi na Kosovu;
Ja nežalim, moja dietco draga.
Ja nežalim što ste izginuli,
Braneć zemlju od dušmanske ruke,
Pleme svoje vi ste osvietlali.“
Pa kada ih oplakala biše,
Kopa njima tvèrdu ledinicu,
Sve ih redom pokopala liepo,

I zelenim nakitila busom.
Pa se krenu k svojem bielom dvoru,
A za njome devetero konjah,
A za njima devet bielih hertah,
Za hèrtima devet sokolovah.
Kad vidilo devet neviesticah,
Procviliše kano guje ljute,
Kruto kunu jenjičare Turke,
A još više neviernoga Vuka
Jer izdadè cara na Kosovu.
Njihu tiši stara Jugovićka:
„Neludujte! moje neviestice,
Bogu fala! na njegovu daru,
Pa ih mlada ni rodila nisam,
Da mi leže na meku dušeku,
Već da brane zemlju od dušmanah!
Neplačite moje kćerce drage!
Ak i jesu odletili ždrali,
Ostali su ptići ždralovići;
Hranit ćemo ptiće ždraloviće,
Naše pleme poginuti neće,
Naši dvori ostat' pusti neće.“

7.

NESREĆNA ŽENITBA.

LAZARA VUKOVIĆA.

Vuk Despote činio veselje,
On ti ženi svog Lazara sina,
Preko Bosne iz Novoga biela;
Doka Vuče zlato izprosio,
Pèrsten daje, svatbu ugovara;
Malu svatbu Vuče ostavio,
Doka dojdè ka gradu Omišu,
Da pokupi kićene svatove.
I natrag se zdravo povratio,
Zdravo Vuče ka Omišu sajdè;
Zove svate znano i neznano,
Na pir zove malo i golemo,
I odvede kićene svatove.
Kad je bio na sried gore cèrne,
Pred svatove izhodio Vuče,
Pa razgleda konje i junake:
Al nebiše boljega konjica
A od vranca star Despota Vuka,
A boljega nebiše junaka,
Od sokola Jenjića Komnena,
Vuk Despota mladjana netjaka!
Pa besiedi Jenjiću Komnenu:
„Moje diete! Jenjiću Komnene,

Deder budi, sine, gjuvegia,
Dok od bana izmaknem dievojku,
Na poklon ti svi oni darovi,
Što punica svomu zetu dade.“
Al' mu veli Komnen barjaktare:
„Neću, ujče, biti gjuvegia;
Tvoj je Lazar težka pijanica,
Opit će se zametnut će kavgu.
Jedva ga je utolio Vuče,
Odsiede mu dobra vranca svoga;
Lazar skida sve svoje oružje,
Lazar skidè, a Komnen obučè,
I Vukova vranca uzjašio.
Zdravo došli svati do Novoga,
Liepo ih je dočekao bane:
Svatovski se konji izprimaše,
Sve junake vode u odaje,
Dobre konje u mlake podrume.
Od Lazara, nitko ni spomena!
Svim svatovim večera izišla;
Sve večera malo i golemo,
A Lazara s dietcom posadiše.
Vrazi dietci mirovat' nedadu,
Sve Lazara čorbom polivaju,
Sve ga biju kašikam u glavu.
I tude su noćcu prenoćili;
Kada njima bieo dan svanuo,
Zavikaše čauš do čauša:
„Na noge se! kito i svatovi,
Opremajte kićenu dievojku.“

Izvedoše kićenu dievojku,
A Komnen se u punice svratì,
Baki dadè od zlata jabuku,
Njemu baka od zlata košulju,
Trie šure tri biela grada;
Odè Komnen za kitom svatovah.
Kad su bili na sried gore cèrne,
Tude su se svati ustavili,
Počinuti i použinati,
I napit se vina rumenoga.
Izza pila igru zametnuše:
Skokom skaču, bacaju kamenom,
Biju oni hitrena nišana.
Odbacì im komnen barjaktare,
A odskočì skoka junačkoga,
Ubì Komnen hitrena nišana.
A gleda ga kićena dievojka,
Na njega se groh'tom nasmiehala.
Govori joj Komnen Sinjeviću:
„Misliš, curo, da sam gjuvegia!?
Borme nisam! liepa dievojko —
Ono ti je mladjan gjuvegia,
Što se skače, što no nedoskače,
Štono nejma noguh do kolienah.“
Kad to čula liepa dievojka,
Oči svèrnu, suzam oborila.
To Lazaru vèrlo mučno bilo,
On poteže breše izza pasa:
„O Komnene! kuryino kopile,
Jer mi cèrniš obraz na mejdanu?

Nemoj reći, da sam prevario,“
Obedvima živu vatru daje,
I Komnena obe pogodiše
Pod gèrjoce, gdie puce sapinja.
Komnen padè u travu na glavu.
Ljuto cvili kićena dievojka:
„Volim biti sebi ubojica,
Neg' njegova jadna zaručnica!“
Pak pobieže kroz goru zelenu;
A goni je Despote Lazare,
Viče curu gèrlom i havazom:
„Obazri se, kićena dievojko!
Da ti vidim lišce i obèrve,
Ja te dalje ni tierati neću.“
Prevarì se liepa dievojka,
I natrag se njemu obazrila.
A kad vidì despote Lazare,
On pripalì svoju dugu šarku;
Pučè šarka, ostala mu pusta!
I pogodi kićenu dievojku,
Pogodì je medju oči cèrne,
Mertva padè po zelenoj travi.
Kad vidiše kićeni svatovi,
Na pored im groblje izkopaše
I oboje tude ukopaše,
Kroz groblje im ruke prometnuše,
U njih meću žute limunove;
Pokraj glave vodu navratiše.
Iz pod noguh cvietje posadiše;
Tko izajde drumom širokiem,

A žedan je, neka vodu pije,
Tko je mladjan neka bere cvietje,
Cvietje bere, a pokoj pridaje.

8.

NEJAĆAK NENAD.

Majka hrani dietce devetero,
Sve preslicom i rukom desnicom;
Kad je majka dietcu podhranila,
Jednake im pokroji haljine,
A jednake konje kupovala;
Dovedè im devet dievojakah,
Sve sinove majka izženila.
Postaše joj sinci kesedžie,
Dočikuju bale i tèrgovce,
I odgone blago na tovare.
To se čudo po daleko čulo;
Za to začu Gorune vojvoda,
On s' opremì i povedè družtvo.
Kad je bieloj kuli dohodio,
Nuh! Goruna, dobre srieće biše,
Jer se svuklo devet bratje mlade,
Oružje su svoje odbacili;
Bacaju se kamena s ramena,
I skaču se skoka junačkoga.
Kad opazì Gorune vojvoda,
Da u bratje oružja nejmade,
Brez testira nagoni gjogata

U avliu devet bratje mlade.
Gorun teržè golu alamanku
I posiečè devet bratje mlade,
Pa im bielu porobio kulu,
Staru majku konjem pogazio,
Odveo joj devet neviesticah,
Odvedè ih sebi za robinje.
Ma Nenadu bratu najmladjemu
Srieća biše, doma nebiaše;
Malo diete prenejako biše,
Odtieralo u pašu teoce.
Zatim vrieme zadugo nebilo;
Kad podrastè nejačak Nenade,
Siedè Nenad besiediti majci:
„O starice! moja mila majko,
Kuhaj meni mehke brašljenice,
Sve debelo, kolik ogledalo;
Već je došo zeman po zemanu,
Da ja svoju bratju osvećujem,
A povraćam svoje neviestice.“
Kad mu čujè ostariela nana,
Majka jeknu, sve joj gèrlo zveknu:
„Moj Nenade! drago diete moje,
Deset vas je u matere bilo,
Sad nejmadem van tebe jednoga;
Neću, sine, ni tebe jednoga,
Ako odeš Gorunovoj kuli!“
Već ga moli ostariela majka:
„Nemoj ići, drago diete moje!
Sve sam svoje sinke pregorila,

Oko tebe ruke sastavila.“
A Nedad joj govorio rieči:
„Kuhaj, majko, biele brašljenice,
Ja ću tražit Goruna vojvode,
Da ću svoje kuće neviditi;
Svoje bratje pregorit nemogu,
Niti svojih devet neviesticah,
Gdie s' upale u dušmanske ruke.“
Kad se majci na ino nemože,
Kuha sinku mehke brašljenice,
Zakuhava medom i šećerom,
Polovinu suzam od obraza;
Dok se Nenad opremio biše,
Majka sinu spremì brašljenice.
On izvedè pelivan dorata,
Uzjaši ga u svojoj avlii;
Za njim leti ostariela majka:
„Hajde s Bogom! drago diete moje.“
Odè Nenad, odtierà dorata,
Pravo zdravo kuli Gorunovoj;
Kad je bio pred mermer avliu,
Brez testira nagoni dorata
U avliu Goruna vojvode.
U avlii tahnena robinja
Neviestica nejaka Nenada —
Ona pere kalajli sahane;
Njojzi momak Boga nafalio,
Robinja mu prifatila zdravjem:
„Da si zdravo! neznana delio.“
Al' joj veli nejaki Nenade:

„Ah, bora ti! neznana robinjo,
Kamo tebi Gorune vojvoda?“
Robinja mu mûklo progovara:
„Eno Gorun na ćemerli kuli
U hodaji na dušeku spava;“
Njoj besiedi nejaki Nenade:
„Hajd mi zovi Goruna vojvodu.“
Odè huda uz ćemerli kulu.
Kad unidjè u puli hodaju,
Al' Gorune na dušeku spava;
Zove njega tahnena robinja:
„Gospodaru! Gorune vojvoda,
Zove tebe junak na avliu.“
Oh! da vidiš Goruna vojvode
Izpravì se sa dušeka svinja,
Udarì je pleskom uz obraze;
Kako je je lasno udario,
Dva joj zdrava poletieše zuba.
Ljuto ciknu mladjahna robinja.
Oćutì je Nenad na avlii,
Pak podviknu sa konja dorata:
„Oh, Gorune, rodila te kurva!
Jer mi biješ po dvoru nevieste?
Sadji k meni na mermer avliu;
Već je došo zeman po zemanu:
Devet si mi bratje pogubio,
Da osvetim devet bratje svoje,
Jal' pogubiš i mene desetog.“
Kada Gorun razumio rieči,
Od holosti i od uzgornosti,

Nehtiè britke pripasati ćorde,
Već prifatì perna buzdohana,
Hitro sadjè niz mostove kuli,
I unidjè u podrum gjogatu;
Nehtiè Gorun, junak od junaštva,
Nehtiè dobra osedlat gjogata,
Već na gola konja uzjašio;
Iztierà ga na avliu bielu,
Na Nenada udario biše,
S desnom rukom, s pernim buzdohanom,
Pa udara nejaka Nenada,
A momče se po dori savija,
Na nos njega cèrna kèrv zaliva;
Opazì ga mlada neviestica,
Gdie iz njega kèrvca udarila,
Ljuto cvili na bieloj kuli:
„Oh, Nenade, žalostna ti majka!
Vidiš, bolan, da si poginuo,
Jesi brate, jedan u matere,
Žalit će te mila mati tvoja.“
Nuh, da vidiš nejaka Nenada,
Nehtiè ni on, junak od junaštva,
Britke svoje povaditi ćorde,
Već poteže perna buzdohana,
Pak udara Goruna vojvodu;
A Gorun se po gjogi povija,
Na gèrlo mu kèrvca udaraše,
Pod njim gjogo tone kroz kaldèrmu;
Bijuć' ga je s konja ukinuo;
Nenad teržè ćordu iz sagrie,

Pa mu glavu sa ramena smahnu;
Bielu mu je porobio kulu
I zaklo mu dva nejaka sina,
Od zla roda, nek nije poroda.
Zarobì mu seku i ljubovku,
I povratì svoje neviestice;
Zdravo došo svojoj kuli bieloj.
Nenadu se majka nenadaše;
A kad banù s robjem i s neviestam,
Iz nenada kad ga opazi majka,
U radosti sva se rastopila.
Nenad svoje udaje nevieste;
Ožení se sestrom Gorunovom,
A uzè mu ljubu za robinju.
Onda bilo, kad se je činilo
Danas, brate, jedno spominjanje.

9.

JANJA UDOVICA.

Sitan ferman na tu Bosnu sajdè,
Donesè ga carski kapidžia,
Ferman dojdè u Bosnu ponosnu,
Da on kupi dietcu jenjičare,
Da ih šalje k bielu Carigradu;
Ferman sijdè u Hercegovinu,
A na konak Ajmanović knezu;

U njega je konak učinio,
Dadè knezu careva fermana:
„Piši, kneže, dietcu jenjičare,
Da šaljemo ka bielu Stambolu.“
Piše dietcu po Hercegovini,
Sve popisà malo i veliko.
U njeg biše do devet sinovah,
I toliko mladih sinovacah —
Ni jednoga upisat nehtiedè.
Biše ondi Janja udovica,
Imadiše jedinoga sina:
Upisà joj i toga jednoga.
Za to čuje Janja udovica,
Ona bieži u goru zelenu:
Tri mieseca u gorici bila,
Travu jela, s lista vodu pila;
Dok planine sniegom zapadoše,
Više Janja živiti nemore;
Ona sajdè bielu dvoru svomu.
Za to začu Ajmanović kneže,
Ufatì joj jedinoga sina
Matiaša, od sedam godinah,
I spremì ga ka bielu Stambulu. —
Kad je diete došlo ka Stambulu,
Tude bilo devet godin danah,
I veliko miesto izdvorilo:
Zapalo mu devet agalukah,
Sve ih devet caru poklonio,
Da mu dade Bosnu pašaluka;
I car mu je Bosnu poklonio.

U Bosnu je vezir salazio,
Siedè sudit u Bosni ponosnoj,
Sudi diete za godinu danah.
Podižè se bosanski vezire,
Po deveru, u Hercegovinu
Bieloj kuli Ajmanović kneza.
Poslà vezir konakčiu svoga,
Nek dočeka careva vezira
I nek gleda konak za vezira:
Ako i šta iz sela donese,
Na njemuka ruse glave nejma.
Odè napred pašin konakčia,
Kada dojdè k Ajmanović knezu,
Sve mu kaže pašin konakčia.
U ta doba bosanski vezire,
I u kneza konak učiniše,
I popeše biele čadorove
Po az-bašči izpred biele kule.
Kad večerà bosanski vezire,
On ti kneza po imenu viče.
Do njeg dojde Ajmanović kneže;
Kad temenah učini veziru
Izmačè se, podviy, stadè, ruke.
Pita njega bosanski vezire:
„O čivčia Ajmanović kneže,
Imal' ovde Janja udovica?“
Njemu kneže po istini kaže:
„Ima, paša, Janja udovica.“
Paša mu je opet besiedio:
„Dovedi mi udovicu Janju.“

Odè kneže poslužit vezira;
Kada dodjè do Janjina dvora,
Kneže Janju po imenu viče:
„Hajde, Janjo! tebe paša zove.“
Ljuto cvili Janja udovica,
Ona kune Ajmanovića kneza:
„Bog t’ ubio! Ajmanović kneže,
Al’ si za me i vezirim kazo, —
Još se meni osvetio nisi!?“
Podjè huda udovica Janja,
Plačuć dojdè k pašinu čadoru,
Pa pod čador paši ulazila.
Kad je vidì bosanski vezire,
Sa šiljteta na noge skočio,
Spušća tenef do zelene trave,
A zavikà izza svega glasa:
„Majko moja! udovice Janje.“
Pa je ljubi u obadvie ruke,
I u biele dojke iz niedarah,
Koje jesu njega odhranile.
Kod njeg cvili udovica Janja,
A tieši je diete vezire:
„Muč’ necvili, mila majko moja!
Što sam htio, ono sam izisko;
Evo tebi dosta blaga pusta,
Pak se hrani i oda zla brani,
A ja idjem sudit u Travniku.“
I tude su noćcu prenoćili,
Kad u jutro bio dan svanuo,
Obiesio Ajmanović kneza,

I njegovih do devet sinovah,
I do devet mladih sinovacah,
Sve o vratim Ajmanović kneza.
Odè vezir sudit u Travniku,
Ostà majka u Hercegovini;
Ona gradi biela manastira,
I uz njega cèrkvu od kamena,
A za dravlje svog jedina sina.

10.

GRUJO NOVAKOV.

Kad se ženi od Budima bane,
Na daleko curu izprosio,
U Mlecima, gradu kaurskomu,
Milu kćercu dužda mletačkoga;
Pèrsten stvalja, svatbu ugovara,
S babalukom duždom mletačkiem:
„Babaluče, dužde od Mletakah,
Svatba moja bèrže i ureda,
Bolan dužde, od po miesec danah,
Dok ja sidjem Budimu bielu
I pokupim na kitu svatove,
I porežem čeiz na dievojku,
Na Luciu, milu kćercu tvoju;
Pak ću opet ka Mlecima doći,
I hoćemo biti prijatelji,

Pa mi, dužde, u pohode dodji,
Do najdalje, do godinu danah.“
To rekoše i ugovoriše;
Ostà dužde u Mlecima gradu,
Odè bane bielu Budimu
I on kupi na kitu svatove;
Kupio ih četiri godine,
Sakupio četiri hiljade —
Ni još nije svatah sakupio,
Već navèrgo namet nu vilaet:
Na preslicu i na udovicu,
Po trideset žutieh dukatah;
Na bielu kulu od kamena,
Sve po tovar blaga gotovoga, —
Ko god banu u svatove dodjè
I nejmade konja ni ašluka,
Da ga bane opremi liepo
Sa svojiem konjem i ašlukom.
Vas je bane namet pokupio,
Sam nedadè Bieljić Ivane.
Bane poslà hitre sluge svoje
Dovedoše Bieljić Ivana,
Pak ga na dno u tavnicu bacì,
Pak je Bogu nihet učinio,
Da ga živa izpustiti neće,
Van da će mu kosti izbaciti.
Pa siedavši, sitnu knjigu piše
I šalje je u tu goru cèrnu,
A na ruke Novaku hajduku,
Mladu zetu Kraljevića Marka,

Nek mu Novak na veselje dodje,
I spremi mu u svatove sina,
Po imenu Gruju diete malo —
Grujo želi viditi daidže,
Po imenu Marka Kraljevića.
Dajo mu je banu u svatovim
Starešina svatah kićenieh.
Kada starcu knjiga dolazila
Grujici je sinu govorio:
„O Grujica! drago diete moje,
Hoćeš ići banu u svatove,
I viditi daju rodjenoga?
Što ti, sine i od boga pitaš.“
Liepo mu Grujo govorio:
„Opremi mi ti konja gjogata,
Ja ću banu ići u svatove.“
Pa ga liepo babo opremio,
Dosti blaga, a i hladna vina;
S Grujicom se sinom halalio,
Liepo ga je stari svietovao:
Moj Grujica, moj jedini sine,
Ti nemožeš do Budima doći,
Van da tebe gdie akšam zavèrne,
Svagdie pitaj, drago diete moje,
Možeš li ti noćcu prenoćiti,
I ti, i tvoj pretio gjogine;
Svatko će se tebe pobojati;
Ali nemoj ti nazor naćati;
Van eto ti lelek čadorina,
Razpni njega u polju velikom;

Pod čadorom pij ti hladno vino,
A za čador priveži gjogata,
Neka pase travu dietelinu.“
Pa Grujica gjogu uzjašio
I on odè k' bielu Budimu.
Do biele kule dolazio,
Ka siromah Bieljić Ivana;
Cvielila ljuba Bieljića
Žali ona svoga gospodara.
Grujo kuca halkom na vratima;
Izlazila ljuba Ivanova;
Grujo pita mlade neviestice:
„Mogul' ovde s' gjogom prenoćiti?“
„„„Jer nemozeš? neznana delio,
Ima tebi i hlieba i vina,
Tvomu gjogi zobi i siena.““
Tu je Grujo noćcu prenoćio;
Kad svanulo i granulo sunce,
Sgotovì mu ručka gospodskoga;
Podyiv ruke, ljuba Ivanova,
Dvoreći je suze prolievala.
Govori joj nejako diete:
„Što cvieliš, mlada neviestice?
Jeli ova kula od kamena
Svog imala skoro gospodara?
Ona njemu mlada progovara:
„Ja bora ti, dobar junak neznan!
Evo nejma danah nedieljica,
Kako ga je mlada izgubila —
U zô čas se sada ženi bane.,

Iz Mletakah, grada kaurskoga,
Kupì svate četiri godine,
I nakupì četiri hiljade;
Ko se nije mogo opremiti,
Metnu bane namet na vilaet —
Na preslicu i na udovicu,
Sve po tridest žutieh dukatah;
Na bielu kulu od kamena
Sve po tovar blaga gotovoga;
Vas je bane namet pokupio —
Moj nedade Bieljić Ivane.
Poslo bane hitre sluge svoje,
I odvele Bieljić Ivana,
Bacili ga na dno u tavnicu;
Ban je Bogu nihet učinio,
Da ga živa neće izpustiti,
Van da će mu kosti izbaciti;
S tog cvielim, žalostna mi majka!“
Pa veli joj Grujo diete malo:
„Muč', necvili mlada neviestice,
I ja idjem banu u svatove,
I hoću se bana zamoliti,
Neka pušća Bieljić Ivana.“
A kad mlada neviestica čula,
Dadè njemu čedo prenejako,
Pa iznese vezene darove:
Najnapried kolajne od zlata,
Što junaci nose oko vrata,
Pa za tiem gaće i košulju;
Nit su one tkane ni predene —

Od biele svile sapletene.
To izrečè, pa na noge skače,
I otidjè bielu Budimu.
Kad je bio poljem velikiem,
Daleko ga bane opazio,
Pred njega je bane izšetao,
Uzjašivši grivca doru svoga;
Pak ga zove kuli prebieloj:
„O rodjače, Grujo diete malo,
Fala! tvomu babi rodjenomu,
Koi te je poslo u svatove —
Ev' imaju tri nedielje danah,
Kako, Grujo, pogledam svatove;
Sutra ćemo ići pred svatove
Do Ribnice, studene vodice.“
A daidže diete poželjelo,
Neće s banom dvoru bielomu,
Već on banu tiho progovara:
„Bèrže, bane, hitra kalauza,
Nek me vodi do vode Ribnice,
I ja idjem, bane, za svatovma.“
A neda mu bane od Budima,
Jer on nezna broda na Ribnici,
Broda nezna, a ćuprie nejma;
Skele čuva trideset Arapah,
Medju njima troglav Arapine,
A na svojoj vranoj bedevii —
Ja kakva je, ostala mu pusta!
Iz ustih joj mavi plamen bije,
Iz očiuh munja sievala,

Ona ždere konja i junaka,
I tebe će, Grujo, proždrieti.
Ali Grujo njemu progovara:
„Haj sićuma bane od Budima,
Dok je meni Boga velikoga,
I prečiste dievice Marie,
I gjogata stara babe moga —
Nebojim se trideset Arapah,
Sviuh ću ih, s Bogom, predobiti.“
Nikako mu neda kalauza;
A Grujo se ni moliti neće,
Van utaman idje ka Mlecima;
Kada dodjè do vode Ribnice,
Broda nezna, a ćuprie nejma.
Na Ribnici trideset Arapah,
Zažmirio Grujo diete malo,
U strahu je ćordu izvadio,
Spomenuo ime Isusovo:
„Svakad si mi u pomoći bilo,
I danas me nemoj zabaciti!“
Na Arape gjogu natierao,
Sve trideset njihą pogubio;
I ufatì trideset gjogatah,
I povezà jednog za drugoga,
Najposlie za gjogata svoga;
Pa natierà konja na Ribnicu,
I studenu vodu preplivao.
Kad se primì uz goru Kunaru,
Al zavikà troglav Arapine:
„Kurve sine! Grujo diete malo,

I tebi je dobra sreća bila,
Te me nije bilo na Ribnici,
Ter si moje družtvo pogubio,
I Ribnicu vodu prelazio.“
Kada čulo nejako diete,
Odsiečè trideset gjogatah,
Pa on bieži uz goru Kunaru.
Kad izidjè na polje Zečevo,
On susretè stado prebielo,
A za njime ovčar čobanine,
I on svira uz diple od zlata;
Pa dietetu oči uticale,
I opazì u polju Kosovu,
Tu premnoge biele čadore,
Pa govori nejako diete:
„Bože dragi, na tomu ti fala!
Ja se jednog izpèrti belaja,
Na drugi sam veći udario —
Kakva li će ono bitì vojska?
Ja bora ti! ovčar čobanine,
Moreš li mi pravo kazivati,
Il' je vojska cara čestitoga?
Il' onoga od Beča cesara?
Il' je ono stado prebielo?
Il' su pali ptice labudovi?
Il' su Mletci pienu izbacili?“
A veli mu ovčar čobanine:
„Nit je vojska cara čestitoga,
A ni onog od Beča cesara,
Nit je naše stado prebielo,

Nit su pali ptice labudovi,
A ni Mletci piene izbacili —
Van svatovi od Budima bana;
Ev' imaju dvie nedieljice,
Kako leže u polju Kosovu,
A nesmiju ići na Ribnicu,
Od onieh trideset Arapah,
I onoga troglav Arapina —
Pred njima je jedna ženska glava,
Po imenu Marko Kraljeviću,
A broji se da je junačina;
Ja bih svijuh s Bogom prevodio,
Još nijesam roda junačkoga,
Već što mogu svirat za ovcama.“
Kad to čuo Grujo diete malo,
Mašio se rukom u džepove,
Pa mu daje stotinu dukatah:
„Eto tebi za malo bakšiša,
Ako s mirom prebrodim Ribnicu,
Pa te gdiegod desim u planini,
Onda ću te jàko darivati,
Do smèrti ćeš mene spominjati.“
Pa odletjè u polje Kosovo,
Medju one kićene svatove,
Do čadora Kraljevića Marka.
(Pod čadorom Kraljeviću Marko,
I Lucia banova dievojka,)
Odmah Grujo gjogu odjašio
Odpušća mu sve devet kolanah,
I desetu ibrišim tkanicu;

Zabacì mu dizgine od zlata,
Sam se gjogo po Kosovu voda,
A on siedè s Markom pod čadore.
Na njeg Marko očim prevaluje,
Bieliem zubma poškripljuje,
Jer on nezna da mu je sestriću.
Njemu veli Marko Kraljeviću:
„Kaži mi se neznana katano,
Odkle li si, od zemlje koje si?
Koje li si viere i zakona?
Čijal' te je majka porodila?“
A Grujo se ni kazati neće,
Al eto ti gjoge od mejdana,
Pred čadora Kraljevića Marka;
Dobar gjogo kopa meterize
Zove Gruje, gospodara svoga,
Da ga sveže za tenefe zlatne,
Da mu dade zobcu i siena.
Opazì ga Kraljeviću Marko,
Da je gjogo Novaka hajduka;
Odmah Marko na noge skočio,
Ljubi Gruju u čelo junačko,
Ljubeći ga, njemu govorio:
„A što mi se nepokažeš, sine.
Da si bolan roda junačkoga?
Da ti nebi debela gjogata,
Sada bi ti sudjen danak došo.“
„Hajde dajo, jedna ženska glavo!
Sramota je tebi prevelika,
Što si meni obraz zagèrdio —

Toliki si svìet pokupio,
Pa nesmieš na vodu Ribnicu,
Od onieh trideset Arapah
I od onog troglava Arapa;
Bane čeka liepe dievojke,
Bolan dajo, tri nedielje danah;
Deder pušćaj tri telala mlada,
Nek svim kažu syatim kićeniem,
Nek na noge i na dobre konje,
Da idjemo bielu Budimu,
Sutra će nam bane pred svatove.“
A daidža njemu progovara:
„Aja borme! drago diete moje,
Ja nesmiem na vodu Ribnicu,
Jer na vodi trideset Arapah,
I gjidia troglav Arapine;
Razbit će mi kićene svatove,
I otet će Luciu dievojku,
Pa b' volio onda umrieti.“
„Ustaj dajo, ako Boga znadeš!
To je tvoja velika sramota;
Dva liešnjaka orahova vojska —
Kamo tvoji toliki svatoyi?“
A daidža njemu progovara:
„Evo hoću, rodjeni sestriću,
Ali, Grujo, s ovim ugovorom:
Ti ponesi za sobom Luciu,
I prevedi svate preko vode;
Kad budemo s onu stranu vode,
Opet ćeš ti meni dat' dievojku,

Nek zna bane, da sam junak dobar.“
„Hoću dajo, rad obraza tvoga,
I to opet, ako drago bude.“
Zavikaše tri telala mlada:
„Hazurala kićeni svatovi,
Svi na noge, i na dobre konje,
Da idjemo k bielu Budimu.“
Svi svatovi tomu kail bili,
I dobre su konje pojašili
I odoše na vodu Ribnicu.
Odmah Grujo gjogu odjašio,
Sve svatove redom prevodio,
Najposlie sebe i dievojku.
Al' eto ti troglava Arapa,
Viknu kurva izza svega glasa:
„Kurve sine! Grujo diete malo,
Ja je s tebe dobra sreća bila,
Pa predjoste i tamo i vamo?“
Kad ga čuli kićeni svatovi,
Pobiegoše, kuda koi znade,
A najbolje Kraljeviću Marko.
Odmah Grujo na konja skočio
I Luciu za se uzbacio,
Triput je je utegnuo pasom,
I četvèrtoč od sablje kajasom.
Al eto ti vrane bedevie,
Donju žvalu vuče po zemljici,
A gornju je digla viš Arapa,
Iz ustih joj mavi plamen bije,
Iz učiuh munje sievaju.

Hoće žderat Gruju i gjogata,
Na Lucii žvale ustaviti,
Da joj Arap bielo lice ljubi.
Natrag Grujo gjogu povèrnuo,
U strahu mu ruke zadèrhtale,
Izvadio britve iz kutie,
U strahu je očim zažmirio,
I ošinu troglav Arapina
I posieče njega i vranušu;
Kako je je lahko udario
Na dva je je kabla prekinuo,
I još cèrne zemlje prifatio —
Obodvoje more ukopati.
Dok izletjè Kraljeviću Marko,
Piešice leti do Grujice,
I ljubi ga u čelo junačko:
„Bre, aferim, moj sokole sivi,
Medjer zna se da si roda moga.“
„„Muči, dajo, nemoj se ružiti,
Sramota te j' starešinstva tvoga,
Ni ban nejma hiljadu četnikah,
A ti imaš četiri hiljade.““
Pa on išće od Gruje dievojke,
Ali neda Grujo diete malo,
On je banu nosi do Budima;
Pa opeta od rugla nemože,
Jerbo kèrvca hladna voda nije;
Dadè njemu kićenu dievojku.
Liepo ih bane dočekao,
Sveg Budima zove na veselje,

Nerazkida sofre ni tèrpeze,
Ni mladjahna kola dievojačkog,
Od dne do dne tri pune nedielje. —
Stali su se svati razsipati,
Stade bane iznosit darove,
Da daruje kićene svatove,
I iznesè trideset kolajnah,
Što su žutim zlatom podkivane;
Najnapried Marka darovao,
Jere mu je doveo dievojku,
Pa za njime diete Grujicu.
A Grujo mu tih darovah neće,
Već ostavlja svoje za posliedka.
Svi se tada razsuli svatovi,
Sam ostadè Kraljeviću Marko,
I sestrić mu Grujo diete malo,
Hoće Grujo dvoru bielomu,
A bane mu iznosi darove,
I Lucia, mlada neviestica;
Grujo dara uzimati neće,
Već se banu moli uz kolieno:
„A moj bane, ja ti dara neću,
Ti ćeš reći da nejmam dukatah;
Dat ću tebi za dare uzdarje;
Ma, evo ti hiljadu dukatah,
I još dvie grošah bielieh,
A pušćaj mi Bieljić Ivana.“
Na njeg bane hèršum učinio:
„Ivana ti izpustiti neću,
Da mi dadeš svoju babovinu.

I pokloniš glavu na ramenu;“
Progovara mlada neviestica:
„Nemoj bane, ako Boga znadeš!
Da mi nebi Gruje i gjogata,
Ne bi moga lica obljubio;
Zaludu si vèrgo Kraljevića,
I njègova debela šarčića;
Ja sam mlada ženska bila glava,
Triputa sam htiela prelaziti,
A neda mi Kraljeviću Marko.“
Kada čuo bane od Budima,
Onda veli mladoj neviestici:
„O Lucio, čisto zlato moje,
Išťte blaga koliko vam drago,
A Ive vam izpustiti neću.“
Podjè mlada da poljubi bana,
Ošinu je rukam po obrazu.
A kad vidjè Grujo diete malo,
Onda skače od zemlje na noge,
Pa on sletje niz bielu kulu,
Do gjogata starog babe svoga;
Pritegnu mu sve devet kolanah,
I desetu ibrišim tkanicu;
Pa debela gjogu uzjašio;
Zaletjè se poljem širokiem
Izvèrnuo noge sve četiri,
Pa ošinù u tavnička vrata,
I on obì duboku tavnicu
I tu sletje do Ivana gjogo,
Iz težka ga gvoždja izvadio

A zubma ga na se izbacio,
I trideset izpustì sužanjah;
Pa izletjè gjogo iz tavnice.
Viknu Grujo izza svega glasa:
„S Bogom ostaj! bane od Budima,
Nemoj mi se čemu narugati,
Odvedoh ti iz tavnice Ivu.“
A kad vidjè bane od Budima,
On izletjè na bielu kulu,
I opalì trideset topovah,
I pokupì hiljadu katanah,
Da dostignu Gruju diete malo.
Došo Grujo do pećine stiene,
Onde Ivu skida sa gjogata,
Metnu njega u pećinu stienu,
Založì ga jeloviem granjem;
Pa on gjogu u natrage vrati,
Ciknu Grujo ko guja šarena,
I medju se zavodi katane;
Stadè zveka ratah oko hatah,
Stadè ruka hatah velikieh,
Stadè vriska konjah ždriebacah,
Stadè zveka brietkih sabaljah,
A i jeka hudih ranjenikah;
U kog nejma ja noge, ja ruke
U kog pola glave odsiečene.
Pa se Grujo u natrage vrati,
I izvadì iz pećine Ivu,
Pa mu dadè debela gjogata,
A on pieše idje na nogama;

Do Ivine kule dolaziše,
I veselje tude učiniše,
Pili vino tri nedielje danah.
Podjè Grujo dvoru bielomu;
Izlazila ljuba Ivanova,
Iznesè mu tri kolajne zlata,
A njoj Grujo hiljadu dukatah,
Poljubì ga u skut i u ruku.
Pa uzjašì debela gjogata,
I otidjè babi rodjenomu.
Liepo ga je babo dočekao;
Kad mu zlatne opazi kolajne,
Triput ga je babo poljubio,
I skidè ga sa konja gjogata,
Na rukam ga nosi u odaju.
Za zdraylje se liepo pitaju:
„Kako si mi, drago diete moje,
Jesi li mi zdravo i mierno?
Jel' te liepo bane dočekao?
„Liepo me je bane dočekao,
Natrag me je opet povratio
Evo mene sada s tobom babo.“

11.

ZMIJA MLADOŽENJA.

Dva putnika putom putovala
Izpod grada biela Budima;
Dolazili Budimu na vrata,
Stav gledahu biela Budima,
Medju sobom oni govorili:
„Dragi Bože, liepa Budima!
Al' j' u njemu još liepša kraljica,
Al' zaludu kraljici budimskoj,
Jer nejmade od sèrdca evlada;
Jal' da znade budimska kraljica,
Molila b' se Bogu velikomu
Da joj Bog da od sèrdca evlada,
Baš ako će i zmiju šarenu.
Kralje bi joj k Sinju odlazio
I poštenje gospi učinio,
Pod Sinjom se i Bogu molio
Od dne do dne devet godinicah.“
Pa opet su oni besiedili:
„Bi u jutro rano uranila,
Skupila bi po veziljam svilu,
Čisto zlato po bazargjanima,
A ibrišim konac po terziam;
Pa bi plela mriežu plemenitu,
Mriežu zlatnu, a vèrlo liepu;
Dala bi je slugi Mihovilu,

Nek je nosi na tiho Dunavo;
Kada Miho na Dunavo dodjè,
Bi u jutro rano uranio,
Prija zore i sunašca žarka,
Bacio bi mriežu u Dunavo,
Ujtio bi ribu u Dunavu
Zlatnieh krilah tija do ramenah;
Pa da ribi on odsieče krila
Te da nosi k dvoru bielomu,
Desno krilo kraljici pokloni,
Nek' s njeg pije studenu vodicu,
Četrest jutar' vodu našte sèrce:
Bi rodila u naručja sina,
Pozlaćene kose i perčina;
Da joj krilo i lievo dade
Rodila bi zmiju šarovitu;
Zmija b' bila, al bi junak bio." —
Kada čuo sluga Mihovile,
Ona idje te kraljici kaže,
Sve joj kaže što je i kako je.
To kraljica odmah poslušala,
Šalje Mihu na Dunaj vodicu.
Kad je Miho k vodi dohodio,
Nuto Mihe sreće dobre ti je!
Kako bacì mriežu u Dunavo,
Odmah mu se riba ulovila,
Pa na suho ribu izbacio,
Zlaćena joj krila odrezao,
Pa zamotà u mahramu zlatnu,
Opet ribu u Dunavo baci;

Hudu ribu voda odniela
Jera ona svojih krilah nejma,
Pa da pliva po tihu Dunavu;
A Miho je ni gledati neće!
Već on leti dvoru bielomu.
Kada došo budimskoj kraljici
Kraljici je hinlu učinio —
Lievo joj krilo podmetnuo,
A desno je majci ostavio.
Malo vrieme a za dugo nije,
Četèrjest je danah prolazilo:
Rodì čedo majka Mijatova
Pozlaćene kose i perčina;
Kako joj je hinlu učinio,
Još kraljica ni rodila nije,
A njezino čedo umiralo! —
Rodì čedo budimska kraljica,
Malo čedo, zmiju šarovitu.
Kod kraljice drugarice bile,
Pa kraljica njima govorila:
„Budite me mladu poslušati,
Ujitite zmiju šarovitu,
Pa liepo zmiju okupajte,
I povite u bielu svilu,
Uvalite u bešiku zlatnu,
Pa nosite zmiju na kèrštjenje,
Liepo joj ime nadievajte
Liepo ime, kralju Mihovile.“
Drugarice nju su poslušale,
Liepo su zmiju opremile,

Štogod im je mlada govorila,
I nosile zmiju na kèrštjenje,
Liepo joj ime nadievale
Mihovila, kraljičina sina.
Kad donili zmiju sa kèrštjenja,
Metnula je u bešiku zlatnu,
Kraljica je mliekom zadojila.
Malo vrieme, a za dugo nije,
Bieži zmija iz bežike zlatne
I uteče zmija u duvare;
Miesta sebi nalazit nemože,
Van Budimu bieži u temelje;
Ni onde se smierit nemože,
Van opeta bieži u slemena;
Ni onde se smierit nemože,
Van uteče u pećinu stienu.
I onde je zmija pribivala,
Sve punieh devet godinicah.
U tomu je kralje dolazio
Izpod Sinja grada bieloga,
Pa j' u jutro rano uranio,
On se šeće gradu po bedemu;
Izlazila zmija na sunašce,
Viče otca od Budima kralja:
„O moj babo! kralju od Budima,
Dobro ti si jutros uranio,
Pa se gradu po bedemu šećeš?“
Al' kad čuo kralju od Budima,
Saviv ruke, bieži od bedema.
Kraljici je svojoj govorio:

„Ja kraljice, moja gospojice!
Zar imamo od sèrdca evlada!?
Ja se šetah po bedemu gradu,
Pa me niešto iz pećine viknu:
„„„O moj babo, kralju od Budima,
Dobro ti si jutros uranio,
Pa se gradu po bedemu šećeš.““
A kraljica kralju odgovara:
„Dušo moja, od Budima kralju!
Kad si bio pod bielim Sinjom,
Rodila sam od sèrdca evlada,
Pa je bila zmija šarovita,
I utekla u pećinu stienu;
Evo ima devet godinicah
Kako zmija u stieni prebiva.“
Malo vrieme, za dugo nebilo,
U tom mračak padè na zemljicu,
Kralj s kraljicom stadè večerati,
A i piti cèrveniku vino;
A izišla iz pećine zmija,
Pa se krije u biel duvara.
Kada kralju pèrva kupa dodje,
Njega viknu zmija šarovita:
„O moj babo! od Budima kralju,
Tebi vino plaho slatko bilo!
Hoćeš mene, babo, oženiti? —
Čuo jesam, a vidio nisam,
U Zvečanu gradu kamenomu
U onoga od Zvečana bana
Angjeliu kćercu na udaju;

Hoćeš otić kamenu Zvečanu,
I od bana zaprosit' Angjušu
Za svojega Mihovila sina?"
Dvaput mu je tako govorila,
I još treći vako progovara:
„Kaži pravo, moj rodjeni babo!
Hoćeš li ti mene oženiti?
Ako li me oženiti nećeš,
Ja ću, zmija, izić' iz duvara,
Pa se tebi smotat oko vrata,
Pa ću tada tebe oženiti
Cèrnom zemljom i zelenom travom,
I busanom, liepom dievojkom."
Prepao se kralju od Budima —
Sve mu dèrhću i noge i ruke;
Pola mu se kupe prolievalo,
Pa j' u strahu njemu govorio:
„Mihovile! drago diete moje,
Ti pričekaj moj jedini sine;
Baš ako si zmija šarovita,
Jes' od sèrdca moga odpanuo:
Doka svane i ograne sunce,
Ja ću otić kamenu Zvečanu
Od bana ću kćercu zaprositi."
Odmah šuti zmija šarovita.
Svu noć kralju zaspati nemože
Koliko se bio prepanuo!
Dokle pèrvi zapievaše pievci,
Odmah ti je kralju ustanuo,
Pa oprema grivca doru svoga,

Uputì se kamenu Zvečanu.
U dobra je doba dolazio
Po akšamu, u jaciu pèrvu,
Njega bane dočekao liepo
Pod njim grivca doru ufatio.
Kralja vodi na bielu kulu,
Iznosi mu gospodsku večeru.
Kad se kralju s banom ponapijo,
Onda njemu kralje govorio:
„Ja bora ti, od Zvečana bane!
Nit' me pitaš niti ja kazujem,
Porad šta sam tebi snihodio!“
Ali njemu bane progovara:
„Kaži pravo, od Budima kralju,
Porad šta si meni dohodio?“
Njemu kralje tiho progovara:
„Čuo jesam, bane od Zvečana,
Da imadeš kćercu na udaju,
Da mi Angju pokloniti hoćeš
Za mojega Mihovila sina!
Bili bane bili prijatelji?“
Ama njemu bane odgovara:
„Evo hoću, kralju od Budima,
Al' s' oviem, bolan, ugovorom:
Ako li ti uraditi možeš,
Sve pozlatit široke sokake,
Bolan kralju! na obadve strane,
Od Budima do Zvečana moga,
A kad dodješ ka Zvečanu mome
Ter sva možeš pozlatiti vrata

Najposlie vrata dievojačka
Pa sva vrata saliti od zlata?“
Kralju šuti, ništa negovori,
Jere kralju uradit' nemože, —
I tude su noćcu prenoćili.
Kad svanulo i granulo sunce
Opet kralju zaprosì dievojku —
Al' je njemu bane besiedio:
„Eto ću ti kćercu pokloniti
Al' s' oniem, bolan, ugovorom.“
Njemu kralju tiho progovara:
„Nešali se bane od Zvečana,
Van hoćeš mi kćercu pokloniti?“
„Nešalim se od Budima kralju,
Ako to ti uraditi možeš,
Kupi svate do petnajest danah,
A prija ćeš knjigu načiniti,
Pa poslati ka Zvečanu mome,
Da se bane sprema u Zvečanu
Dočekati kićene svatove.“
To rekavši, tu se razstadoše.
Odè kralju bielu Budimu.
Kad Budimu kralju dolazio,
Opet zmija dodjè iz duvara,
Ona svomu babi progovara:
„Jesil' mi se babo umorio,
Jesili mi zlato izprosio?“
Njemu' veli od Budima kralju:
„Jesam ti se sine umorio,
Al' ti nisam zlato izprosio,

A niti ga izprositi mogu,
Taman da ću glavu izgubiti,“
Sve mu kaže težke ugovore.
Ali njemu zmija progovara:
„Kupi svate štogod više možeš,
Od hiljadu manje ni jednoga;
Što je više svietlešćina j' tvoja,
Bolan babo, moja a i tvoja.“
A kad čuo kralju od Budima
Onda siedav sitnu knjigu pìše;
Sveg' Budima u svatove zove;
Sitnu knjigu poslà ka Zvečanu
Da će dovest kićene svatove.
Kad svatove bio pokupio,
Onda viknu zmija šarovita:
„Dera kaži svatim kićeniem,
Nek' na noge i na dobre konje;
Men' opremaj debela gjogata.“
To je njega kralju poslušao.
Svi svatovi konje pojašili,
Najposlie zmija šarovita,
Pa se gjogi o unkošu svija
I mota se gjogi oko vrata,
A spušćala sindžire od zlata
I na njima zlaćenu jabuku;
Kud god hodi zmija na gjogatu,
Svud ostaju zlaćeni sokaci,
A kad došli ka Zvečanu gradu,
Sve tud' hoda zmija šarovita;
Ona idje od vratah do vratah,

Po Zvečanu pozlatila vrata;
Najposlie vrata dievojačka,
Dievojačka salila od zlata.
Tudeka su noćcu prenoćili.
Kad svanulo i granulo sunce,
Posla bane dva čauša mlada,
Da podviknu po Zvečanu gradu:
„Hazurala kićeni svatovi!
Kratki danci, a dugi konaci,
Tudja zemlja, tuga je golema;
A da gdiegod za nevolju bude,
Svatovi će izdati dievojku,
Sam će ostat momak i dievojka.“
To svatovi njiha poslušali,
I bèrzo su konje pojašili,
A ban svoju kćercu opremio
Pa je metnu u kočiu zlatnu,
I odoše ka Budimu gradu.
Kad Budimu dolazili bili,
Cèrni mrače padè na zemljicu,
Odè zmija curi u ložnicu.
Prama njemu ustala dievojka
Podviv ruke dvori Mihovila.
Miho skida gujine haljine,
Pa ih daje ostarieloj majci:
„Nosi, majko, sve haljine moje,
I dobro ih do zore pričuvaj,
Nemoj mi ih ni babi kazati;
Doka svane i ograne sunce,
Opet ćeš mi doniet haljine.“

Uzè majka Mihine haljine,
Pa ih snese niz ćemerli kulu,
Pa ih majka na vatru bacila.
Kako pale na vatru haljine
Odmah jeknu u čardaku Miho:
„Jah starice, mila majko moja,
Nebi kadur pričuvat haljinah,
Od akšama taman do sabaha.“
Anjelii curi progovara:
„Angjelio liepa dievojko!
Kako svane i grane sunašce,
Nek-te liepo moj opremi babo,
Pa te natrag vodi ka Zvečanu
Neljubljenu i nemilovanu;
Udaji se za koga ti drago.“
To izusti, a dušicu pusti.

12.

ŽENITBA GAVRANA SINJANINA.

Šetala se budimska kraljica,
Pošetala gradu po bedemu;
Za njom kćerca rumena Ružica.
Al govori budimska kraljica:
„Kćeri moja, jer se neudaješ?

Koga čekaš? neizčekala ga!
A kog gledaš, neizgledala ga!
Meni tvoji prosci dodijaše,
A ječam mi konji pozobaše.
Tebe prosci prose sa sve strane:
Sedam kraljah od sedam zemaljah,
Sedmi kralje od Beča cesare,
I od mora triest gjeneralah:
Udaji se, za koga ti drago?“
Onda veli rumena Ružica:
„Majko moja, budimska kraljice!
Nejma meni već dvanest godinah,
Kako ću se, majko udavati?“
Njoj govori budimska kraljica:
„Šuti kćeri, ujela te guja!
Od davno si stekla mušteriu,
Kaži kćeri, majčine ti hrane?“
„Mati moja, budimska kraljice!
Čula jesam a vidila nisam,
Amo doli, Sinju kamenomu,
Za niekakva Sinjanin Gayrana,
Da je dobar junak na mejdanu:
Sedamnest je putah izhodio,
Izhodio, na ešći Kladušu
I sedamnest glavah donosio; —
Ja bih bila za njega junaka.
Još sam čula, moja mila majko!
Na Kladuši, kladuškoga Muju:
Petnest putah Mujo izhodio,
I petnaest glavah donosio.

Volila bih, stara majko moja,
Volila bih od Kladuše Muju,
Neg' deliu Sinjanin Gavrana."
A kad čula budimska kraljica:
Udarì joj silne uz obraze;
Oborì je gradu po bedemu,
Pa poteže od zlata nalunu,
Pa udara rumenu Ružicu.
Sgrabì curi sedam pletenicah,
Omotà ih oko desne ruke,
Pa je svučè s grada sa bedema,
Pa je vuče niz bielu kulu;
Pa je svuče niz ćemerli kulu,
Uvuče je u mermer avliu,
Pa je vuče ka tavnici tavnoj;
Od tavnice kapak otvorila.
Pa je baci u tavnicu tavnu:
Gdie no mi je endek do koliena,
I zelena šaša do pojasa;
Po njoj ti se džilataju guje,
Guje kolju, a akrapi pale. —
Pa da vidiš budimske kraljice!
Poletila na bielu kulu,
Dobavila divit i kalema,
Pa nakitì knjigu na kolienu,
Ter je šalje Sinju kamenomu,
A na ruke Sinjanin Gavrana:
„O moj zete, Sinjanin Gavrane!
Kupi meni hiljadu svatovah,
Ja ću tebi kćercu pokloniti;

Od hiljade manje ni jednoga,
Od hiljade, zete dobro moje,
Od hiljade koliko ti drago.
Ima dosti ruha u dievojke,
Svate tvoje može darovati,“
Pa pod knjigu nadjè knjigonošu.
Odè knjiga Sinju kamenomu,
Na kolieno Sinjanin Gavrana.
Kad Gavranu taka knjiga dodjè,
Knjigu štije od Sinja Gavrane,
Knjigu štije, a na nju se smije.
Onu štije, drugu rukom piše,
Ter je šalje Senju kamenome,
A na ruke od Senja Ivanu:
„Pobratime, od Senja Ivane!
Hajde meni na pir i u svate,
Evo ti se ženim u dobri čas!
Daleko sam curu izprosio
U Budimu gradu bielomu,
Kćercu liepu budimske kraljice;
Već mi pojdi na pir i u svate,
Bit ćeš meni diever uz dievojku;
A kupi mi hiljadu svatovah,
Od hiljade manje ni jednoga:
Pod oklopom konji i junaci,
A o bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito,
Što se žida po bojnu ramenu,
Kano guja kroz zelenu travu;
A vodi ih u pèrvu nedielju,

Vodi mi ih Sinju kamenomu.“
Onu šalje, drugu rukom piše,
Ter je šalje popu Ridjaninu:
„Moj daidža, pope Ridjanine!
Hajde meni na pir i u svate,
Evo ti se ženim u dobri čas!
Daleko sam curu izprosio,
U Budimu gradu bielomu,
Kćercu liepu budimske kraljice;
Već mi pojdi na pir i u svate,
Bit ćeš meni svatski starešina;
A kupi mi hiljadu svatovah,
Od hiljade manje ni jednoga:
Pod oklopom konji i junaci,
A o bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito,
Što se žida po bojnu rumenu,
Kano guja kroz zelenu travu;
I vodi ih u pèrvu nedielju,
Vodi mi ih Sinju bielomu.“
Onu šalje, treću napisuje,
Ter je šalje Cèrnojgori slavnoj,
A na ruke Cèrnogorac Ivi:
„Pobratime, Cèrnogorac Ivo!
Hajde meni na pir i u svate,
Evo ti se ženim u dobri čas!
Daleko sam curu izprosio,
U Budimu gradu bielomu,
Kćercu liepu budimske kraljice;
Već mi pojdi na pir i u svate,

Barjaktar ćeš biti pred svatovim;
I kupi mi hiljadu svatovah,
Od hiljade manje ni jednoga,
Sve piešacah, ljuta Cèrnogorca,
Koi može stići i poteći,
Na strašivu miestu postojati,
Na zapetu pušku udariti;
Kojim no je kuća kabanica,
Nož i puška i otac i majka,
Kruščić kruha nedielju danakah;
Koi nejma ni otca ni majke,
A za viernu ljubu i neznade;
Kojim nije žao poginuti.“
Kada Gavran knjige razturio,
Jedva čeka od Sinja Gavrane,
Dokle došla sveta nedieljica;
Pa se popè kuli na čardake
Na demir je glavu naslonio,
Na bojali čibuk zapalio,
A poteže sèrčali durbina,
Pa niz sinjsko polje pogledao,
Dok se jedan alaj pomolio,
Dok eto ti Senjanin Ivana,
A za njime hiljadu svatovah:
Pod oklopom konji i junaci,
A na bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito.
Dobro ih je Gavran dočekao:
Konje vode na rosne livade,
A junake pod čadore biele,

A Ivana uz ćemerli kulu;
Pa počeše hladno piti vino.
Stadè prasak pušàk po planini,
Dok eto ti popa Ridjanina,
A za njime hiljadu svatovah:
Pod oklopom konji i junaci,
A o bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito.
Dobro ih je Gavran dočekao:
Konje vode na rosne livade,
A junake pod biele čadore,
Vodi popa uz visoku kulu;
Pa počeše piti hladno vino.
Stadè prasak pušàk po planini,
Dok eto ti ljuta Cèrnogorca,
Pred njima je Cèrnogorac Ivo.
Dobro ih je Gavran dočekao:
Sve svatove pod čadore biele,
A Ivana uz ćemerli kulu;
Pa počeše piti lozovinu.
Tud ih tavna noćca ufatila,
A izašla gospodska večera.
Pa svatovi liepo večerali,
I rujna se vina ponapili, —
Svaki odè sanak boraviti.
Kad svanulo, a granulo sunce,
Dok viknuše ognjeni čauši:
„Razviše se kèrstaši barjaci.
Hazurala kita i svatovi!
Dugo nam je, a daleko nam je,

Kratki danci, a dugi konaci;
Tudja zemlja kalauza nejma,
Tudji ljudi, néznamo im ćudi;
Znadete li, moja bratjo mila!
Od Sinja bo od grada našega,
Do Budima grada širokoga,
Ima dvaest i četiri dana;
Jur znate li moja bratjo mila!
Pred nam ima Golia planina,
A preko nje, moja bratjo mila!
Ima triest i četiri sahta;
Nemilo je kroz nju putovati:
Vuci viju, gavranovi gèrcu.“
Odtolen se svati podigoše.
Miešajući bèrda i doline,
A čineći mloge mi konake.
Zdravo došli pod Goliu pustu;
Pod Goliom konak učiniše,
I u jutru rano uraniše
Uz Goliu visoku planinu,
Na Golii konak učiniše.
Kad su došli na polje budimsko,
Popucuju lahki dževerdani;
Al ih gleda rumena Ružica
Iz tavnice, sa demir pendžera,
Dok poznadè svate Gavranove:
Cura cvili kako guja ljuta,
Dok eto ti kite i svatovah.
Kraljica je pred njih izhodila,
A sa svojim slugam i viećnicim.

Sve svatove ona razredila,
Gdie dvojicu, a gdie četvericu,
A pèrvence u visoku kulu.
Kada li je pod večeru bilo,
Govorila budimska kraljica:
„Stari svate, pope Ridjanine!
Nu pričekaj do dva do tri dana,
Dok se dobri konji neodmore,
I junaci, mati te rodila!
Dokle sbijem u sepete ruho,
Dok opremim gizdavu dievojku.“
Kail bio pope Ridjanine. —
Ja da vidiš rumene Ružice!
Ona cvili u tavnici tavnoj;
Doklem curi oči utekoše,
Dok popazi oštra Madžarina.
Pa mu veli rumena Ružica:
„Bogom brate! oštar Madžarine,
Primakni se demir i pendžeru,
Da ti reknem do dvie do tri rieči.“
Madžar biše, za Boga hajaše:
Primačè se demir i pendžeru.
Ružica je njemu, besiedila:
„Bogom brate! oštar Madžarine,
Hočeš li me brate poslušati?
Da odneseš listak knjige biele
Na Kladušu, ognjem izgorila!
Mom dragomu, buljukbaši Muji,
Evo tebi hiljadu dukatah.“
„Piši knjigu, rumena Ružice.“

Opet njemu cura besiedila:
„Donesi mi listak knjige biele,
I donesi pero od kokoši,
Da nakitim knjigu na kolienu.“
Madžar curi tiho odgovara:
„O gospojo, rumena ružico!
Čaršia je naša zatvorena,
Nemogu ti knjige donositi,
Nit ja mogu pero od kokoši.“
Sve mislila, na jednu smislila,
Od košulje rukav oddadèrla,
Iz obraza kèrvi ufatila,
A od šaše pero načinila,
Po rukavu sitno nakitila,
U knjizi je 'vako besiedila:
„Moj dragane! buljukbaša Mujo,
Oli sada oli već nikada;
Tvoja cura odè za drugoga;
Da j' za koga nebih ni žalila,
Već za cèrnog Sinjanin Gavrana!
Ima u njeg tri hiljade svatah;
Ti sakupi tri hiljade Turàk,
A ma više, koliko ti drago;
Pa ih vodi u Ogorelicu,
Pa dočekaj svate Gavranove,
Razbij svate, a otmi ti mene,
Eto, Mujo, ćara i šićara.“
Kada liepo rukav nakitila,
Dadè njega oštru Madžarinu.
Ona tèrga ogru oko vrata,

Pa mu dadè hiljadu dukatah:
„Bogom brate! oštar Madžarine,
Nećel' Bog da i sreća doniti!
Za dva dana i dvie noći tavne,
Da ti stigneš do ravne Kladuše.
Drugi danak, oštar Madžarine,
Dokle svane i ogrije sunce,
Kladuši će vrata otvorit se,
Iz Kladuše age izlazit će,
Pred Kladušom londžu zaturit će;
Age pit će vino i rakiu,
A sèrmali čibuk pripaliti,
I mèrku će kahvu izpijati.
A kad dojdeš, oštar Madžarine,
Ti agama božju pomoć viči,
Age će ti zdravljem prifatiti:
(Hej Madžare! odklen te imamo?)
Pa ti pitaj agah Kladušanah,
Koje im je sve Kladuše glava.
Age će ti pravo kazivati:
Nosi rukav Kladušanin Muji;
Pred njime se ti pokloni smirno,
Ostavi mu rukav na kolienu,
Pa s' izmakni, podviv svoje ruke,
Dok prouči knjigu šarovitu.
Ako Bog da i sreća od Boga!
Te me otme Kladušanin Mujo:
Dat ću tebi zlatna boščaluka.“
Kad se Madžar knjige dobavio,
Eto njega širokim sokakom.

Kada dodjè gradu i kapii,
Al kapia pusta zatvorena!
Mislio se oštar Madžarine,
Mislio se, što će, i kako će?
Sve mislio, na jednu smislio:
Pa on skočì gradu na bedeme,
A s' bedemah na cèrnu zemljicu.
Momak odè zemljom po ćenaru.
Drugi danak dok ogrijà sunce,
On ti dodjè na Kladušu ravnu.
Kladuši se vrata otvoriše,
Iz Kladuše age izlaziše,
Triest agah, jedan za drugime;
Pred Kladušom londžu zaturiše;
Age piju vino i rakiu,
A sèrmali čibuk pripalili,
A mèrku su kahvu izpijali.
U to doba oštar Madžarine,
Ter agama „dobro jutro!“ viče.
Age su mu zdravljem prifatili:
„Hej Madžaru! odklen te imamo?“
Onda veli oštar Madžarine:
„Koje vam je sve Kladuše glava?“
Uzanj staše od Orašca Tale,
Plešće Muju rukam po ramenim:
„Ovo nam je sve Kladuše glava,
Sve kraine, buljukbaša Mujo.“
Do njega je Madžar dohodio,
Pred njime se smirno poklonio,
Poljubi ga u skut i u ruku,

Na kolienu rukav ostavio,
Pa s' izmačè, podviv svoje ruke.
A kad Mujo rukav ugledao,
Hár ga bilo s triest agah mladih,
Na Madžara oči izkolači;
Pa sa zemlje na noge skočio,
Pa pod čizmu bacio rukava,
Hoti Mujo čizmom pogaziti.
Otè rukav od Orašca Tale,
Pa ga daje od Kovačah Rami.
Kad je Ramo rukav proučio,
Odè rukav od ruke do ruke,
Dodjè rukav Kladušanin Muji.
A kad Mujo rukav proučio,
On niz obraz suze oborio,
Pak dozivlje od Kovačah Ramu:
„Moj daidža! od Kovačah Ramo,
Leti, Ramo, na svoje Kovače,
Pa opali gvozdenu prangiu,
Pa ti kupi hiljadu Turakah,
Sve po izbor konjah i junakah;
Do dva sahta da si na Kladuši,
Da idjemo na Ogorelicu,
Dočekati svate Gavranove,
Razbit svate, a otet dievojku,
Eto dajo ćara i šićara.“
Još dozivlje ličkog Mustajbega:
„Prijatelju, lički Mustajbeže!
I ti leti ka Lici bieloj,
I ti kupi hiljadu Turakah,

Sve po izbor konjah i junakah;
Do tri sahta da si na Kladušu,
Da idjemo u Ogorelicu,
Dočekati svate Gavranove.
I ti Tale, moj po Bogu brate!
Da si bèrže na Orašac bieli;
I ti kupi hiljadu bešliah,
Sve po izbor konjah i junakah;
Do pet sahtah da si na Kladušu.“
A kad oni rieči razumili,
Svi se Turci na noge skočili,
Svaki leti dvoru bielomu,
Svaki pali gvozdenu prangiu,
Svaki kupi hiljadu Turakah,
Pa eto ih kuli Mujaginoj;
Najpèrvi je od Kovačah Ramo,
I za njime hiljadu Turakah;
A za njime lički Mustajbeže,
I za njime hiljadu Turakah;
A za njime od Orašca Tale,
I za njime hiljadu Turakah.
Ja kakav je od Orašca Tale!
Na njemu su čohane čakšire,
A kroz njiha propala koliena;
Još na njemu ćurak od medvieda,
A kroz njega izpanuli lakti;
Na glavi mu kapa od jazavca,
Oko kape trista praporacah;
Zavèrgo se čavlenom batinom,
U njojzi je pet stotin čavalah

(Odnilo ga pet stotin djavolah!),
Na kulašu konju bagavomu.
Pet stotinah Mujo sakupio,
Pa odoše u Ogorelicu;
Po planini zalomiše Turci,
A tabor im na poljani ravnoj.
Tri busie u Ogorelici,
U svakoj je po trideset drugah. —
Zatim malo, zadugo nebilo,
Kada treće jutro osvanulo,
Uranila budimska kraljica,
Pèrvo zore i biela danka,
Od tavnice kapak otvorila,
Pa izvadi rumenu Ružicu:
Vodi curu u bielu kulu,
Izvedè je u kavez odaju,
Ter je svuče, pa je preobuče.
Kraljica je liepo opremila,
Da j' dvie oči da se nagledaju!
Nanj' obučè svilenu košulju,
Više zlata, nego biela platna,
Podkićena sićenim biserom;
Pod nju meće gaće ćiftiane:
Do koliena vuci i bauci,
Od koliena orli i gavrani,
Na učkuru do dva kujundžie,
Podkrojene kunom i lisicom:
Kuda steže, da se nepriteže,
Da joj učkur pupa nenažulja;
A svèrh toga beaz anteria,

Više zlata, nego biela platna;
Pa j' opasà pasom mukademom,
Dva joj kraja do zemljice pala,
A na svakom petdeset dukatah;
A na noge svilene čorape;
Po čorapim mestve pozlaćene.
Još obučè ćurka velikoga,
Sam joj ćurak stotinu dukatah;
Na glavi joj fesa fino-fesa;
A za fes je cvietak udarila
Sam je cvietak stotinu dukatah;
Na vèrh cvieta alem kamen dragi;
Kud se godir cura okretaše,
Na sve strane svietlost udaraše;
A niz ledja sedam pletenicah,
Na svakoj je petdeset dukatah;
Pa se prikrì stambolskom čatiom,
Podkićena sićenim biserom,
Nakićena madžariom žutom;
Dvie su ruke, četvere narukve,
Sve u sèrmi i u suhu zlatu;
Jedna glava, tri su istifana;
Jedno gèrlo, a četir gjerdana:
Jedan biše od kèrčmi merdžana,
A drugi je cèrnoga findžana,
A treći je sićena bisera,
A četverti žute madžarie.
Koi biše od kèrčmi merdžana,
Oni curi izpod vrata staše,
Kano kèrvca po sniegu bielome,

Tere curi liepo ujisaše;
A koi je cèrnoga findžana,
Oni curi po pèrsima staše,
Ko murećef po knjizi bieloj,
I to curi liepo ujisaše;
A koi je sićana bisera,
Oni curi izpod doják staše,
I to curi liepo ujisaše;
A koi je od žutih dukatah,
Po nizoko gjerdan je spustila,
Po nizoko curu kucukaše,
Ter joj kaže, kuda gaće veže. —
Sgrabì curu za bielu ruku,
Pa je svedè niz ćemerli kulu,
Do dievera Ivan Senjanina;
Pa Ivanu besiedi kraljica:
„O dievere, Ivan Senjanine!
Eto tebi rumena Ružica,
Čuvaj Ruže, kako svoje glave“
Pa odtlem se podižè kraljica,
Pa eto je u drugu avliu,
Opremì mu od zlata kočiu;
Pod kočiom osam bedeviah
Na pracipu tanano sodašce,
Štono pravi osam bedeviah;
A za njima četvere kočie,
U svakima četir bedevie,
Sve čeiza dievojačkog ruha;
A za njima do devet seksanah,
Sve čeiza ruha dievojačkog

Pa iztierà od zlata kočie,
Te dozivlje Ivan Senjanina:
„Oj dievere, Ivan Senjanine!
Metni Ružu u zlatne kočie.“
Pa da vidiš budimske kraljice!
Sve dariva kitu i svatove:
Komu jagluk a komu boščaluk,
Sve u sèrmi i u suhu zlatu;
Čaušima od zlata nadžake,
Barjaktarim od zlata barjake;
Starom svatu, popu Ridjaninu,
Njemu dadè sve krilo od zlata;
A dieveru Ivan Senjaninu,
Njemu dadè sablju demiškinju,
Koja valja sto žutih dukatah.
Kad kraljica svate darovala,
Dok viknuše ognjeni čauši,
Razviše se kèrstaši barjaci,
Udariše zile i borie.
Razvi barjak Cèrnogorac Ivo,
Pred svatovim podjè nazorice,
A za njime pope od Ridjana,
A za njime od Sinja Gavrane,
Za Gavranom od Senja Ivane
Za Ivanom od zlata kočie,
Za kočiam ruho dievojačko,
A za njime kita i svatovi.
Pratila ih budimska kraljica,
A sa svojim slugam i viećnicim;
U po polja svate izpratila.

Kraljica se natrag povratila,
Na Budimu šenluk učinila,
Dokle zdèrma do trista topovah,
A izprati kitu i svatove.
Odtolem se svati podigoše.
Kud god išla kita i svatovi,
Zdravo došli pod Ogorelicu.
Pod njom tavnu noćcu prenoćili,
A u jutro rano uranili,
Pèrvo zore i biela dana,
Uz planinu, uz Ogorelicu.
A ostadè pope Ridjanine,
Uredjujuć kitu i svatove.
Dok eto ti Vlaha gologlava,
Gologlava, na goloj kobili,
Kako tèrče, iza glasa viče:
„Zlo ti jutro! od Sinja Gavrane,
Nekreć' svate uz Ogorelicu;
Planinu su Turci zalomili,
Tabor im je na planini ravnoj,
Na planini na Ogorelici;
Tri busie u Ogorelici,
A u svakoj po triest Turakah.
Da imadeš krila sokolova,
I biela krila labudova,
Nebi perje iznielo mesa,
Kamo li bi proveo dievojku,
I proveo kitu i svatove,“
Zato svati čuju i nehaju,
Nego idu bèrzo uz planinu.

Dokle drugo momče doletilo,
Kako tèrče iza glasa viče:
„Zlo ti jutro! Sinjanin Gavrane,
Nekreć' svate uz Ogorelicu,
Planinu su zalomili Turci;
Tri busie u Ogorelici,
U svakoj je po triest Turakah;
Da imadeš krila sokoloya,
I biela krila labudova,
Nebi perje iznielo mesa,
Kamo li bi proveo dievojku,
I proveo kitu i svatove!“
Za to svati čuju al nehaju,
Nego idu bèrdu uz planinu.
Al' to ćuti pope Ridjanine,
Kako viče vlaše gologlavo,
Pak protierà svog dobra gjogina,
A poteže od bedrice ćordu
I zastavì kitu i svatove.
Pa dozivlje Ivan Senjanina:
„Oj dievere, Ivan Senjanine!
Nu zastavi kitu i svatove;
Dobre vaše konje odmorite,
Dobrim konjma zobce nataknite,
A vi pijte vino i rakiu;
Ja ću uzet do četiri druga,
A četiri dobra oklopnika,
Ja ću otić bèrdu uz planinu,
Ja ću vidit, dragi pobratime:
Jel' imade vukah i hajdukah,

Jali, brate, Turák Kladušanah?“
Ivan odmah konje zaustavi,
Dobrim konjma zobce nataknuše,
Oni piju vino i rakiu;
Pope uzè do četiri druga,
Pa on odè bèrdu uz planinu.
Dok na pèrvu udrio busiu,
Na njeg puče trideset pušakah:
Bog mu dadè rane nedopadè.
Halaknuše, Boga spomenuše,
A za britke ćorde prifatiše,
Posiekoše trideset Turakah.
Kad na drugu udrio busiu,
Opet pučè trideset pušakah,
A ni jedna nikog nepogodì,
Ter i ovu izsiekli busiu.
Pak na treću udrili busiu,
I tud' pučè trideset pušakah;
Bog mu dadè, rane nedopadè.
Izsiekoše Kladušane Turke;
Sam utečè od Orašca Tale,
I odvučè klinčanu batinu,
Nehtiedè ga pope ni goniti.
Pop izadjè bèrdu na planinu,
Pa on vidì tabora turskoga,
Pa se pope natrag povratio. —
U to doba od Orašca Tale,
Dolazio k Mujinu čadoru.
Pred njim Mujo na noge skočio:
„Gela, gela od Orašca Tale!

Siedi, Tale, da pijemo vino.
Jesil', Tale, proučio fàle,
Bolan Tale, što ti fàle kažu:
Štono gèrču cèrni gavranovi?
Što svijaju orli mèrcinjaši?
A što kliču žuti jastrebovi?“
Al mu veli od Orašca Tale:
„Ja sam skoro fàle proučio,
Meni, Mujo, jadno fàle kažu:
Tri busie naše izgiboše,
A u svakoj po triest Turakah;
S toga gèrču cèrni gavranovi,
A svijaju orli mèrcinjaši,
I pokliču žuti jastrebovi.“ —
U to doba pope od Ridjana,
Dolazio kiti i svatovim.
Pred njim Ivan na noge skočio,
Ruke šire, u lišce se ljube;
Pa govori popu Ridjaninu:
„Jesil', pobro, staze uhodio?
Uhodio staze i bogaze?
Jesil' dobra gjogu izvodio
Na planinu, na Ogorelicu?
Jes' vidio tabora turskoga,
Smiedemo li na njeg udariti?“
Al' mu veli pope od Ridjana:
„Dobro sam ti staze uhodio,
Uhodio staze i bogaze;
Bogaze sam liepo izkèrčio,
A staze sam liepše namiestio,

Moreš gonit od zlata kočie;
Dobroga sam gjogu izgonio
Na planinu na Ogorelicu,
Vidio sam tabora turskoga,
Mi smiedemo na njeg udariti.„
Odmah zovnu Cèrnogorca Ivu:
„Pobratime, Cèrnogorac Ivo !
Nu izberi hiljadu družine,
Ma hiljadu svojih Cèrnogorác,
Odmah hajde na poljane ravne,
Pa obkoli svu vojsku Mujinu.
Ja ću uzet, mati te rodila!
Petnajst stotin ljutih oklopnikah;
Gjuvegiu Sinjanin Gavrana
Iztierat ću bèrdu uz planinu.
Ja ću udrit, mati te rodila!
Na vas tabor Kladušanin Muje.
Slušaj dobro, Cèrnogorac Ivo!
Tko pobiegne u jelove grane,
Oli od nas, oli od Turakah,
Sve ti sieci, Cèrnogorac Ivo;
Nikom nedaj u grane jelove.“
Još doziylje Senjanin Ivana:
„Hej dievere, Senjanin Ivane!
Eto tebi od zlata kočie,
I pet stotin ljuta oklopnika,
A i čeiz ruho dievojačko.“
To rekoše, tu se razstadoše.
Odè Ivan uz Ogorelicu,
Pa obkolì svu vojsku Mujinu.

Odtalem se pope podignuo.
Kad izajdè bèrdu na planinu,
Blizu vojske Kladušanin Muje,
Svoje družtvo liepo svietovaó:
„Kad se blizu vojske sastanemo,
A vi vaše puške izpalite,
Kuburliam o tle udarite,
A za oštro gvoždje prifatite,
A spomente ime Isusovo.“
To rekoše, tako učiniše.
Kad se blizu vojske sastadoše,
Oni na njih puške izpališe,
Kuburliam o tle udariše,
A za oštro gvoždje prifatiše,
Spomenuše ime Isusovo:
Gèrmi, siva, kèrvca se proliva,
Ni brat brata poznati nemože,
Kamo li će Turčin kaurina!
Nečuju se piesme ni popievke,
Nit se čuje gusál ni tamburah,
Nego jauk i plač od junakah,
Gèrmljavina šibah i pušakah,
Zveketanje mačah i kadarah,
Nebi reko, nebesa se ore
A planine u dubine mora!
A iz boja konji izlićaju,
A na njemu binjedžie nejma.
A tko bieži u jelovo granje,
Sve dočika Cèrnogorac Ivo —
Nikom neda u granje jelovo.

Dženjak bio tri ciela sahta.
U to doba od Senja Ivane,
S pet stotinah ljuta oklopnika,
I sa svojim od zlata kočiam,
I s Ružicom gizdavom dievojkom.
Kad izašli bèrdu na planinu,
Ja da vidiš gizdave dievojke!
Od kočie pendžer otvorila,
A na pendžer glavu izmolila,
Pala tama od neba do talah.
Boga moli gizdava dievojka:
„Daj mi Bože! od Drine vedrine,
Jugovine od Hercegovine,
Da iztiera tamu iz poljane,
Da ja vidim, žalostna mi majka!
Čijil' ginu? čiji li ostaju?
Sieva li mi sablja Mujagina?
Igra li mi debela gjogina?“
Kod Boga joj haer dova bila:
Popuhnù joj vietar sa planine,
Iztierà joj tamu iz poljane;
Kad pogledà glavita dievojka,
Al se biéle biêle saručine,
A vide se kape kaukčine.
Ugledala Kladušanin Muju:
Mujo igra debela gjogina.
Al što igra? jer mu je nevolja,
Jer ga gonja pope Ridjanine.
Bèrz je gjogo, izjeli ga vuci!
Pa nemore pope dostignuti.

A kad vidì pope Ridjanine,
Da nemore Muju dostignuti,
Dobro svoje kopje užidao,
Svom gjoginu izmedju ušiuh,
Gleda Muju po svilenu pasu.
A nuh! popa, sreće loše ti je,
Neudrì ga po svilenu pasu,
Već ga sgodì medju lopatice.
On utečè niz Ogorelicu,
I odnesè kopje u ledjima.
A kad Mujo na Udbinu sadjè,
Tud se s dobrim gjogom razstavio;
Niz Muju se kèrvca otisnula.
A kad gjogo na Kladušu dodjè,
Ka bielu dvoru Mujaginu:
Od avlie vrata otvorena,
U avliu gjogo uhodio.
Na avlii šadèrvan vodica,
Na vodici Hajkuna dievojka,
Ona bielo umivala tielo.
Kad ugledà bratova gjogina,
Pa se gjogi fata oko vràta:
„Gdie si gjogo, moje dobro staro!
Gdie si moga brata ostavio?“
Ona ciknu kako guja ljuta,
Pa dozivlje ostarielu majku:
„Jah! starice, moja mila majko,
Evo gjogo mog brata Mujage!
A na njemu neima Mujage!
Ah! baš nam je Mujo poginuo;

Na gjogi su tri ružna nišana:
Vas u kèrvi gjogo ogreznuo;
Izpraznjene puške Mujagine,
Izpraznjene, ni su napunjene.“
Zakukaše do dvie kukavice,
Pred bielim dvorom Mujaginim,
Kukale su do akšama cèrnog.
U ta doba Kladušanin Mujo.
Majka s' sinu fata oko vrata:
„Gdie si, Mujo, moje dobro drago!
Jesil' zdravo, jesil zadobio?
A gdie ti je ostàla družina?“
Sinak majci tiho besiedio:
„Prodji me se, ostariela majko!
Ostála je ostàla družina
Na planini, na Ogorelici,
Na ledjima ledinu miereći
A očima vedrinu gledeći.
I ja sam ti dobro zadobio:
Donio sam kopje u ledjima;
Vadi, majko, obadya ti svieta!“ —
Tako Turci ljuto izginuli. —
Odtalen se svati podignuli,
Zdravo došli Sinju kamenome,
I kod Sinja pirbu učinili;
Pirovaše tri nedielje danah.
Bog mu s njome liepi porod dao:
Do dvie kćeri i sina četiri;
Pèrve kćeri, posliednje sinove,
Da nevieste nezatiču zavah,

Da im nije na ognjištu kavga.
Davno bilo, sad se spominjalo.
A mi da smo zdravo i veselo! —

13.

ŽENITBA IVE SENJANINA.

Nejma lieta bez gjurgjeva danka,
Nejma brata nerodiv ga majka;
Bratjo moja, a družino moja,
Da vam jednu lakèrdiu kažem.
Ašikuje ule i kopile
Taman glavom SenjaninIvane,
Nedaleko u bielu Liku,
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Za dievojkom mladom Abegzadom,
Liepom sekom ličkog Mustajbega;
Često curi na pendžer dohodi:
U godini svakoga mieseca,
U miesecu svake nedieljice;
Pa s dievojkom vieru utvèrdio,
Da je nigda ostaviti neće. —
Ona njemu tvèrdu vieru daje,
Baš da njega prevariti neće. —
Pa zabacì ule i kopile,
Pa zabacì za godinu danah
Da dievojci na pendžere neće. —

Skoro beže, kad iz lova dojdè,
Seku svoju na avlii najdè,
Brižan beže seki progovara:
„Seko moja! mlada Abegzado,
Što se moja neudaješ seko?
Što mi bude žita preko lieta,
I onoga siena zelenoga:
Svatski konji žito pozobaše,
A zeleno sieno izidoše;
Što mi bude u hardovih vina,
Iz hardovih sve popiše vino.
Ja sam tebe sestro poklonio
Ka onomu Šuljagić Mehanu;
Sad onakog neima junaka!
Sestro moja u kraini našoj;
Bogatijeg na odžaku nejma
Od Mehana, Šuljagića mlada;
Šuljagić je dika od Turakah,
Silni vuče medju kaurima;
Već se spremaj moja sestro draga,
Doć će svati u nedielju treću.“
Kako čula neboga dievojka,
Smotav skute, pobiežè iz kule,
Pak izidè na demir čardake,
Pak se misli što će od života;
A sve misli na jednu smislila,
Pak se maši na rafe dolafa,
Dobavì se divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Pak napisà knjigu na kolienu;

Čudno cura knjigu nakitila:
„O Ivane! moja srieća pèrva
Kamo viera, ona te ubila?
Jer me bolan pušća za Turčina?
Tvoja mi je viera omilila.
Da mi j' znati, kapetan Ivane!
Da si meni biedan poginuo,
Ja bih tebe okajala liepo: —
Sve u majke siede kose plela,
A nikad se udavala ne bih;
Da ja znadem, da si s' razbolio,
Ja bih svoje ruho prodavala,
Slala bih ga cèrkvi manastiru,
Nebi li ti Bog dao lastčinu!
A da znadem da si osužnjio,
I tako bi ruho prodavala,
Iz sužanstva tebe izbavljala.
Da mi j' znati, kapetan Ivane,
A da si se s drugom oženio:
Klela bih te za života moga:
Od evlada neimao hajra?
Ako si se štogod zabavio,
Eto tebi moja knjiga biela:
Kupi četu, hajde u planinu,
Otmi mene na mejdanu liepu,
Da nedajem vieru za nevieru.“
Kad dievojka knjigu nakitila,
Pak se misli neboga dievojka,
Gdie će naći knjigonošu mlada.
Nuto vidi srieće u dievojke!

Tu se biše sužanj prigodio
Uprav glavom barjaktare Luka,
Od onoga Senja kamenoga. —
Pak procvili u tavnici Luka,
Kako cvili do neba se čuje;
Mlidè Luka, da nečuje nitko,
Al ga sluša lički Mustajbeže,
Pak dohodi tavnici na vrata,
Našem Luki kèrko progovara:
„Bre, što cviliš barjaktare Luka!
Al' si gladan kruha bieloga?
Al' debelog ovnovine mesa?
Ali, vlaše, vina i rakie?
Barjaktare tiho odgovara:
„O moj aga, lički Mustajbeže!
Toga svega imam izobila,
Ma tavnica kuća dodijala; —
Koji sužnji poslie dohodiše
Prija mene oni izhodiše;
Nit me cieniš, nit mi ciene kažeš?
Al' veli mu lički Mustajbeže:
„Ule jedno, barjaktare Luka!
Mol' se Boga, barjaktare Luka,
Jer se meni sobet dogodio, —
Ja udajem svoju seku dragu;
Da se nije sobet dogodio,
Nigda nebi Senja ni vidio;
Ja bih tebe obiesio Luka,
Jer si meni težko dodijao,
A s onizim Ivan kapetanom

Bieloj Liki vrata zatvorio; —
U tebe je pogolema ciena:
Tvoja ciena hiljadu cekinah,
I stotina divan kabanicah,
Tri barila praha inglezkoga
Tri tovara rožolin rakie,
Dva tovara primorskih smokavah,“
A kad čuo barjaktare Luka,
Ciknu Luka, kako zmija ljuta:
„Ajme aga, do Boga miloga!
Toga nebi sva kraina dala,
Kamo li će sužanj prenevoljni? —
Valja dati za nevolju ljutu;
Prodavat ću moju kulu bielu
I pod kulom dugu pridvornicu,
Pak ću tebi dati dugovanje.“
Al' veli mu lički Mustajbeže:
„Traži, Luka, za se dobra jamca.“
Njemu veli barjaktare Luka:
„Ja sam, aga, dobra našo jamca,
Dobra jamca, Boga velikoga. —“
Turčin biše, za Boga znadiše,
Njega pustì iz tavnice tamne.
Podjè Luka izpod kule biele,
Ugledà ga mlada Abegzada,
Na njeg mahnu rukom i jaglukom,
Ter se svèrnu pod bielu kulu;
Probacì mu vezena jagluka,
U jagluku knjigu šarovitu;
Još mu cura naustnice kaže:

„Bogom brate, barjaktare Luka!
Ako zdravo bielu Senju dodješ,
Nedaj knjige baš nikom drugomu
Neg' u ruke kapetan Ivanu;
Ako njega u životu najdeš,
Tebi će se platit poputbina."
Kad se Luka knjige dobavio,
On ošinu poljem debeliem,
Dok se fati Kunare planine,
I onoga hlada bukovoga;
Siedè Luka u debelu hladu,
Siedè ravno do počine malo,
Da prividi knjigu šarovitu.
Kad odvezà vezena jagluka,
A uz knjigu stotinu dukatah;
Kad dukate gjida opazio,
I sam se je nasmijao Luka;
Pa dukate u zadžepak spremì,
A u niedra knjigu šarovitu,
Ter se skočì na noge lahgane.
Zengjil noge, brate, primakoše,
Pak izpadè na Kunar planinu,
Put okrenu Senju kamenomu.
A kad bio Senju kamenomu:
On nehtiedè svojoj kuli bieloj,
Već okrenu u pjanu mehanu.
A kad banu u mehanu Luka,
Al' to siedi trideset serdarah,
Oni siede, rujno piju vino,
Medju njima kapetan Ivane;

Njima Luka božju pomoč viče:
„Bog pomozi, sivi sokolovi,
Sve ufanje Senja bieloga!“
Oni njemu Boga prifatiše;
Pak kad oni Luku opaziše,
Sve pram njemu na noge skočilo;
Pram njim skočì kapetan Ivane
Ruke ruče, a u lišce ljube,
Po tri puta u bielo lišce,
A četvèrto u čelo junačko:
„Gdie si brate, barjaktare Luka!
Od kad si nam brate osužnjio,
Poželismo liepa četovanja;
Nisil' sriećom soko utekao?
Ili si se cienom ucienio“?
Al zaplaka barjaktare Luka:
„Nisam borme, brate utekao,
Već golemom cienom ucienio,
Boljeb' bilo da me nije živa! —
Ciena mi je hiljadu cekinah
I stotina divan-kabanicah,
Tri barila praha inglezkoga,
Tri tovara rožolin rakie,
Dva tovara primorskih smokavah.“
Al' veli mu kapetan Ivane:
„Muč' neplači, barjaktare Luka!
Živa glava dugovanje plaća,
A od mèrtve nejma ni dinara.“
Pak se mašì sebi u niedarca,
Ter mu bacì triest madžariah.

Tude siedi trideset serdarah,
Svaki dadè po deset dukatah;
Pak siedoše rujno piti vino;
Kraj sebe ga Ivan posadio,
Zaliva ga vinom i rakiom,
Zalaže ga mesom ovnovinom,
I onizim taljanskim beškotom.
Kad se Luka ponapio vina,
Mašio se sebi u niedarca,
Ter izvadì list tanane knjige,
Pak je dadè kapetan Ivanu.
Kad se Ivan knjige dobavio,
Na knjigi je pečat razkinuo,
Te kad vidì šta mu knjiga kaže:
Težko se je Ivan zamislio.
Svi serdari mukom zamukoše,
Pogledaju jedan na drugoga,
Na Ivana oči upirali,
Pa Ivanu rieč govorili:
Što je Ivo? naša poglavico,
Odklen knjiga, od koga li grada? —
Ona biela usanula ruka,
Koja je je tako nakitila,
Tebe, Ivo brate, zamislila!“
Al' veli im kapetan Ivane:
„Bratjo moja, trideset serdarah!
Evo knjiga iz biele Like,
Baš od kule ličkog Mustajbega,
Od dievojke mlade Abegzade,
Liepe seke ličkog Mustajbega —

Na dievojku svati navalili,
Svati prose sa četiri strane,
Pak je beli bratac poklonio,
Ka onomu Šuljagić Mehanu.
Ona meni bielu knjigu piše:
Da ja kupim jednu četu malu,
Da je vodim u Kunar planinu,
Da je otmem, bratjo, na mejdanu,
Jer sam curi tvèrdu vieru dao,
Da je beli ostaviti neću.
Što ću, bratjo, od života moga?
Ostadè mi viera u Turkinje.“
Njemu veli trideset serdarah:
„Poglavico, kapetan Ivane!
Kupi četu, vodi u planinu;
Bolje nam je poginut' pošteno,
Neg' ostavit' vieru u Turkinje —
Svi ćemo ti poći u četicu.“
Kad Ivane razumì serdare,
Času pije, na noge se skače:
„Bratjo moja, trideset serdarah,
Svaki hajde svojoj kuli bieloj,
Ter kupite četu silovitu;
Družtvo vodte mojoj kuli bieloj,
A ja idem svojoj kuli bieloj,
Izun uzet od starice majke;
Pak ću pisat list tanene knjige
Svome pobri Petru Mèrkonjiću,
Nek mi pobro u četicu dojde, —
Jer bez Petra nije četovanja.“

Pak poletì svojoj kuli bieloj
A za ruku Luku barjaktara.
A kad dojdè svojoj kuli bieloj,
Pak izajdè kuli na čardake,
Gdie no stara siedi na dušeku,
Na gjergjefu sitni vezak veze.
K njoj poletì kapetan Ivane,
Poljubì je u obadvie ruke
I suviše u biele dojke,
Kako bratjo, roditelja svoga;
Podmačè joj knjigu šarovitu.
A kad stara knjigu previdila,
Ivanu je sinu besiedila:
„O Ivane, moje diete drago!
Neostavljaj viere u Turkinje;
Kupi četu, hajde po dievojku;
Bolje ti je poginut pošteno,
Neg' ostavit vieru u Turkinje.“
Kad je Ivan majku razumio;
Od mila je suze prolivao;
On se mašì na rafe dolafa,
Dobavì se divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Pak nakitì knjigu na kolienu,
Svomu pobri Petru Mèrkonjiću.
Da mu pobro pojde u četicu.
A što ću vam duljit lakèrdiu,
Sve mu piše što je i kako je;
Knjigu dadè Luki barjaktaru
I dadè mu deset madžariah.

„Nosi, Luka, knjigu u Primorjè
Kupi, brate, pusto dugovanje,
Ni kod Petra krivo biti neće.“
Kad se Luka knjige dobavio,
On okrenu u kèršno Primorje;
Pak kad sašo Luka u Primorje,
On nehtiedè kuli Mèrkonjića,
Već okrenu u pjanu mehanu;
A kad banù u mehanu Luka,
Al to siedi Petar Mèrkonjiću,
Petar pije cèrveniku vino;
Š njime pije do šestdeset drugah,
Što ih Petar o ašluku hrani,
Koji š njime da Primorje brane
Od Turakah, silenih Bošnjakah.
Njima Luka božju pomoć više,
Oni njemu Boga prifatiše.
Kako oni Luku opaziše
Svi pram njime na noge skočiše;
Pram njim skočì Petre Mèrkonjiću,
Pak se ljube u bielo lišce,
Po tri puta u bielo lišce
A četverto u čelo junačko:
„Gdie si brate, barjaktare Luka!
Odkad si nam soko osužnjio,
Poželismo liepa četovanja;
Nisil' sriećom soko utekao?
Ali si se cienom ucienio?“
A zaplakà barjaktare Luka:
„Nisam borme brate utekao,

Već golemom cienom ucienio, —
Bolje b' bilo, da me nije živa"
Pa mu kaže što je i kako je.
A veli mu Petre Mèrkonjiću:
„Muč' neplači barjaktare Luka,
Živa glava dugovanje plaća,
A od mèrtve nejma ni dinara."
Pak se mašì sebi u niedarca,
Te mu bacì dvaest madžariah;
Posadì ga sebi uz kolieno,
Zaliva ga vinom i rakiom,
A zalaže mesom ovnovinom,
I onizim hliebom talianskim.
Kad se Luka ponapio piva,
On izvadì list tanene knjige,
Dodaje je Petru Mèrkonjiću.
Kad se Petar knjige dobavio,
Na knjigi je pečat razkinuo:
Kad pogledà knjigu šarovitu,
Te kad vidì šta mu knjiga kaže,
Na knjigu se Petar nasmijao;
Pak besiedi Petre Mèrkonjiću:
„Eh, moj pobro kapetan Ivane!
Čudno ti je bula omilila?
A tako mi bora velikoga!
Ja se hoću potruditi beli,
I povesti do šestdeset drugah; —
Ja nehranim do šestdeset drugah,
Da mi piju po Primorju vino,
Ni da ljube primorske dievojke,

Već ja hranim do šestdeset drugah,
Četovati po planini, pobro,
Da ih jedu orli i gavrani.“
Pak na družtvo čeru učinio:
„Na noge se, moja bratjo draga!
Pripinjite na kaiš opanke,
I liite u buraće vino,
Vakat dojde, četovati valja; —
Neimamo pare ni dinara,
Mi nejmamo s' zašto napit vina,
Nećel' Bog dat jal srieća doniti,
Nećemo li štogod zaćariti.
Sva družina na noge skočila,
Pa pripela na kaiš opanke,
U buraće natočiše pivo.
Odmah skoči Petre Mèrkonjiću,
Pak po sriedi svietla dževerdana,
Ter odtišće k Senju kamenomu.
Napred gazi Petre Mèrkonjiću
Š njim poredi Luka barjaktare,
A za njima do šestdeset drugah.
Kad banuše Senju kamenomu
Bieloj kuli kapetan Ivana,
Al' to došlo trideset serdarah,
Iz pod kule tole zametnuli,
Oni piju cèrveniku vino.
Opazì ga kapetan Ivane,
Pak pram svojim pobrom izšetao:
Ruke ruče, a u lišca ljube,

Po tri puta u bielo lišce,
A četverto u čelo junačko;
I njem Ivan tolu postavio.
Pred kulom se kèrstaš barjak vija
A pod njime nikog neimade!
Kako dodjè barjaktare Luka,
Kako dojdè pod barjak unidjè,
Pak za templin rukom prifatio,
Dok se Petar vina ponapio,
Dozivao kapetan Ivana:
„Pobratime kapetan Ivane,
Nisam došo Senju kamenomu,
I izveo do šestdeset drugah,
Da po Senju izpijaju vino,
I da ljube po Senju dievojke,
Već četovat' po planini, pobro!
Da ih jedu orli i gavrani;
Već na noge, sladak pobratime!"
Kàd je Ivan pobru razumio,
On se skočì na noge lahgane,
Pak eto ga na visoku kulu;
Primačè se sèrgu i haljinam,
I na tielo udarì odielo:
Bre! na noge kadifli čakšire,
Na koim su kopče gjumišlie —
Više mu je zlata pod kolienom,
Neg tanane čohe nad kolienom;
A obučè burundžuk košulju,
Svèrh košulje demir anteriu
Svèrhu toga dvie ječerme, pobro,

Dvie ječerme, obe od kadife,
Na njima su toke s obi strane,
Jedne slite, a druge savite;
Uteže se mukademom pasom
Od bedarah do vitih rebarah;
Za pas zadì dvie brešanke male.
Obe one brez kremenjah pale,
Iz medju njih palu okovanu
Svu u sèrmu svietlu zavijenu,
Na kojoj je sve drago kamenje;
Pak na pleća meleviš dolamu,
Na kojoj su puca s obi strane;
Ima, brate, šestdeset putacah,
Svako mu je od dukata žuta;
Pod gèrjocem gdie puce sapinja,
Ono mu je šestdeset dukatah;
Jest na burmu, kleto, zavijeno,
U njemu je čaša od biljura,
Ona dèrži tri litre rakie,
Čim Ivane mamurluk razbija
Kad četuje soko po planini;
Pak na glavu kapu zèrdaliu,
Za nju zadì sedam čelenjakah,
Taknu osmo, a krilo deveto:
Čelenke se na čekèrk okreću,
A krilo se na opase vija,
Te junaka tuče po ramenih;
Iz čelenak' šipke pozlaćene,
Kucaju mu niz pleće široke,
Da ga britka sieć nemože sablja:

Nisu njemu ostale od babe,
A nije ih za blago kupio,
Niti ljuba iz roda donila,
(Jer se momak oženio nije,)
Već sve soko na mejdanu steko.
Kad se Ivan opremio liepo,
On dozivlje slugu Mihovila:
„Mihovile, moja slugo vierna!
Spremaj nama vina i duhana,
I beškota hlieba principova,
Još debela ovnovine mesa,
Ako bi nam de potriebe bilo,
Što će biti za petnaest danah,“
Pak se skočì na noge lahgane
A po sriedi svietla dževerdana,
Ter dozivlje Luku barjaktara:
„Na noge se, barjaktare Luka!
Ponesi nam alaj kèrstaš barjak,
Nećel' Bog dat' jal srieća doniti,
Nećemo li štogod zadobiti,
Nećeš li se odužiti duga!“
Odma skočì barjaktare Luka,
Pak podbio alaj kèrstaš barjak,
Ponesè ga uz planinu Luka;
Spored njime kapetan Ivane,
Š njim poredi Petre Mèrkonjiću,
A za njima trideset serdarah,
A za njima serat i kraina.
Odè četa uz Kunar planinu.
Dok izišli na vèrh Kunarice,

Do onoga zelena jezera,
Ondie Ivan četu ustavio
Ustavio, tolu postavio,
Te siedoše užinati tude
Sira, hlieba, cèrvenike vina;
Užinajuć omèrkoše tude.
Kad u jutru osvanu nedielja,
Bratjo moja, treća nedieljica:
Uranio kapetan Ivane,
Pa se šeće soko po planini,
On se šeće od jele do jele.
Dok zamierì ponajviše borje,
Njem' se Ivan penje uz ogranke
I poteže sèrčali durbina,
Odvije mu deset kolienacah,
Okrenu ga niz bielu Liku
Bieloj kuli ličkog Mustajbega.
Al' se pusto polje usirilo
Sve od dobrih konjah i junakah:
Svati jezde uz polje zeleno,
Taman kuli ličkog Mustajbega;
Ta sve ih je raštimao Ivo,
Sve ih Ivo po imenu znade;
Što je godi gujah u Kraini
Ta sve ih je kudra pokupio:
Napred jaši buljukbaša Mujo,
Na svojemu pelivan gjogatu;
Pak za njime Nakić Useine,
A do njega Gjulić Ibrahime,
Pak za njime Tanković Osmane,

A do njega Blažević Omere;
Nad njime se zelen barjak vija,
Dva junaka dva mu nose krila;
A za njime Šuljagić Mehane,
Na alatu, vas u suhu zlatu;
A za njime Kovačina Ramo,
Na svojemu pretilu čilašu;
A za njima, sladak pobratime,
Devet bratje Popèrženovićah!
Baš ih žešćih u Kraini nejma;
A za njime budalasti Talc,
Na svojemu bagavu kulašu,
I pod njim se kulaš pomamio
Ni jednoga biesniega nejma,
Sve mu kulaš na kolače skače;
U ruci mu čavlena batina;
Hiljadu je stratio čavalah,
Još je pola načavlao nije!
A za njime serat i kraina,
Pa ostale sve kraiške guje,
Ubodice, kèršne nakomice. —
Kad Ivane svate opazio,
Torstruka ga ufatì groznica;
Bacì durbin sa jele zelene,
Pod njim su se noge uzdèrhtale;
Do po jele dèržao se stabla,
A od pola niz jelovo granje;
Leži Ivo glavom brez uzglavja,
Padjekuje iz sèrdašca svoga.
K njem doletì Petre Mèrkonjiću:

„Što je pobro? da od Boga nadješ.“
A veli mu kapetan Ivane:
„Nepitaj me sladak pobratime!
A da vidiš sile u Turakah:
Što je godi gujah u kraini,
Ta sve ih je pokupio kudra!“
A što ću vam duljit lakèrdiu,
Sve mu kaže što je i kako je.
„Ja zavedoh serat i krainu,
Pak će moje izginuti družtvo,
Klet' će mene sve junačke majke,
Da im Ivo pogubio sinke.“
Nasmija se Petre Mèrkonjiću:
„Pobratime kapetan Ivane!
Ja sam mlio da si bolji junak,
Pak tog si se poplašio pobro!?
Medjer Ivo, jedna strašivica! —
Ja nehranim do šestdeset drugah,
Da mi piju po Primorju vina,
Ni da ljube primorkinje mlade,
Već ja hranim do šestdeset drugah,
Četovati po planini, pobro —
Nek ih jedu orli i gavrani;
Već Ivane, slatki pobratime!
Kaži pravo, tako bio zdravo!
Kad bi sašo u bielu Liku
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Na pendžere mladoj Abegzadi,
Po čem bi te cura poznavala,
Na očišće k tebi izhodila?“

A veli mu kapetan Ivane:
„Pobratime Petre Mèrkonjiću!
Kad bih sašo u bielu Liku,
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Na pendžere mladoj Abegzadi —
Zveknuo bih tokam i ječermom,
Po tom' bi me cura poznavala,
Na očišće k meni izhodila."
Kad razumì Petre Mèrkonjiću,
Svomu pobri rieč besiedio:
„Daj mi, pobro, toke i ječermu,
Ja ću otić u bielu Liku —
Nećel' Bog dat, jal' srieća doniti,
Da ja vidim mladu Abegzadu:
Jeli liepa, koliko je fale?
Jel' visoka, koliku je kažu?
Jmamo li zašto izginuti?"
Ivan dadè, ni rieči nereče;
Odmah svučè toke i ječermu,
Ivan svučè, a Petar obučè,
Pak mu veli Petar Mèrkonjiću:
„Pobratime kapetan Ivane!
Čuvaj, brate, zelena jezera,
A ja idjem u bielu Liku,
Pak što meni Bog i srieća dade;
Slušaj dobro, sladak pobratime:
Ako pukne svietli dževerdane,
Neka znadeš da sam poginuo,
Poginuo, oli osužnjio;
Ako meni sudnji danak dodje,

Te ti budem, pobro, poginuo,
Radi mene osvetiti liepo;
Ako budem, brate, osužnjio,
Radi mene izbaviti, pobro.“
Čašu pije, na noge se skače,
Pak po sriedi svietla dževerdana;
A veli mu barjaktare Luka:
„Ja ću s tobom, slatki pobratime“
Odgovara Petre Mèrkonjiću:
„Nećeš, pobro, barjaktare Luka,
Već ti čuvaj družtva i planine,
Ja ću i sam, pak što mi Bog dade!“
Pak zaskoči skoka junačkoga,
Časom spadè u polje zeleno,
Pa se mûče kroz lugove vuče,
Kano vûče u biele ovce,
Dok s' dovučè do biele kule.
U dobra je doba dohodio,
Baš na gradu zauči jacia,
A on spadè pod bielu kulu;
Sve svatove Petar promiešao
Dok s' dovučè pod bielu kulu.
Al' u kuli težki žamor staše;
Nju oblazi Petre Mèrkonjiću,
Dok ugledà tanke merdevine;
Prisloni ih uz bielu kulu,
Te proviri Petar na pendžere,
A u kuli redom poglavice,
Redom siede, rujno piju vino:
Najpèrvi je lički Mustajbeže,

A do njega buljukbaša Mujo,
A kraj njega Nakić Useine,
A do njega Gjulić Ibrahime,
Pokraj njega Blažević Omere:
Nad njime se zelen barjak vija;
Pa do njega Šuljagić Mehane,
Pokraj njega Kovačina Ramo,
A kod Rame, sladak pobratime!
Devet bratje Popèrženovićah,
Medju njima budalasti Tale:
U ruci mu čaša i miešina,
Služi Tale vino na okolo,
Vino služi, a nožicu dudli. —
Od svašta su Turci besiedili,
O junaštvu i o dobrim konjma.
Pak besiedi buljukbaša Mujo:
„Age moje, moja bratjo draga!
Sad neima boljega junaka
Od mog pobre Petra Mèrkonjića,
Nit' s besiedom, nit' s desnicom rukom.“
Al' veli mu Gjulić Ibrahime:
„Hajd' neluduj, buljukbaša Mujo!
Što ti fališ Petra Mèrkonjića?
Ja sam bolji baš od Petra junak;
A tako me nerodila nana,
Već kobila ko alata moga,
Ako od njeg bolji junak nisam!
Ako Bog da! te zdravo budemo,
Ter ja dojdem svojoj kuli bieloj,
Pozvat ću ga na mejdan junački.

A priče mu besiediti Mujo:
Nebudali, Gjulić Ibrahime!
Da ti vidiš Petra Mèrkonjića
I njegove neoprane bèrke,
Fatila b' te trostruka groznica.“
A to Petar i sluša i gleda;
Pak se spušca na zemljicu cèrnu,
Zaveržè se tankim merdevinam,
Pak se hoda oko kule biele;
Nuto vidi srieće u junaka!
Stoji žamor u odaji jednoj;
On prislonì tanke merdevine,
Pak se pripè kuli na pendžere;
Al to siedi trideset jengiah,
Medju njima mlada Abegzada —
Nakićena i još nabojena;
I od sebe cura plemenita.
Kad j' opazì Petre Mèrkonjiću,
Trostruka ga ufatì groznica,
Pod njime se noge uzdèrćale —
Jedva Petar na zemljicu sidjè,
Pak ti bacì tanke merdevine,
Pak on zveknu tokam i ječermom.
A čula ga mlada Abegzada:
Evo mlidè neboga dievojka,
Da je glavom kapetan Ivane,
Pak jengiam stadè besiediti:
„O jengie, moje seke drage!
Vi siedite, pak eglendišite,
A ja idjem svojoj staroj majci

Nek me uči svièt̀u i nauku.“
Pak se skočì na noge laogne
Berzo sidjè niz tanenu kulu.
Ali Petar mudra glava biše,
Odmačè se nà avlinska vrata;
Pa pogledà kićena dievojka,
Opazì ga na avlinskim vratma:
Zasjaše se toke na pèrsima,
K njem' poletì neboga dievojka.
Kad se cura blizu prikučila,
Kad opazì Petra Mèrkonjića,
I njegove neuredne bèrke,
Od njega se huda preplašila,
Pa pobiežè u bielu kulu.
Za njom tèrče Petre Mèrkonjiću:
„Stan' dievojko, ako bora znadeš!
Bre, neboj se kićena dievojko, —
Ja sam glavom Petre Mèrkonjiću,
A pobratim kapetan Ivana:
Osto mi je pobro u planini,
Mene poslo, kićena dievojko,
Da ja vidim curo plemenita,
Jeli vama viera na tamanu?“
Kad razumì neboga dievojka,
Obiesì se Petru oko vrata,
Pak ga ljubi u obadvie ruke:
„Moj dievere, Petre Mèrkonjiću!
Beli nam je viera na tamanu;
Ma što ćete sada od života?
Ja ti jesam nesrietna dievojka!

S mene ćete pogubiti glave; —
Što je godi gujah u Kraini,
Ta sve ih je kudra pokupio.“
Al' veli joj Petre Mèrkonjiću:
„O dievojko! sèrdce iz niedarah,
Be, što Bog da! moja seko draga;
Turci slave svetca Muhameda,
A mi, sestro, ime Isusovo;
Kad si kail, kićena dievojko,
Bi li pošla samnom u planine?“
Njemu veli kićena dievojka:
„Da m' je znati, Petre Mèrkonjiću!
Da si, Pero, beli viere tvèrde,
Te ćeš mene dovest' do Ivana,
Pak Ivanu mene pokloniti,
Ja bih s tobom pošla u planine.“
Petar joj se pravo kuniaše:
„Tvèrda viera, curo plemenita,
Tvèrdja viera nego mramor stiena,
Tvèrda viera, vieru ti zadajem!
Beli ću te pobri dovoditi,
I njemu te, seko, pokloniti.“
Kad dievojka njega razumila,
Ona Petru rieč besiedila:
„O dievere, Petre Mèrkonjiću!
Zakloni se, ako bora znadeš,
A za našu kulu i avliu,
Jer ćeš s mene izgubiti glavu;
A ja idjem u bielu kulu,
Zagrabiti niekoliko blaga,

Ponit' brate nama za ašluka;
Pak ću otić' konjma u podrume,
Izvest' nama dva konja viteza,
Baš gjogata bega moga brata,
I alata Šuljagić Mehana."
Odmah se je Petar zaklonio;
Cura leti u visoku kulu,
Pa nasipa jedne egbe blaga,
Pak eto je konjma u podrume,
Te izvodi dva konja viteza;
Uzjašiše na konje viteze,
Kroz svatove biele projašiše.
Kad izašli na polje zeleno,
Onda veli Petre Mèrkonjiću:
„Abegzado, sèrdce iz niedarah!
Ovo moja golema sramota,
Odvest' tebe, sestro, iz Turćie,
Ol' brez rane, ol' brez mèrtve glave!
Meni će se maskarit kraina;
Da m' je znati kićena dievojko,
Da se možeš dobro dèržat konja,
Potego bih svietla dževerdana,
Haber dao na četiri strane,
Neka čuje sva Kladuša ravna,
A i moje družtvo u planini,
Neka idju Turci u potieru,
Da nereknu da sam kradivica,
Pak što nama Bog i srieća dade!
Al' veli mu kićena dievojka:
„Moj dievere, Petre Mèrkonjiću!

Kad je bratac konje projahivo,
Ja sam njemu binjedžia bila —
Ja se mogu dèržat na konjicu;
Ti potegni svietla dževerdana,
Haber podaj na četiri strane,
Neka čuju Turci i Kauri,
Pa što nama Bog i srieća dade!—“
A kad čuo Petre Mèrkonjiću,
A kad čuo, što mu cura kaže,
Od mila je junak podkrisnuo,
Pa poteže svietla dževerdana,
Dževerdanu živu vatru daje:
Odè jeka na četiri strane.
Očù pušku buljukbaša Mujo,
S’ svojim agam rujno pijuć vino,
Pa se plesnu po kolienu rukom:
„Ajme, bratjo, do bora miloga!
Pučè puška moga pobratima,
Pobratima Petra Mèrkonjića,
Beli nam je curu ujagmio?“
Poletiše curi u odaju,
Ali cure u od ji nejma;
Po svatovim pušćiše telala:
O svatovi! moja bratjo draga,
Syak na noge i na dobre konje
Mèrkonjić nam ujagmì dievojku.“
Sve se skočì malo i yeliko,
Poletiše konjma u podrume;
U podrume uletiše Turci,
Svaki svoga konja izvodio;

Al' to nejma dva najbolja konja,
Baš gjogata ličkog Mustajbega,
I alata Šuljagić Mehana.
Ljuto cvile dva turska junaka,
A za svojim konjma vitezovim,
Da ih nigda prebolit' nemogu:
Ali valja brate za nevolju.
Za Petrom se otoč odtisnuo,
Al ću sada ostaviti Turke. —
Očù pušku kapetan Ivane,
Pak družini Ivan besiedio:
„Na noge se, moja bratjo draga!
Pučè puška moga pobratima —
Jel' je beli Petar poginuo?
Jal ja nama Petar osužnjio?
Već na noge, sivi sokolovi!
Ako njemu sudnji danak dodjè,
Da bi svoje usijali glave,
Beli ćemo njega osvetiti;
Ako sriećom bude osužnjio,
Beli ćemo njega izbaviti,
Oli svoje glave ostaviti.;"
Sva družina na noge skočila,
Potegoše od bedrice ćorde,
A u ruke svietle dževerdane,
Mèrkonjića, pobro, ujagmiše.
Susriete se kapetan Ivane,
S' svojim pobrom Petrom Mèrkonjića,
Ruke ruče a u lišce ljube,
Po tri puta u bielo lišce,

A četverto u čelo junačko:
„Jesil' zdravo moj po Bogu brate!
Jesil' meni curu ujagmio?“
Onda veli Petre Mèrkonjiću:
„Zdravo sam ti, sladak pobratime,
Evo sam ti zlatku ujagmio;
Ti izberi dvaest dobrih drugah,
Bieži brate, Senju kamenomu,
Vodi s' sobom kićenu dievojku,
Ja ću, brate, dočekati Turke;
Nebrini se, sladak pobratime,
Dok je pobro tebi u životu;
Jer se noćas kudra zaklinjala,
Tamam glavom Gjulić Ibrahime,
Da će mene na mejdan pozvati;
Ja ću njega na mejdan pozvati,
Da vidimo tko je bolji junak,
Pa što meni Bog i srieća dade!
Ako meni sudnji danak dodje,
Radi mene osvetiti pobro;
Akol' Bog da, jal' srieća donese,
Ter ostanem junak na mejdanu:
Što ostane kićenih svatovah,
Dovest ću ih tvomu dvoru bielom,
Pak ćemo mi sobet učiniti,
Mèrtvim ćemo pokoj nazivati.“
Kad razumì kapetan Ivane,
Kad razumì, što mu pobro kazà,
On izabrà dvaest dobrih drugah,
Dobavì se kićene dievojke

Pa on odè Senju kamenomu,
Jer Ivane brige neimade,
Dok je pobre Petra Mèrkonjića. —
Onda Petre zametnu busie,
Brez prevare dočekati Turke.
Eto brate, Turci udariše;
Gèrmi, siva, a kèrv se proliva:
Nietko veli, jao moja majko!
Nietko veli, podigni me pobro!
Turci zovu svetca Muhameda,
A kèrstjani ime Isusovo.
Dženjak bio tri debela sahta.
A kad vidì Petre Mèrkonjiću,
Viče Petar iza svega glasa:
„Gdie si kudro, Gjulić Ibrahime?
Noćas si se, kudro zaklinjao,
Da ćeš mene na mejdan pozvati,
Odi kudro, sada, ako smideš?
Izajdi mi na mejdan junački.“
Opet viče Petre Mèrkonjiću:
„Pobratime, buljukbaša Mujo,
Ti ustavi serat i krainu,
A ja hoću serat i krainu,
Dok s Gjulićom mejdan podielimo.“
Ali nesmì Gjulić Ibrahime,
Već se krije od jele do jele.
Tad zavikà buljukbaša Mujo:
„Pobratime, Petre Mèrkonjiću!
Tebi Ibro izaći nesmiede; —
Zaklinjem te dogom velikiem,

Ti ustavi silu i krainu,
A ja hoću serat i krainu,
Pak na vieri da se sastanemo,
Da se rujna napijemo vina:
Na poklon ti kićena dievojka.“
A kad Petre odabra besiede,
On ustavì silu i krainu;
Oko sebe stražu ostavio
Pet stotinah plaćenih soldatah,
Pod mušketom i pod bajonetom;
Na vieri se pobre sastadoše,
Poljubiše u čela junačka,
Za liepo se upitaše zdravje;
Oni tudi tolu zametnuše,
Napiše se vina izobila,
Svaki svoje povratio družtvo:
(Bilo brate hiljadu Turakah
Od hiljade trista dobrih drugah)
Povratio Petre Mèrkonjiću:
(Bilo pobro devet stotin svatah)
Sedam stotin svojizih junakah,
I povedè dvoru Ivanovu.
Kad su došli Senju kamenomu,
Pir činiše za petnaest danah,
Šenluk činеć' i puškarajući,
Mèrtvom družtvu pokoj nazivjući,
Pokèrstiše Mladu Abegzadu:
Dosad bila mlada Abegzada,
A sada je dilber Angjelia.
Šnjome Ivan porod izrodio:

Trie kćeri, a četiri sina,
Prije kćeri nego li sinove,
Nek' nevieste nezatiču zave,
Nek u kući prigovora nejma.

14.

ŽENITBA IVANA SENJKOVIĆA.

Prosi zlato Senjković Ivane,
Tamo doli u morskim Otokam,
Kćer liepu bana od Otoka;
Dok Ivane zlato izprosio,
Tri tovara blaga potrošio,
Dok darovo punca i punicu,
I dievojku, svoju zaručnicu.
Zdravo podjè svòmu bielu dvoru;
U putu ga biela knjiga stižè,
Od punice i od zaručnice,
I od punca, bana od Otoka:
„Ne troši se, Senjković Ivane;
Netroši se, nevodi svatovah;
Drugi ti je na put metno granu,
Da bi tkogod, ne bih ni žalio,
Već balia, Bišćanin Halia;
Triput jestè bio za vezira,
A sada je Mula u Saraj'vu;
Reko sàći u pèrvu nedielju
Sve otoke listom porobiti,
Porobiti, vatrom zapaliti,

Sam' ostavit kulu Cincerliu,
I u kuli mene Angjeliu,
Staru banu odsieći glavu,
Staru majku konjem pogaziti.“
Ivu cura u knjigi preklinje:
„Nedaj, Ivo, vieru za nevieru,
Ti se radi tude dogoditi.“
Kad Ivane knjigu progledao,
Težko se je junak zamislio,
Jer je mlogo potrošio blago,
A žao mu liepe dievojke,
Angje, kćeri od Otoke bana.
Al ga pita ostariela nana:
„Moje diete, Senjanin Ivane,
Što s' toliko ti u licu mienjaš!?
Što li žališ gotovine blaga?
Što li žališ liepe dievojke?
Uteb' ima dosta blaga pusta,
Da ga zoblješ, nemož pozobati,
A nać ću ti ja liepšu dievojku,
U Primorju, Maru Primorkinju,
Kakve ćure oko mora nejma.“
To Ivane haje i nehaje,
Već dozivlje Šarića Cviana:
„Diete moje Šariću Cviane!
Hajd' iznesi alaj kèrstaš barjak,
Podij barjak pred ćemerli kulom,
Nek se kupe senjski vitezovi.“
Oh! da vidiš Šarića Cviana!
Gdie iznesè alaj kèrstaš barjak,

Usadì ga pred ćemerli kulom.
Kad je bilo sunce oko podne,
Sletiše se senjski vitezovi,
Sve se svèrvì k zelenu barjaku,
Kao orli, gdie spaze mèrljinu.
Ah, da vidiš Petra Mèrkonjića!
On za temre barjak prifatio.
Kad Ivane okrilatì s družtvom,
On sigura biesna zelenka,
I prifatì sve bojno oružje,
I pripasà svoju britku ćordu.
Od kule se četa podignula,
Zdravo došli putu na raskèršće,
Tude mèrklu noćcu prenoćiše;
Biše tude tri biela dana.
Kad četvèrti danak osvanuo,
Al besiedi Senjanin Ivane:
„Pobratime, Petre Mèrkonjiću,
Daj mi, brate, Marušić Vidaka,
Da ja s njime odem u Otoke,
Da ja vidim, Bogom pobratime,
Jel Alia sašo u Otoke?“
Presvučè se u tursko odielo,
Dadè m' pobro Marušić Vidaka;
Ivan biesna povèršì zelenka,
Odè soko u Otoke ravne.
Kad je bio na pogled Otokah,
Sve s' Otoke puste zamaglile,
Žestokom su vatrom izgorile.
Sam' ostala kula Cincerlia,

I u kuli dilber Angjelia,
Kćer liepa od Otoke bana.
Pravo goni biesna zelenka,
Do banove previsoke kule;
Pred kulom on odsiedè zelenka,
Prifatì ga Marušić Vidače,
Pak ga voda pokraj kule biele.
Odè Ivan uz oblicu kulu,
Ali Turci pritiskli odaje,
Na kuli su tolu postavili;
Pred njima je Bišćanin Alia,
Angjuša mu hladno vino služi;
Kojugodir čašu dodavaše,
Svaku cura suzam polivaše.
Na sofri je odsiečena glava,
Rusa glava od Otoke bana.
Ho, da vidiš Bišćanin Alie!
Mèrtvu glavu on zalieva vinom,
A Angjuši curi besiedio:
„Oh Angjušo! glavita dievojko,
Što li cviliš, i suze prolievaš?
Ili žališ mile majke svoje?
Što sam ti je konjem pogazio?
Ili žališ stara babe svoga,
Što sam njemu ja odsieko glavu?
Ili žališ zavičaja svoga?
Ili žališ Ivan Senjanina? —
Srio sam ga u razkèrstju putu,
Ivanu sam odsieko glavu.“
Kad to čuje kićena Angjuša,

Ona jeknu sèrdcu iz dubinah,
Ivan curi gèrčki progovara:
„Utieši se i suze prisuši,
Evo ovdi Senjković Ivane,
Uz Aliu hladno pije vino.“
Istom viknu čauš do čauša:
„Sgotovte se kito i svatovi!
Dieverovi zlato opremite.“
Povedoše četiri dievera,
Meću curu na dobra konjica;
Al se ona konja dèržat neće;
To opazi Bišćanin Alia,
On poteže trostruku kandžiu,
Pa udara glavitu dievojku:
„Dèrž se konja, kujo materina,
Ol će s tebe poletiti glava.“
To opazì Senjanin Ivane,
I dievojci gèrčki progovara:
„Dèrž se konja, do puta razkèrstja,
Onda ćemo Senju okrenuti.“
Idju svati i vode dievojku.
Kad su bili putu na razkèrstje,
Angja konja k Senju okrećaše,
Zavèrću je četiri dievera:
„Nemoj tamo, naša snaho draga,
Nije tuda Bišću na krainu,
Već je tuda Senju kamenomu.“
To opazì Senjanin Ivane,
Svomu sèrdcu odolit nemože,
Već poteže svoju oštru ćordu,

I posiečè četiri dievera;
Pak obèrnu pod sobom zelenka,
Doka nadjè Bišćanin Aliu
I britkom ga ćordom udaraše,
A iz njega vatra posipaše —
Balia se zakovala biše.
Turčin kidè britku ćordu svoju
I udara Senjković Ivana;
A Ivan se po zelenku vija,
Sve niz konja cèrna kèrvca liva.
To opazì glavita dievojka,
Ona ciknu kako guja ljuta, —
Odè jeka kroz goru zelenu;
To ućutì Petre u gorici,
Izza sna je na noge skočio,
Nejma kada ćordè pripasati,
Već ponesè gluhu topuzinu,
A zavika Šarića Cviana,
Neka budi ostalu družinu;
Pak poleti Petre Mèrkonjiću,
A podviknu jedro, gromovito,
Sve na gori listje zatreptilo:
„Stan kopile, Bišćanin Alia!
Dok ti dodje Petre Mèrkonjiću,
Lahko ćeš se glave nanositi.
Kad izletì Petre Mèrkonjiću,
I opazì pobratima svoga,
Vas u cèrnoj kèrvci ogriznuo:
On udara Bišćanin Aliu,
Udarì ga težkom topuzinom;

Kako ga je lahko udario,
Iz bojnog ga sedla izvadio,
Sa zemljom ga cèrnom sastavio.
Uzjašio njegova dorata,
Pak svatove po gorici gonja,
A svatovi, hèrdjava družina,
Sve s' od Petra krije po lužini,
Ko pilići, kad vide jastreba,
Ili ovce, kad se vuk umieša.
Kad je soko vrane raztierao,
Svom se pobri povratio biše,
Pa Ivanu rieči besiedio:
„O Ivane, Senjski kapetane,
Mož li znati rane preboliti?“
Al mu veli Ivan kapetane:
„Ni jedne ti smèrtne rane nejmam.“
Kad mu Petar rieči razumio,
Od košulje tèrgaše rukave,
Svomu pobri rane da zavije.
Pak povedè konja pod dievojkom,
I potierà ruho dievojačko,
I njezinih trideset jengjiah,
Sve sestarah iz Bihaća agah.
Zdravo došli k Senju kamenomu;
Dovedoše tri hitra berbera,
I Ivanu rane izliečiše.
Pir činiše za nedielju danah;
Oženiše trideset Senjanah,
Sve iz Bišća Turkinjam dievojkam.

15.

ŽENITBA ILIE SMILJANIĆA.

Pijo vino Mujo i Halile,
Kraj Halila Omer Blaževiću,
Kraj Omera Tale Ličanine,
A kraj Tale Smiljanić Ilia.
Vino pili, svašta besiedili.
Mujo rečè Smiljanić Ilii;
„O Ilia, vlaški starešina,
Jer se bolan oženio nisi?
Tvoja stara ostariela majka,
Izmeta ti činiti nemože;
Već se ženi, Smiljanić Ilia,
Zovi mene sebi u svatove,
Da ti budem svatski starešina.“
Al mu veli Smiljanić Ilia:
„Prodji me se, kladuški Hèrnjica;
Ja obadjoh zemlju i gradove,
Sve gradove turske i kaurske,
Nać nemogoh za sebe dievojke,
Uz dievojku glavna prijatelja.
Gdie bi bio glavni prijatelju,
Onde nejma za mene dievojke:
Gdie bi bila za mene dievojka,
Onde nejma glavna prijatelja;
Već sam čuo, a vidio nisam,

Da imade na Kladuši ravnoj
Po imenu Hajkuna dievojka,
Tvoja seka, pobratime Mujo,
Čini mi se za mene bi bila,
I ti, Mujo, glavan prijatelju,
Ja bih ti je danas zaprosio.“
Kada Mujo razabro besiede,
Na Iliu oči naoblači,
Na Halila glavom poljuljuje;
Al to Halil haje i nehaje,
Jer mi diete pijano biaše.
A kad vidjè, da zamiene nejma,
On se skače na noge lahgane,
Pa prifatì za brietku ćordu,
Pa udara Smiljanić Iliu,
Malko ga je ratom dofatio,
Po mišici, po desnici ruci.
Al se junak hitar dogodio,
On izpadè iz pjane mehane,
Pa poletì niz to polje ravno;
Bèrzo polje preletio biše,
Pa se fata vitke jelovine.
Tu odjašì pretila gjogina,
A prifatì sèrčali durbina,
Okrenu ga na četiri strane,
Ponajviše na tursku Kladušu,
Baš do kule kladuškoga Muje.
Al viš kule kolo dievojačko;
Kolom kreće seka Mujagina,
Sve je kolo ona nadhitila;

Kad to vidjè i razvidjè Ile,
Sve u njemu sèrdce poigrava,
A na pèrsim toke podzvekuju;
Pa durbinom o tle udario,
A s jelike na zemlju skočio
Do gjogina svoga pretiloga,
Pa gjogatu konju besiedio:
„Moj gjogine, moje dobro pèrvo,
Da mi vidiš Hajkune dievojke,
Kakva mi je glavna i liepa,
Ti kopita nebi požalio,
Za dan bi me u Kotare snio.“
Kad gjogine rieč razumio,
Biaše se mamom pomamio;
On nepazi kèrša ni kamenja
Po Kunari, visokoj planini;
Ušim striže, a zubima škriplje,
U čas spadè u Kotare ravne,
Baš do svoje prebiele kule.
Pitala ga ostariela majka:
„O Ilia, moj očinji vidu,
Gdie si bio tri nedielje danah,
Od kako te očekuje majka?
Gdie si bio, šta li si radio?
Jesil' našo za sebe dievojku,
A za mene glavna prijatelja? —
Evo sam ti ostariela, sine,
Pa nemogu ni pomesti dvora,
Ni studene vode donieti,
A ni sebi, ni tvomu gjoginu,

Jesil, sine, našo izmećara?“
Staroj majci sinak progovara:
„Moja neno, moj očinji vidu,
Ja nemogu nahodit dievojke; —
Gdie bi našo za sebe dievojku,
Onde nejma tebi prijatelja;
Gdie bi našo tebi prijatelja,
Onde nejma za mene dievojke;
Već evo mi ljudi kazivaše,
U onoga od Kladuše Muje,
Liepu seku, Hajkunu dievojku;
Čini mi se za mene bi bila,
A i Mujo glavan prijatelju.“
Majka svoga svietovala sina:
„Moj Ilia, moje diete drago,
Nejma majka već tebe jednoga;
Ako odeš do turske Kladuše,
Neće imat ni tebe jednoga,
Ti se prodji turskih dievojakah;
Evo curah u Kotaru sine,
Prosi bolan, svaka će ti poći.“
Al to Ile haje i nehaje,
Već oprema pretila gjogina;
On dobavlja boju svakojaku —
Od gjogina načini šarina;
I udara gjuzel odielo.
Kad opremi sebe i gjogina,
Pa se baci soko na sokola,
I otidje na Kladušu ravnu.
Medju Turke u mehanu dodje;

Pred mehanom gjogu razjašio,
Pa mu baca dizgin na jabuku,
Sam se šarac po sokaku voda;
A on siedè kraj kladuškog Muje,
Pa on kèrha vino i rakiu.
Turcima se čudo učinilo,
Odkle padè careva delia?
Pa ga pita od Kladuše Mujo:
„Bora tebi, careva delio!
Odkle li si, od kojeg li grada?
Od kakva li roda i plemena?“
Odgovara Smiljanić Ilia:
„Nepitaj me, od Kladuše Mujo,
Ja sam junak iz daleka svieta,
Od neznana roda i plemena —
Kuća mi je divan kabanica,
Šarac konjic perje sokolovo;
Već bora ti! kladuški Hèrnjica,
Jeli izun malo poslušati?
Kakve s' ono piesme i pripievke,
Oko tvoje prebiele kule„.
Veli njemu od Kladuše Mujo:
„Izun tebi, careva delio,
Izun ti je piesme poslušati,
Ako hoćeš i u kolo stati,
Baš do moje sestrice Hajkune;
Ono kolo od šenluka biva,
Svakog petka na našoj Kladuši.“
Težko Ile toga dočekao;
On ti skače na noge junačke,

Pa se kolu bio primaknuo,
Pa besiedi liepim dievojkam:
„O dievojke, obadva vam svieta!
Gdie ću sada kolo raztèrgnuti?“
Dievojke mu tiho govorile:
„Hajd' odtale, neznana delio,
Ovde tebi miesta neimade.“
Al to Ile haje i nehaje,
Već razstavì kolo po sriedi,
Prifatì se Hajkune dievojke.
Pa je njojzi rieč besiedio:
„O Hajkuno, iz očiuh vidu,
Hoćeš danas moja postanuti?“
Ali njemu cura govorila:
„Be, neluduj, neznana delio.“
Opet Ile haje i nehaje,
Već joj nogu nogom pritisnuo,
Pa joj kalja mestve i papuče.
Progovara Hajkuna dievojka:
„Hajd' odtale, neznana delio,
Ni si toga blagom kupovao,
Već moj dragi Smiljanić Ilia.“
Zato Ile ništa nehajaše,
Već joj tare burme i pèrstenje,
Opet cura njemu govorila:
„Netari mi burmah ni pèrstenja,
Nisu tvoga nišani sevdaha,
Već mog dragog Smiljanić Ilie.“
Zato opet haje i nehaje,
Već joj mèrsi kite i solufe.

Tom se Hajka vèrlo začudila,
Pa neznadè, šta će besiediti.
Al je pita neznana delia:
„O dievojko, obadva ti svieta!
Što bi sada htiela besiediti?“
Dievojka mu s miesta besiedila:
„Žarko sunce, jes' koliko rano?
Hoćeš bèrzo u Primorje ravno? —
Pozdravi mi Smiljanić Iliu,
Jali živa, jali mèrtva, sunce;
Kaži njemu hainin junaka,
Što se mene danas prifatio,
Na sramotu moju i njegovu.“
Onda veli Smiljanić Ilia:
„Sèrdce, dušo, Hajkuno dievojko,
Po čem bi ti Ilku poznavala?“
Odgovara liepa dievojka:
„Lasno bih ja Iliu poznala,
Po mišici i desnici ruci —
Skoro bio na našoj Kladuši,
Pa ga moja bratja obrànila,
Po rani bih Ilku poznavala.“
Kada Ile curu razabrao,
On uzbacì uz ruke rukave,
Pa joj kaže ranu na mišici.
Vèrlo se je cura prepanula,
Pa Ilii rieč besiedila:
„Pokrij, Ilko, draži od očiuh,
Ako će te podpaziti Mujo,
Nejma tebi na ramenu glave.“

Al joj veli Smiljanić Ilia:
„Neboj mi se, sèrdce iz niedarah,
Nebojim se tvog brata Halila,
Ni djidie, sa Kladuše Muje.“
Istom oni u besiedi bili,
Al eto ti Turák iz mehane,
Zametnuše skoka iz ćusteka,
Ponajdilje Omer Blaževiću.
Podviknuše carevu deliu:
„Odi skoči skoka junačkoga,
Da vidimo i tvoje junaštvo.“
Hotiaše Smiljanić Ilia,
Al mu neda liepa Hajkuna:
„Nemoj Ilko, ako Boga znadeš!“
Zato Ile haje i nehaje,
Već on spadè piku na meraju.
Jednoč skočì, malo nedoskočì,
Drugoč skočì, daleko odskočì —
Mogo bi se Turčin ukopati.
Baciše se kamena s' ramena;
Opet Omer daleko prebacì,
Pa dozivlju careva deliu:
„Od' se baci kamena s' ramena,
Da vidimo i tvoje junaštvo.“
Spadè Ilko piku na meraju,
Jednoč bacì, malo nedobacì,
Drugoč bacì, daleko odbacì —
Mogo bi se Omer ukopati.
Kad to vidjè Omer Blaževiću,
On podviknu izza svega glasa:

„Vidiš Mujo, njima nevidio!
Da je ono vlašić Smiljaniću.“ —
Golema se kavga zametnula,
Omer tèrže od bedrice ćordu,
Pa potečè Ilku udariti.
Al se Ile hitar dogodio,
Pria svoju sablju izvadio,
Pa Omera s glavom razstavio.
Da ga nitko ni vidit nemože,
Kad uletì u Mujinu kulu;
Nadjè Hajku, svoju jaukliu,
Pa je njojzi rieč besiedio
„O Hajkuno, moje sunce žarko!
Što sam čeko, ja više nemogu,
Hajdemo mi u Primorje ravno;
Znadeš za mog golema šarina
Eno ti ga s konjma u podrumu,
Izvedi ga, da mi putujemo.“
Hajkuna ga svačim zaklinjaše:
„Nemoj, Ilko, obadva ti svieta!
Ovde ćeš mi konak učiniti;
Znadem za tvog pretila šarina,
Trojim sam ga vratma zatvorila,
Tri ćilita na njih udarila,
Da su vile, izmaknut ga neće;
Stani malo, da sebe opremim.
Istom oni u besiedi bili,
Al eto ti Turák iz mehane,
Najnapreda od Kladuše Mujo,
A za njime odgojak Halile,

A za njime Tale Ličanine —
Topuz vuče, da Iliu tuče.
Prepadè se Smiljanić Ilia;
Slobodi ga Hajkuna dievojka;
„Hajde Ilko, u moje dolafe,
Pokrit ću te sèrgom i haljinam;
Ja ću dvorit Turke na okolo,
U tomu će oni i pospati.“
Što je rekla, to je učinila,
Sakrila ga sèrgom u dolafe.
Pošto Mujo u odaju dodjè
Odmah pita sestrice Hajkune:
„O Hajkuno, moja sestro draga!
Ovde tebi vlašče dohodilo?“
Al mu Hajka ljuto progovara:
„Moj Mujaga, brate od matere,
Nemoj meni toga govoriti,
Već ti uzmi ćordu brietkinju,
Pa me sieci na četiri strane —
Što će meni cèrni kaurine!?
Što će meni uz vieru neviera.“
Kad Mujaga sestru razumio,
Odmah odè sa svojom družinom,
Opet panu u pjanu mehanu,
Pa stadoše jade jadovati,
Jadovati Omer Blaževića
Jadovati, Ilku spominjati,
Gdie pogubì najboljeg junaka.
Ilko siedi na tančici kuli,
Pa on ljubi Hajkunu dievojku,

I oprema debela šarina;
Meće blaga, koliko mu drago.
Hajka uzè Mujina dorina,
A vrančića ruhom napèrtila,
Biesna vranca svog brata Halila;
A kulaša Tale Ličanina, —
On je bagav, tuga u jedeku.
Odtale se srećno podignuli,
Otvorenu ostavili kulu.
Kad je bilo polju u širini,
Pieva Ilko tanko glasovito,
A opali do dva haberdara,
Što no zoblju litru tučenika;
Dadè haber u Primorje ravno,
Vesel haber, da kupe svatove,
A žalostan po turskoj Kladuši,
Da je Hajka cura odvedena.
Pa poteže paklenu kandžiu,
Na kojoj je devet šibalukah,
Ter okèrpì široka šarina,
Pa on leti poljem i širinom;
Kulaš skače, tuga u jedeku,
I on skače, da mu se i neće.
Dok očuše Turci Kladušani,
Oni lete u tančicu kulu,
Oni tèrču izza glasa viču:
„Na noge se Turci Kladušani!“
Halil plače kano malo diete,
Za svojiem biesnim vrančićem.
Mujo plače za sekom i blagom;

Tale žali bagava kulaša,
Nejma na čem u potieru poći.
Mujo pali topa haberdara,
Dok eto ti Tanković Osmana,
Sobom vodi silu i ordiu,
I on nosi zelena barjaka,
Pa ga podjè u kazdèrmi ravnoj,
A Mujagu zapituje liepo:
„O Mujago, kladuški sokole,
Koja ti je muka koptisala,
Te ti pališ topa haberdara? —
Evo ima i sedam godinah,
Da ga nisi bio izpalio.“
Mujaga mu s plačom progovara:
„Prodji me se, Tanković Osmane,
Nemogu ti jadah ni kazati; —
Smiljanić mi kulu porobio,
Smiljaniću Hajkunu odveo,
Smiljanić mi odveo dorina;
Već bora ti! vieran barjaktare,
Kupi bolje silu i krainu,
Da tèrčimo Kunari planini,
Nebi li mi vlašče dostignuli;
Ne bih brate sestre ni žalio,
Već ja žalim dore konja moga,
Nejmam na čem na mejdan izići,
Niti danas u potieru poći.“
Al mu veli Osman barjaktare:
„Nejma fajde, Mujo, nabrajati —
Skini samar sa konja dèrvara,

Turi sedlo, goni kaurina.“
Na ino se Muji nemogaše,
Već osedlà konja izmećara.
Kad rekoše, onda uzjahaše,
Najnapried Osman barjaktare,
A za njime sva Kladuša listom,
Eto njihu poljem i širinom.
Dok su Turci polje pregazili,
Ilia se planine fatio;
Dok se Turci fatili planine
A Ilia uspè s' na planinu.
Na planini sreća dobra bila —
Tu on nadjè Senjković Ivana,
I s Ivanom tri hiljade svatah,
I Tadiu brata Ivanova,
A i s njime dvie hiljade drugah —
Oni siede, rujno piju vino.
Kad Iliu oni opazili,
Skočiše se na noge lahgane,
Pitaju ga za junačko zdravlje:
„O Ilia, desno krilo naše!
Kad si nama roblje ujagmio,
Do vieka čestito ti bilo!
Nijel' Bog do i sreća od Boga,
Nisil' dao haber na Kladuši?
Nisul' tebe Turci potierali?
Da mi danas sablje omèrsimo.“
Ilia im po istini kaže:
„Dao sam ja haber na Kladuši;
Eto idje sila Kladušanah,

Dèržte mi se bratjo na okupu;
Da vas nije pivo prevarilo?
Ludo ćemo zavalit' bogaze.“
Al mu veli Senjković Ivane:
„Nebrini se, Smiljanić Ilia,
Iàko nas je pivo upalilo,
Sve će jedan udrit na stotinu;
Već ti vodi liepu dievojku,
Staroj majci na radost golemu,
I na svoje dugo uživanje,
Ti počini, dok mi čatišemo.“
Ilko škrinu, a ćorda mu sinu:
„Danas meni puta neimade,
Dok desnice neumorim ruke,
Svietlu ćordu nenapojim kèrvce,
Ja je turskoj nepoklonim ruci,
I s njom moju na ramenu glavu.“
Tada skočì Senjković Ivane,
Pa dozivlje sestrić Mariana:
„Mariane! moje pouzdanje,
Maj ti, sine, kićenu dievojku,
Hajde vodi dvoru bielomu,
Vodi sine, obeseli majku;
Dobro laži, a krivo se kuni,
Ostà reci u mehani Ilko,
Dok se rujna nenapije piva.“
Uzè curu mali Mariane,
A Smiljanić četu prifatio,
Pa zagradì klance jadikovce,
Gdie junačke jadikuju majke.

U ta doba Turci Kladušani.
Pèrve su ti bili propustili,
Dok i stražnji u bogaze zadju.
Pa kad pukne puška Smiljanića,
Da odpukne u stražnjem bogazu.
Ala banda, zametnu se kavga,
Gèrmi, siva, a kèrv se proliva;
Nije pobro sahat, ni četiri,
Već je, brate, od jutra do noći,
I od noći čak do pola noći.
Od po noći junak zavikuje,
Misli junak da je i svanulo,
Al od jutra ni zlamena nejma;
Škriljku skida, a Bogu se moli:
„Daj mi Bože vihor sa planine,
Da razbije po planini tamu,
Da ja mogu okom razabrati,
Tko li gine, tko li zadobiva.“
Tko će biti junak u planini?
Ono ti je Smiljanić Ilia,
Kèrvavieh rukuh do lakatah,
Prebijene ćorde do balčaka;
Balčak stoji u lievici ruci,
U desnici sa Kladuše Mujo
Svezanieh rukuh naopako.
U ta doba zora zabielila,
A za zorom ogranulo sunce.
Al eto ti junak uz planinu,
Glavom biše Senjković Ivane,
Kèrvavieh rukuh do lakatah,

Prebijene u balčaku ćorde,
I on vodi odgojak Halila.
Drugi se je junak pomolio,
Goljan biše, ko rodjen od majke,
Ni parčeta od haljinah nejma —
To je bio Senjković Tadia.
Od šta junak ogolio biše? —
Od cèrnoga praha i olova,
Jer mu sreća i od Boga daća,
Da ga kuršum nije prefatio.
Dvie ruke, a dva su Turčina,
Jedno ti je Ličanine Tale,
Drugo ti je Tanković Osmane,
Sve uzdanje Hèrnjice Mujage.
Tad zavikà Smiljanić Ilia:
„Nijel' majka rodila junaka,
Il sestrica brata odgojila,
Koi se je danas izmaknuo,
Težke muke i od turske ruke?“
Mili Bože, na svemu ti fala!
Kad se stadè četa izkupljati,
Bi ti reko, i bi se zakleo,
Po Kunari da su ždrali pali;
Nisu ždrali, moja bratjo draga,
Već svatovi Smiljanić Ilie,
Tu se bili, tu se sastanuli.
Potegoše divit i kalema,
Te uzimlju na tefter junake,
Tkol' je osto, tkol' je poginuo?
Neću vama duljit i kazivat —

Malo jada i tamo i vamo:
Što je bilo lešah od kaurah,
Sve junaci na sebi ponili;
A da skupiš svu Kladušu listom,
I Udbinu, i tursku krainu,
Nebi turskih lešah ponielo. —
Odtale se svati podignuli,
(Dotle četa, odtale svatovi,)
Odvedoše roblje u kaure.
Ne bih roblja drugog ni žalio,
Već ja žalim od Kladuše Muju,
I njegova odgojak Halila;
I ja žalim Tanković Osmana,
I nesretna Talu Ličanina,
Bolje bi mu na ličini bilo,
Neg što idje u kaurske ruke.
Sva Udbina i Kladuša ravna,
I Kraina okolo Kladuše,
Sve to, brate, pusto ostanulo,
Brez junaka i brez dobra konja,
Nitko njihu izbaviti nejma.
Kad su došli u Primorje ravno,
Dovedè ih Smiljanić Ilia,
Izvedè ih na tančicu kulu.
Pèrvu večer, moji sokolovi!
Vlasi piju, a Turci gledaju —
Za Turčina nejma gorih jadah.
Progovora Smiljanić Ilia:
„O gjidio, sa Kladuše Mujo!
Zaklinjem te postom ramazanom,

I sa tvojom knjigom alkoranom:
Da si mene tako zadobio,
Ko ja tebe danas na mejdanu,
Šta bi jadan od mene činio?
Kakvim bi me mukam izmučio?“
Progavara od Kladuše Mujo:
„Bog je viera! Smiljanić Ilia,
Da sam tebe danas ufatio,
Davno bih te na kolac nabio,
Da te bura na Kladuši kreće,
Da se plaše orli i gavrani.“
Smiljanić je sèrdca junačkoga,
On dozivlje svoju ljubu viernu:
„O Hajkuno! moja ljubo draga,
Odi bratu ti odpusti ruke,
Pa mu služi cèrveniku vino;
Neću njega na muke metati,
Sva će mi se zemlja narugati —
Jednog šuru u životu nadjè,
Pa nemože ni njega gledati,
Već mu uzè sa ramena glavu,
Čudna hala i čudna sevdaha!
Mujo šura! moje dobro pèrvo,
Na poklon ti sa ramena glava,
Neću cvilit tvoje vierne ljube,
Na odžaku ostariele majke;
Pustit ću te k' dvoru bielu tvomu,
Da me ima tkogod dočekati,
Ako sidjem na Kladušu ravnu;
Na poklon ti odgojak Halile,

Na poklon ti pretio gjogine;
Junaku su dobar konjic krila,
Što je meni, i tebi je drago.
Dat ću vranca odgojak Halilu,
Čim će diete dielit mejdane.
Al ti nedam Tanković Osmana,
I nedam ti Tale budaline,
Ni njegova bagava kulaša,
Da neplaši kotarsku gospodu,
I necvili po bèrdu čobanah;
A Osman je ljuta nakomica,
On zasieda klance jadikovce,
Neće ni on viditi Kladuše.
A ti Mujo, moje dobro pèrvo,
Siedi barem za petnajest danah,
Da pijemo cèrveniku vino,
Da činimo pier na kraini;
Nagledaj se sestrice Hajkune,
I naših primorskih serdarah.“
Mujo šuti, ništa negovori,
Suze roni, a godine broji,
Pa Ilii rieč progovara:
„Zete Ilko, moje dobro pèrvo,
Halal tebi! moja seka Hajka,
Halal ti je! na obadva svieta;
Povedi je k cèrkvi manastiru,
Nićah čini, kako tebi drago;
A ja idjem dvoru bielomu,
Da ja vidim svoju staru majku,
Obeselim svoju viernu ljubu,

Pa eto me tebe u pohode
U nedielju, koja pèrva dodje,
Kunem ti se i vieru ti dajem.“
Njemu veli Smiljanić Ilia:
„Hajde Mujo, u sto dobrih časah!
I ja imam ostarielu majku,
Znadem dobro, kako joj je bilo,
Kada sam ja po Kladuši bivo;
Evo tebi hitra kalauza,
Koi će te daleko pratiti,
I u tursku zemlju premetnuti.“
Ruke šire, u lica se ljube,
Izvedè mu pretila gjogina,
A Halilu biesna vrančića.
Za njima se seka izšetala,
Ljubi brata u desnicu ruku:
„Hajde brate, sretno tebi bilo!
Pozdravi mi ostarielu majku,
Liepo je meni u Primorju.
Moja volja, a nije nevolja,
Nije sile od Ilie bilo;
Ovde meni sudjeno živiti,
I s Ijiom porod izroditi.“
Odè Mujo poljem širokiem,
Ostà Hajka u dvoru Ilinu.
Dok Mujagu žalost oborila,
Pa se vratì tragom uz tragove,
Pa Iliu svačim zaklinjaše:
„O Ilia, obadva ti svieta!
Jal' mi skidaj sa ramena glavu,

Jal' mi pusti Tanković Osmana!
Nejmam kuda na Kladušu doći;
Od Tale ti ni zboriti neću."
Al mu veli Smiljanić Ilia:
„Šura Mujo, obadva ti svieta!
Ili voliš moju mèrtvu glavu?
Ili živa Tanković Osmana?"
Onda veli od Kladuše Mujo:
„A moj zete, Smiljanić Ilia,
Volim svoju glavu izgubiti,
Neg te mèrtva u čuvenju čuti;
Radi, brate, kako tebi drago."
Onda Ilko izvede Osmana,
Pa besiedi svomu šuri Muji:
„Stani Mujo, očinjeg ti vida!
Nagledaj se Osmanovih jadah,
Nek mu znadeš majci kazivati,
Ljute muke od kaurske ruke."
Bože mili, na svemu ti fala!
Paklene bih muke pretèrpio,
Osmanovih rad bih neviditi —
Mučiše ga tri biela dana,
A četvèrti u vatru baciše,
Peti danak u duboko more.
To Mujaga gledat nemogaše,
Već on odè k sentu zavičaju,
Vele faleć Boga velikoga,
Gdie iznesè glavu iz Primorja.
Onda bilo sad se spominjalo;
Trista glavah, a trista je falah.

Komu pievam na zdravlje mu bilo,
Što popijem, to u moje tielo.

16.

MEJDAN I ŽENITBA

NIKOLE MÈRKONJIĆA.

Sve povèrzi, za Boga prioni;
Pomogo nas Isus i Maria.
Bratjo moja, a družino moja!
Da pievamo, da se veselimo,
Sve u strahu Boga velikoga.
Knjigu piše silna oškopica,
Po imenu aga Osman aga,
Ter je šalje u ravne Kotare,
A na ruke Petra Mèrkonjića:
„Ej gjidio! turska kèrvopio,
Na te plače Lika i Kèrbava,
I Cetina turska desetina;
Doklen tebi moja knjiga dodje,
Odi k meni na mejdan junački,
Na Kunaru, na pèrvu poljanu,
Onde ćemo mejdan podieliti;
Nije šale, nego mèrtve glave.
Ako nesmiš na mejdan izaći
Pošalji mi doru iz podruma,

Što si njega od davno dobio,
A u boju na bojnom Kosovu,
I na konju harnu gjeisiu,
Pod kojom si konja ufatio.“
Kad serdaru taka knjiga dodjè,
Knjigu gleda a suze proliva.
To spazio sinak Nikolica,
Mlado momče od petnest godinah,
Pa svom babi pričè besiediti:
„Dragi babo, dražji od očiuh,
Odklen knjiga, ognjem izgorila!
Te je tebe ljuto ucvilila?“
Otac sinu tiho odgovara:
„Ovo knjiga silnog Osmanage;
Turčin mene na mejdan zazivlje,
Jal' mi išće doru iz podruma;
Vidiš, sine, ja sam ostario,
Ja ti više za mejdana nisam;
A dorata pregorit nemogu.“
Kad Nikola razumì besiede,
Niko babi rieč prifatio:
„Ja dorata nedam iz podruma,
Dok je meni na ramenu glava;
Moja desna u ramenu ruka
Sudit hoće za koga je doro.“
Onda rečè stari Mèrkonjiću:
„Volim sine pregorit dorata,
Nego tebe, moj jedini sine.“
„Neću babo, viera ti je tvèrda!
Nedam dore iz podruma svoga

Dok je moja na ramenu glava.“
Kad vidio Mèrkonjiću stari,
Da se diete okaniti neće,
Onda skočì na noge lagahne,
Podbì sina za ruku desnicu,
Odvedè ga u visoku kulu;
Primačè ga sèrgu i haljinam,
Pa mu turske oblači haljine:
Obučè mu tokali ječermu,
Na kojoj su toke s obe strane,
Opasà ga mukademom pasom,
Od bedarah do vitih rebarah;
Za pas meće dva para pušakah,
Kraj pušakah šiša zelenoga;
Pa na noge sajali čakšire,
Na njima su kopče od gjumiša,
Oko njiha rešmali sindžiri,
Svèrhu njiha od zlata jabuke,
A po njima orozovi zlatni,
U ovima dragi kamenovi,
Iz njih mavi biju plamenovi.
Pa sèrmali podvezà tkanice,
Na kojim su od zlata bèrnjice,
Pa na pleća zelenu dolamu,
Na kojoj je trideset putacah,
Svako puce od deset dukatah;
A što mu je puce pod gèrocem,
Ono mu je za trista talirah,
U njeg staje po tri litre pivà;
Iz njeg vise srebreni sindžiri,

A na njima na toku cekini,
Te kucaju momka po tokama —
To je čaša momku u planini.
Još na glavu kalpak od dvie kune,
Oko njega sedam čelenakah,
Krilo osmo, a faklja deveta,
A deseto direk vas od zlata;
Iz njeg vise srebreni sindžiri,
A iz njiha sitne tetreike,
Ter kucaju momka po plećima;
A kad sina opremio babo,
Onda odè niz mostove kuli,
I ulazi dori u podrume;
Doru izvode četiri seiza,
Svezaše ga za stienu studenu,
S njega čule obali trostruke,
Kupa doru vodom i safunom,
Pak na njega meće gjeisiu,
Pod kojom je konja ufatio;
Sedla njega sedlom od šimšira,
Preko sedla svilnu abaiu,
Po kojoj su zlatni kolutovi,
A po sapim miesecevi zlatni;
Pa po njojzi puli risovinu,
Povèršio mèrku medviedinu;
Medviedina konja ufatila,
Od unkoša do stražnjih šljukovah;
Spušćale se pandže do kolienah,
Sve u sèrmu čistu zamotane:
Iz njih vise srebreni sindžiri,

A o njima na toku cekini,
Pa dorata biju po kopitu.
Zauzdà ga uzdom rešmaliom,
Padè rešma po vratu doratu,
Od ušiuh do unkoša sedla.
Istom serdar opravì dorata,
Al eto mu sina Nikolice;
Star mu babo dèrži uzengjiu.
Jezus, reče, pritišće dorata;
Pod njim starac konja prifatio,
Pa svietuje sina na doratu:
„Moj Nikola, moje diete drago!
Sad kad, sine, na Kunaru dodješ,
Izašo je silan Osmanaga,
Na poljani čador razapeo,
Pred čadorom privezo bielana,
Turčin siedi, pije hladno vino.
Kada, Niko, najašiš čadoru,
Pa ako se ti poplašiš, sine,
Ter nesmiedneš na mejdan izaći,
Turčin će ti liepo zafaliti:
„„Fala starom mome Mèrkonjiću,
Kad mi tako doru opremio,
Pa mi poslo na pekšiš dorata;
Ja ću njemu poklonit bielana.““
Akol' ga se sine nepoplašiš,
Te mu smio stati na mejdanu:
Neudri ga brietkinjom ćordom, —
Na njemu su šipke od čelika,
Van udri ga šišom zeleniem,

Udri njega šišom nakomice;
Radi sine pod lievu pauzu,
Gdie sapinje pancirli košulju.“
To mu rečè, a pusti dorata.
Odè diete mahom na Kunaru.
Kad s' pomolì na pèrvu poljanu,
Al' izašo silan Osmanaga,
Na poljani čador razapeo,
Pred čadorom privezo bielana;
Turčin siedi, pije vino hladno.
Kad Nikola čador opazio,
Tad doratu pokupì dizgume.
Rahbun dragi, što mu doro radi!
U nos zviždje, u nebesa skače,
Iz pod noguh živa vatra sieva,
A na usta mavi plamen fista,
Vas kèrvavom pienom zapienio;
Glavom dorat strašno uzmahuje,
Pa Nikolu pienom prebacuje,
Sve po polju golubove gradi.
Tako Niko do čadora dojdè,
Pa s dorata božju pomoć viče;
Turčin mu je Boga prifatio:
„Da si zdravo! sine Mèrkonjića;
Fala liepo Petru Mèrkonjiću,
Kad mi j' tako doru opravio;
Sjaš' Nikola, da se napijemo,
Ja ću njemu poklonit bielana.“
Na njeg Niko oči izkolačì,
Pa Turčinu kèrko besiedio:

„U mog babe više ima vina;
Nisam došo s tobom vino piti,
Već junački mejdan podieliti;
Vež' miešinu, a jaši bielana:
Ako m' uzmeš sa ramena glavu,
Onda ću ti doru pokloniti;
A dok mi je na ramenu glava,
Britka ćorda u desnici ruci,
Nedam dore izpod sebe živa."
Na to reče silan Osmanaga:
„Nebudali sine Mèrkonjića!
Jazuk te je diete pogubiti:
Je s' glavnii od svake dievojke;
Da se hoćeš bolan previeriti,
Svoju ću ti Begzu pokloniti,
Kakve cure u Turćii nejma!"
Kad Nikola razumì besiede,
Progovara silnom Osmanagi:
„Tom' se aga ja od davna nadam;
Ama ti se previeriti neću,
Dok nevidim Begze jedinice,
Imam li se zašto previeriti."
Hitro aga na noge skočio:
„Stan' pričekaj sine Mèrkonjića,
Sad ću dovest Begzu jedinicu."
Pred čadorom uzjaši bielana,
Odè aga svojoj kuli bieloj.
A kad Aga svojoj kuli dojdè,
Dočekà ga kćerca jedinica,
Rada bila svomu roditelju:

„Kam' ti glava Petra Mèrkonjića?“
A otac joj pričè besiediti:
„Nije došo Mèrkonjiću stari,
Već Nikola, sine Mèrkonjića:
Liepši momak od svake dievojke!
I rečè se vlaše previeriti,
Ja mu rekoh tebe pokloniti.
Već ti hajde na visoku kulu,
Pa obuci barjamske haljine;
Primakni se vedrom ogledalu
Pa navuci tanke obèrvice,
Nebi li se vlaše prevarilo.“
Kad dievojka otca razumila,
Zatutnjila niz mostove kuli,
Pa izpadè na gornju odaju;
Na odaji sepet otvorila,
Na se meće barjamske haljine:
Najpred meće od svile košulju,
Svèrh košulje zlatnu anteriu,
Po njoj su joj zlaćeni širiti,
I džepovi, gdie joj stoje ruke;
Ćemerom se opasala pasom,
Malo lahkim, od tri litre zlata.
Jedna glava, dva su istifana,
Jedne uši, a troje mengjuše,
Jedno gèrlo a četir gjerdana:
Najpèrvi je struka od merdžana:
Cèrljen merdžan, a bielo gèroce;
Prionuo merdžan oko vrata,
Kano kèrvca po novome sniegu;

A drugi joj trave gjingjefila,
Treći gjerdan od sitna bisera,
A četvèrti od žutih dukatah,
Dizah triest, a trista dukatah.
Natrag Begza splela pletenicu,
Od bisera i žutih dukatah.
Prikrila se stambolskom čatiom,
Pri kojoj su tri kite od zlata;
Kad uzbacì roglje od čatie,
Sve tri joj se niz pleća sastaše,
Liepu Begzu po postulam tuku.
Kad se cura liepo nakitila,
Metnu ruke u zlatne džepove,
Sajdè Begza kuli niz mostove.
Ah! kakva je, da je bor ubije,
Sinu cura kano sunce žarko,
Smamila bi po nebu oblake,
Kamol' nebi na zemlji junake? —
A kad Begza na avliu sajdè,
Star joj babo svog bielana voda.
A kad babo Begzu opazio,
Onda svoga uzjašì bielana,
Niz bielana desnu pružì ruku,
Za njeg Begza brez kamena skače.
Odnesè je mahom na poljanu.
Kad ugledà junak Nikolica,
Odmah momak uzjahà dorata;
Sretoše se na poljani ravnoj.
Onda aga progovara rieči:
„Davor kćerce! moja jedinice,

Ti uzbaci roglje od čatie,
Kaži vlahu oči i obèrve,
Ima li se zašto previeriti:“
Kad je sgledà mladi Nikolica,
Ondą starom reče Osmanagi:
„A toli je to faljeno zlato!? —
Ta u naših bielih Kotarih
Liepši jesu naši izmećari; —
Neću ti se za nju previeriti,
Nejmam za što, silan Osmanaga.“
A kad aga razumì besiede,
Izza sebe Begzu odturio,
Padè cura u zelenu travu.
Aga tèržè iz sagrie ćordu,
Na Nikolu nagoni bielana.
Nehtiè diete otca poslušati,
Već poteže iz sagrie ćordu.
Jedan drugom konja natieraše,
Pèrsim im se konji udariše,
A junaci ćordom premetnuše.
Kad Nikola Agu udario,
Sinu vatra do kopita gjogi;
A kad Aga udarì Nikolu,
Štèrpnu kèrvca do kopita dori.
Dobri konji tud ih pronesoše,
Opet jedan drugom konje vratì.
Niko tèrže šiša zelenoga.
A dok Turčin šiša opazio,
Namah leti, nežaleći biega.
Nikola ga goni na doratu,

Pogodì ga pod lievu pauzu,
Gdie sapinje pancirli košulju:
Na desno mu šiše izgonio,
I na njemu sèrce iznosio —
Mèrtav aga niz bielana padè;
Sjà Nikola odriezà mu glavu.
Kad Nikoli oči utekoše:
Begza bieži niz poljanu ravnu.
Nikola se bacì na dorata,
Stiže Begzu na poljani ravnoj:
Davor! liepa Begze jedinice,
Il mi voliš šiše poljubiti,
Il dovieka vierna ljuba biti?“
Kad to vidì Begza jedinica,
(Strašljiva je, valja umirati),
Niku strielja cèrniem očima,
Liepo zbori, pa oči obori:
„Volim tebi vierna ljuba biti.“
Kad Nikola razumì besiede,
Bacì Begzu za se na dorata.
Na tom polju ufatì bielana,
Njega diete vodi u povodu,
Odè mahom u ravne Kotare.
Kad se bieloj pomolio kuli,
Onda ga je babo opazio,
Pa je svojoj ljubi besiedio:
„Neplač' ljubo, za tvojiem sinom,
Evo nama Nikolice sina;
Nije smio na mejdan izaći,
Van mu Turčin poklonio konje,

Oba konja, doru i gjogata.“
U ta doba i Nikola banù.
Kad utierà doru u avliu,
Tad Nikola Begzu odturio —
Padè cura na mermer avliu.
Kad ih sgledà stari Mèrkonjiću,
Poletio pa ih zagèrlio,
Zagèrlio sina i neviestu:
„Dobro došli sine i neviesta.“
Onda Begza progovori rieči:
„Bogu fala na daru njegovu!
Kad ja jesam tvoja neviestica,
A nerečè da sam robinjica.“
Neprojdoše tri četiri dana,
Pokèrstiše Begzu jedinicu,
Nadiše joj ime Angjelia,
Vienčaše je za Nikolu mlada,
Pir činiše, svakog počastiše.
Liep mu porod izrodila Angje:
Trie kćeri a četiri sina;
Prija kćeri poslie sinove,
Da nevieste nezatiču zavah,
Da u kući nebude im kavga.
Bog im dao duševno spasenje!
Nama, bratjo, zdravje i veselje!

17.

ŽENITBA I JUNAČTVO

MARJANA BORIĆA.

Sve povèrzi, za Boga prioni,
Nebi li nas i Bog pomogao,
Utiešio stara i nejaka,
Zdravje dao voku i težaku,
Zaklonio kuge i morie,
Sirotinju okom pogledao,
Nemoćniku dao oblakšicu,
Nami mladim zdravje i veselje!
Da pievamo, da se radujemo,
Sve u strahu Boga velikoga. —
Piše knjigu Borić kapetane,
I šalje je na ravnu Kladušu
Ka ćemerli Mujaginoj kuli:
„Eto Mujo biela knjiga moja;
U tebe mi čudnu falu kažu,
Da ti raste cvietak u avlii;
Uztèrgni mi cvietak iz avlie,
Pokloni ga Marianu momu;
Akol' mi ga pokloniti nećeš,
Evo ti je viera od meneka:
Hranit' hoću ždrala od mejdana,
Hranit' ću ga tamo do božića,

Dok potiju voli hranjenici,
I debele krave jalovice;
Ja ću saći na ravnu Kladušu,
Kladušu ću listom porobiti
I žestokom vatrom popaliti;
Odgonit vam ovne i volove,
I debele krave jalovice;
Odvodit vam momke i dievojke,
I odvodit žene od muževah.“
Kad je bielu knjigu nakitio,
On dadè je momku knjigonoši,
I dadè mu deset madžariah;
Zafaljuje opran Madžarine:
„Fala tebi! Borić kapetane,
Dušmani ti pod nogama bili,
Ko tvom ždralu i ploče i čavli.“
Odè momak i knjigu odnesè,
Pravo zdravo ka Kladuši sidjè,
Ka ćemerli Mujaginoj kuli.
Knjigonoša dobre srieće biše,
Mujin Halil pred avliom staše,
Salt' u gaćam i tankoj košulji;
Pušćo Halil turu od perčina,
Pak ga kuca po svilenu pasu.
Njemu momak Boga nafalio,
A Halil mu zdravjem prifatio:
„Da si zdravo! momak knjigonoša.“
Opazì ga sa čardaka Mujo,
On poletì niz ćemerli kulu,
Za njime se britka ćorda vuče,

Sve mu ćorda o skaline tuče.
Mujo britku ćordu prifatio,
Da posieče Madžara soldata,
K njemu Halil s knjigom poletio.
O knjizi se Mujo zabavio;
Knjigu gleda Kladušanin Mujo,
A groznim je suzam polivaše,
Svu jaziu suzam potopio;
A pita ga odgojen Halile:
Moj Mujaga! brate od matere,
Odklen knjiga, vatrom izgorila!
Pak je Mujo ti suzam polivaš?“
Mujo bratu besiedi Halilu:
„Moj Halile! moj brate rodjeni,
Ovo knjiga Borić kapetana,
Išće Borić našu sestru Hajku
Za njegova sina Mariana;
Mučno dati, a mučno nedati —
Mučno dati vieru za nevieru.
Piše meni Borić kapetane,
Ako nedam svoje sestre Hajke,
Hranit hoće ždrala od mejdana,
Hranit će ga tamo do božića,
Dok potiju voli hranjenici
I debele krave jalovice;
Reko saći o vlaškom božiću,
Svu Kladušu listom porobiti,
I žestokom vatrom zapaliti;
Da ć' odgonit ovne i volove,
I debele krave jalovice,

I sve odvest momke i dievojke,
Brat Halile, žene od muževah.“
Onda Halil besiedio Muji:
„Moj Mujaga! brate od matere,
Piši knjigu, ja ću kazivati.“
Mujo piše, a Halil mu kaže:
„Prijatelju, Borić kapetane!
Evo tebi biela knjiga moja;
Svate kupi, hodi po dievojku,
A salivaj od srebra kočie,
U čemu ćeš odvesti Hajkunu;
I povedi trideset jengjiah,
Sve jengjiah mladih dievojakah,
Sve sestarah kotarskih serdarah,
A pred njima dilber Angjeliu,
Kćer liepu Borić kapetana.
Ja se nisam oženio, Mujo,
Nebi li se Angjom oženio.“
Bielu knjigu ka Kotaru spremì.
A drugu je knjigu nakitio
Pak je šalje u krainu ravnu,
A na ruke Šuljagić Mehana:
„Eto, aga, biela knjiga moja,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
A pod mojom okrečenom kulom,
Brat' hoćemo svate dočekati.“
Tu napisav, drugu opet piše,
I šalje je u široku Liku,
A na ruke ličkom Mustajbegu:
„Beg Mustajbeg! od široke Like,

Eto tebi biela knjiga moja,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
Baš kod moje okrečene kule,
Mi hoćemo svate dočekati.“
Treću piše u ravnu Cetinu
A na ruke deli Mahmut agi:
„Mahmut aga! iz ravne Cetine,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
Mi hoćemo svate dočekati.“
Jednu šalje na Orašac Tali:
„Pobratime! Ličanine Tale,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
I povedi šest stotin bešliah,
Valjat će nam svate dočekati.“
Dadè knjige svom Omeru sinu:
„Nosi, sine, knjige po krainam.“
Omer tovna uzjaši malina,
Odè mahom u Krainu ravnu,
Knjigu dadè Šuljagić Mehanu.
Drugu nosi u široku Liku,
I dadè je ličkom Mustajbegu;
Treću nosi u ravnu Cetinu,
Knjigu dadè Šarcu Mahmutagi;
Navratì se na Orašac Tali,
Omer Tali naustnice kaže,
Jerbo Tale štiti neumiedè:
„Selam ti je buljukbaša Mujo,
Da se nadješ u pèrvu nedielju,
I povedeš šest stotin' bešliah,
Baš pod našu okrečenu kulu.“

Odè Omer na ravnu Kladušu;
Kad je bieloj kuli dolazio,
I nedielja osvanula biše;
Al eto ti Šuljagić Mehana,
Aga vodi pet stotinah drugah;
Dok je aga konja razjašio,
Al eto ti ličkog Mustajbega
I on vodi pet stotinah drugah;
Dok je beže konja razjašio,
Al eto ti deli Mahmut age,
Aga vodi trista Cetinjanah,
Cetinjanah, na glasu junakah;
Dok je aga konja razjašio,
Al' eto ti budaline Tale,
Na kulašu konju bagavomu,
Tale vodi šest stotin bešliah:
U Talina svakoga bešlie,
Svakog mèrki bèrci do ramena,
I sjajne su toke na pèrsima.
Tale agam turski selam viče,
Sve mu age na noge skočiše,
I liepo Talu dočekaše
Na selamu i na šenaluku,
I njegove ostale bešlie. —
Al se polje zamaglilo biše,
Eto njima sile i svatovah,
Daulbas kuca, a lumbarda puca;
Na pred jaši Borić kapetane,
A na svome mamenu ždralinu,
A za njime sine Mariane,

Pod njime je peik bedevia,
Sve mu škrima vratom iz ramena,
Kano guja iz studene stiene,
Klapaju joj noge na baglame;
A za njime svi silni svatovi,
Sve po izbor žestoki junaci.
Svati kuli konje dogoniše,
Dobre svoje konje razjašiše;
I Turci ih liepo dočekaše,
Sve svatovske konje izprimaše.
Tale prima biesna ždralina,
Voda konja izpod biele kule,
A plešće ga po širokim sapim:
„O ždraline, šćeta te odnila!
Uz Mujina pristavo gjogina,
Jer bi bio tamam za Halila;
Abajio, ostalu mu pusta!
Ti bi duga za malina bila,
Pristala bi Mujinu gjoginu.“
Svatovski se konji izvodaše,
Uvedoše u mlake podrume,
Sve svatove kuli na odaje;
Izadjè im gospodska večera.
Sve večera, kita i svatovi
Ali neće prija Angjelia,
Kćer liepa Borić kapetana,
Već govori buljukbaši Muji:
„Daj mi, Mujo, na hadet dievojku,
Pak ću t' onda liepo večerati.“
Odmah Mujo na Halila viknu:

„Hajde brate, izvedi Hajkunu,
Podaj sestru priji Angjelii.“
Et' Halila u halvat odaju,
Halil sestri Hajki besiedio:
„Hajko sestro, ako Boga znadeš!
Kad izljubiš redom jengjiice;
Reda dodje prije Angjelie,
Ujedi je svojim bielim zubim,
Ama za me moja sestro draga.“
Kad izadjè kićena dievojka,
Redom ljubi jengjie dievojke,
Redom dodjè priji Angjelii,
Ujedè je svojim bielim zubom.
Al joj veli dilber Angjelia:
„Kujo jedna, kićena Hajkuno,
Jer mi gèrdiš moje bielo lice,
Tko je tebe tomu naučio?“
Mujo priju Angju dozivaše:
„Eto tebi moja sestra Hajka,
Na nju meći križe i medalje.“
I tude su noćcu prenoćili.
Kad im bieo danak osvanuo,
Podvikuje čauš do čauša:
„Hazur! hazur! kita i svatovi,
Dieverovi zlato opremajte,
Kasno nam je, a daleko nam je,
Kratki danci, a dugi konaci.“
Dieverovi zlato povedoše,
U kočie srebrene metnuše;
Mujo čuva srebrenih kočiah,

Halil vodi gjogu u povodu;
Al se biesan gjogat pomamio,
Po tri kopja u nebesa gjipa,
Sve preskače Halku i malina.
Istom Halil na Hèrnjicu viknu:
„Brate Mujo! ma tebi gjogata,
Iztèržè mi biele ruke moje.“
Mujo tovna uzjaši gjogata,
Pak ga goni kroz silne svatove;
Kad protierà kroz alaj svatovah,
Nadjè zeta Borić Mariana,
Pak mu veli buljukbaša Mujo:
„Hajde, zete, polju u širine,
Da s' gonimo na polju džilita,
Da ja vidim, jesil' binjedžia,
Jesil' dobar junak na mejdanu?
Za što ć' dati moju seku Hajku.“
Al mu veli Borić Mariane:
„Pričekaj me, moj šura Hèrnjica!
Dok ja dodjem do mojega babe; —
Štura mi je vitka bedevia,
Dok uzjašim babina ždralina.“
Pak protierà kroz alaj svatovah,
Nadjè babu Borić kapetana:
„Daj mi, babo, plemića ždralina,
Zove mene na džilit Hèrnjica.“
Njemu babo podmačè ždralina;
Uzjaši ga mladjan Mariane,
Babo mu je besiedio rieči:
„Čuvaj mi se, drago diete moje;

U Turčina viere neimade.“
Pak protierà kroz alaj svatovah,
U svatovim Muju nalazio:
„Hajde, Mujo, polju u širine,
Da junačku igru okušamo.“
Iz svatovah na stranu izbiše,
Gonjaju se po polju džilita.
Bèrz je ždralin, sam ga jad ubio!
Nemore ga ni okom viditi,
Kamol' za njim baciti džilitom.
Kad Marian okrenu ždralina,
I potierà Muju i gjogata,
Sve gjogatu povèrh sapah skače,
I šiba ga plonimice ćordom:
„Da mi nisi, što mi jesi, Mujo!
Sad bi s tebe poletila glava.“
Kada Mujo rieči razumio,
Gjogu goni u alaj svatovah;
Nahodio ličkog Mustajbega:
„Mustajbeže, ako Boga znadeš!
Pazi brate, nezametni kavge;
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je ždralin od mejdana,
Nijedan nas kuće vidit neće.“
Pak potierà gjogu kroz svatove,
Nadjè Šarca iz ravne Cetine:
„Mahmut aga, ako Boga znadeš!
Pazi brate, neučini kavge;
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je ždralin od mejdana,

Ako, brate, zametnemo kavgu,
Nijedan nas kuće vidit neće.“
Pak potierà gjogu kroz svatove,
Nadjè Talu na dobru kulašu;
Njega Mujo sa gjogata viče:
„Brate Tale! ti pobaci misli,
Nemoj brate učiniti kavge; —
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je ždralin od mejdana,
Ako brate zametnemo kavgu,
Nijedan nas kuće vidit' neće.“
Za gjem Tale prifatì kulaša,
A na Muju oči naoblačì:
„O Hèrnjico! jedna strašivico,
Danas ću ti kavgu zametnuti,
Na kulašu kaltak promienuti,
Jal ćem' oba klanac zavaliti:
Nit ću pušćat Hajke u kaure,
Nit dievojke dilber Angjelie.“ —
Eto Muje do brata Halila:
„Brate Hale, ti se prodji kavge;
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je zdralin od mejdana,
Ako danas zametnemo kavgu,
Jadne će nas kleti udovice.“
Al mu veli odgojen Halile:
„Brate Mujo, vieru ti zadajem!
Danas ću ti kavgu zametnuti,
Da ću svoje kuće neviditi.
Nit ću pušćat sestre u kaure,

Nit dievojke dilber Angjelie.“
Kada Mujo razumì Halila,
Pod Halilom ufatì malina;
Pak mu dadè silu uz obraze;
Kako ga je lahko udario,
Dva mu zdrava pomiestio zuba,—
Pukoše mu obe jagodice,
Dva ga mlaza kèrvi udarila.
Pak zavikà serat i krainu:
„Tko je Turčin, nek se natrag vrati,
Već smo dosta pratili svatove.“
Sva se turska sila povratila;
A odoše kićeni svatovi,
Pievajući i puškarajući,
Odvedoše Hajkunu dievojku.
Zdravo sašli svati ka Kotaru,
I doveli Turkinju dievojku,
Doveli je u Ružicu cèrkvu,
I liepo je kèrstom prekèrstili,
Nadieli joj dilber Angjelia,
Mariana šnjome oženili;
S njome soko porod izrodio,
Do dva sina, i kćeri četiri,
Kćeri pèrvo, a poslie sinove,
Da nevieste nezatiču zavah,
Da s' nekore i u dvorim bore
I da si mi zdravo pobratime!
Ova piesma na tvoje poštenje,
Bog ti dao zdravlje i veselje,
Još da bi ti rodilo predivo,

I da bi ga gulile dievojke,
Udovice tèrle i topile,
Biegunice na rosu nosile,
Stare bake žicu odtezale.
Pošten bio, ko te je rodio,
Poštena ti na ramenu glava,
Poštenija pod obrazom brada;
Štimala te bratja i družina,
Dušmani ti svi pod nogam bili,
Kono konjma klinci pod pločama.

18.

ŽENITBA I MEJDAN

NIKE GJULKOVIĆA.

Kako ti je postala Kraina,
Taka nije podrastla dievojka,
Što je danas na Udbini bieloj,
Po imenu mlada Dilberia,
Sestra liepa Hèrnjice Halila.
Prosci curu prose sa sve strane:
Prosilo je sedam alajbegah,
I četiri učtugli vezira.
Neće cura proscu ni jednomu,
Već uzima vedro ogledalo,
Pak ogleda svoje bielo lice,
Pak je sama sebi besiedila:

„Mili Bože na svemu ti fala!
Liepo ti sam podgojila lice,
Za sokola Nike Gjulkovića;
Kako čujem, i kažu mi ljudi,
U licu ga kažu plemenita,
Sva je moja slika i prilika;
Kad Nikola hladno pije vino,
Vidi mu se vince kroz gèroce,
To je reći roda gospodskoga.“
Cura misli da nitko nečuje,
Al je čuje nana ostariela,
Dilberii kćeri besiedila:
„Kćeri moja, da bi te nebilo!
Što s' za vlahom u kaurim dala?
Nije Niko roda gospodskoga,
Već Nikola tudje koze krade.“
Al' govori mlada Dilberia:
„Cuj me majko, za zlo mi neprimi —
„Maskarim se vlahom u kaurim.“
A nana joj rieči govorila:
„Oh' znadeš li, kćeri jedinico!
Nevalja se vlahom maskariti;
Jest kopile Niko Gjulkoviću;
Maskara će otić niz kraine,
Glas će dopast Senju kamenomu,
Kćeri moja u pjanu mehanu,
Čut' će za to Gjulković Nikola,
Maskaru će okajat kopile.“
Ta maskara odè niz kraine,
Glas dopadè Senju kamenomu,

U mehanu, gdie se pije vino,
Gdie serdari redom napijaju;
Pred njima je Gjulković Nikola,
Zagèrnuo desnu ruku bielu,
U ruci mu čaša cèrvenike,
Pak se plešće po ruci desnici:
„Oh desnico! moja biela ruko,
Hoćemo li sutra na Udbinu,
Do dievojke mlade Dilberie,
Sestre liepe Hèrnjice Halila,
Nebili je kako izbavio,
Ja nebil' je očima vidio?“
Smije mu se trideset serdarah:
„Oh, čuješ li, Gjulković Nikola!
Što nijesi vriedan učiniti,
Nemoj nikad pred ljudma zboriti.“
Mučno bilo Niki Gjulkoviću,
Od jeda je na noge skočio,
Čašom vina o zemlju udrio;
Odè Niko svojoj kuli bieloj;
Kad izadjè na čemerli kulu,
Stara majka na kuli siedjaše.
Oh, da vidiš Nike Gjulkovića,
Skidè kapu, turì pod pauze,
Klanja joj se do zemljice cèrne,
Ljubi nanu u obedvie ruke,
I u biele dojke iz niedarah,
Pa se izmačè, podviv stadè ruke;
A pita ga ostariela majka:
„Gjulkoviću! drago diete moje,

Jel' se volja oženiti, sine?
Kaž' dievojku u Senju našemu,
Ama, sine, koju tebi drago,
Namah će ti nana izprositi."
Sine majki tiho odgovara:
„Čuješ li me, mila majko moja!
Neću ti ja iz Senja dievojke;
Čuo jesam na Udbini bieloj,
Jesam čuo glavitu dievojku,
Po imenu mladu Dilberiu,
Sestru liepu Hèrnjice Halila;
Kako čujem i kažu mi ljudi,
U licu je kažu plemenitu,
Sva je moja slika i prilika;
Daj mi izun, mila majko moja,
Da se idjem do nje potruditi,
Nebi li je kako izbavio,
Jal' nebil' je očima vidio?"
Al' mu nana besiedila rieči:
„Čuješ li me, moj Nikola sine,
Hajde sine u sto dobrih časah,
Dušmani ti pod nogama bili!
Akol' nećeš, moj Nikola sine,
Da Bog dade! poželila t' majka,
Ama, sine do današnjeg dana."
Kad Nikola rieči razumio,
On dozivlje Pavla barjaktara:
„Barjaktare! sve moje uzdanje,
Hajd' izvadi barjak iz kalufa,
Pak ga nosi pred ćemerli kulu,

Podij barjak u liticu stienu;
Pak izadji na vèrh kule biele,
I pripali dva topa glasnika,
Nek se kupe pod barjak junaci.“
Oh, da vidiš Pavla barjaktara,
Od zemlje je na noge skočio,
Iz kalufa barjak prifatio,
Pak ga nosi pod ćemerli kulu,
Podì barjak u liticu stienu;
Pak izadjè na vèrh kule biele,
I pripalì dva topa glasnika;
Kad pukoše dva topa glasnika,
Četiri se odzvale planine,
Saviše se bèrda i doline,
Stadè jeka po svem Senju bielom,
Pa svem Senju i okolo njega.
Dok biela zora zabielila,
Šestdeset ih pod barjak unišlo,
Sve momakah po izbor junakah,
Al je Pavle barjak ujagmio.
Kad ih spazì Gjulković Nikola,
Primačè se popetu sepetu,
Pa na tielo udari odielo,
Na s' obučè od sahe čakšire,
Pri njima su kukci pozlaćeni,
Više mu je sèrme pod kolienom,
Neg' skèrleta čohe nad kolienom.
I oblači burundžuk kušulju,
Na košulju kumaš anteriu;
Pak oblači troje toke sjajne,

Svake toke od podruge oke,
A uza nje kite od tri litre,
Dvoje nove a jedne polovne;
A svèrh tokah cèrvenu dolamu,
Na dolami putca s obi strane;
Koje putce pod gèrocem biše,
Ono teglji do tri litre zlata,
Ono mu se na burmu odvija,
Pune dèrži tri litre rakie:
U planini, kada čaše nejma,
Što pri jutru mamurluk raztuče;
A na glavu kapu finofesa,
Za nju zadì sedam čelenakah,
I osmo je okovano krilo;
Ono mu je na sedam direkah,
Ono mu se na čekèrk okreće,
U sahatu po četiri puta,
I junaka zaklonja od sunca,
Te mu kaže koi vietar puše.
Za pas zadì dva para pušakah,
Dva engleza i dva venedika,
Vazda žderu litru tučenika.
Ja kakvo je na njemu oružje!
Nit' mu ljuba iz roda donila,
Niti mu je babino ostalo,
Već Nikola steko na mejdanu.
Pak upèrtì torbu obramicu,
U nju metnu tanku brašljenicu.
I obučè sivaste šalvare,
Ogèrnu se mèrkom kabanicom;

Preko sriede diljku prifatio,
Pak Nikola podjè uz planinu.
Za Nikolom Pavle barjaktare,
Zavèrgo se kèrstašom barjakom,
Kèrstaš ga je barjak poklopio;
Dva junaka dva mu nose krila,
A za njima šeset dobrih drugah.
Kad s' izašli u Kunar planinu
Ka Raminu studenu bunaru,
Tude Niko četu ustavio,
Počinuti i napit se vina
I pojesti mesa ovnovine
I beškota hlieba latinskoga.
Pijuć' vino družtvo omèrknulo,
I mèrklu su noćcu prenoćili.
Kada njima vidjen dan osvanu,
Rano u jutro Niko podranio,
U Kunari tolu postavio.
Kad se hladna on napijo vina,
Dozivaše vèrstna barjaktara:
„Barjaktare! sve moje uzdanje,
Danas jesti svetac turski barjam;
Običaj je agam od Udbine
Izšetati na polje Petrovo,
I izvesti tridest dievojakah;
Pak ti age hladne piju vino,
Kod njih igra kolo dievojakah;
Bit ć' u kolu mlada Dilberia;
Idjem odtić na polje Petrovo,
Nebil' curu kako izbavio:

Čuavj brate Kunare planine,
I Ramina studena bunara,
Pokrij družtvo s gore listopadom.“
Od zemlje je na noge skočio,
Pak po sriedi svietla dževerdana,
Vučki Niko niz planinu zgèrnu.
Kad je bio pod Kunar planinu,
Nuh! Nikola loše srieće biše;
Na busiu tursku udario,
Na turskieh šestdeset pandurah,
Pred njima je turski buljukbaša;
Nikola mu Boga nafalio,
A Turčin mu zdravljem prifatio:
„Da si zdravo! momak čobanine,
Odklen jesi, od grada kojega?“
Niko mu se od Glamoča kaže,
Da je sluga Glumca Osmanage,
Da njegova pusta mahla čuva:
„Evo brate četiri godine,
Pak sam ti se agi zamolio,
Te me puščo danas o barjamu;
Čuo jesam, turski buljukbaša,
Da je hadet agam od Udbine,
Izšetati na polje Petrovo,
I izvesti kolo dievojakah;
Pak sam pošo napiti se piva,
Nagledati dievojakah mladih,
Željan sam ih, vieru ti zadajem!“
Al mu Turčin progovara rieči:
„Oh! čuješ li, momak čobanine,

Kad ti jesi od ravna Glamoča, —
Glamoč stoji blizu do kaurah,
Jesil' čuo, drago diete moje,
Za kopile Niku Gjulkovića?
Jel' izašo u Kunar planinu?
Jmal' za njim koliko družine?"
Njemu Niko baca opetice:
„Nij' izašo Niko u planinu;
Za njim nejma ni jednoga druga —
Vec' se skita po Senju kamenu,
Po mehanam, te izpija vino,
Pa s' s Nikolom maškari družina."
Kad to čuje turski buljukbaša,
On se maši u džep od dolame,
Izvadì mu tridest madžariah.
„Ma, čobane, pa se napij vina,
I uzimlji na kaiš opanke."
Te dukate Niko prifatio,
Sasiplje ih sebi u niedarca;
I Nikola odè niz planinu,
Zdravo sadjè na polje Petrovo.
Nikola ti dobre srieće biše, —
Izašle su age od Udbine,
I izveli tridest dievojakah;
Kod njih age hladno piju vino,
A dievojke kolo razigrale.
Kad Nikola agam dolazio,
Selam daje, age odvratiše.
Pitaju ga age od Udbine:
„Odklen jesi, momak čobanine?"

I tu im se od Glamoča kaže,
Da je sluga Glumca Osmanage,
Da njegova pusta mahla čuva:
„Brez promiene četiri godine,
Glumcu sam se zamolio danas,
Pak sam pošo napiti se vina
I nagledat mladih dievojkah;
Željan sam ih moje age drage.“
Kad to čule age od Udbine,
Njemu jesu rieči besiedili:
„Kad ti jesi od ravna Glamoča,
Vierna sluga Glumca Osmanage: —
Jesti Glamoč na ćenaru blizu —
Jesil čuo, drago diete moje,
Za kaurče Niku Gjulkovića?
Jel' izašo Niko u planinu?
Imal' za njim koliko družine?“
Njima Niko baca bacanie:
„Nit je izašo, nit imade družtva,
Već se skita po kamenu Senju,
Po mehanam, ter izpija vino —
Pak se s Nikom maskari kraina.“
Tude age momka darovaše:
Tridest agah, tridest madžariah,
Sam Halile dvadest i četiri;
Dadoše mu tridest ožgjeldiah,
Sve ih popì, ni bèrka nestopì;
Kraj sebe mu miesto načiniše,
Rednu pije, koja njemu dodjè.
Kad s' Nikola obkitio pivom,

Pričè agam rieči besiediti:
„Čujete li, moje age drage,
Ja sam željan mladih dievojakah,
Jeli testir u kolo otići?“
Al' mu veli Hèrnjica Halile:
Testir tebi, momak čobanine,
„Testir tebi, koliko ti drago,
Uz dievojku, koju tebi drago,
Baš ako ćeš s mojom Dilberiom.“
Kad Nikola rieči razumio,
Junačkog se skoka zaskočio,
Dok dopadè kolu i dievojkam.
Dok s' okrenu kolo na okolo,
Dofatì se mlade Dilberie,
Pak s dievojkom pieva i popieva,
I Nikola s njome ašikuje,
Sve joj têrlja sèrmali nalune,
Stiska je joj rukom oko ruke,
Sve pucaju burme pozlaćene.
A kakva je glavita dievojka!
Take cure u Turćii nejma;
Prikrila se stambolskom čatiom,
Tri joj roglja pala na zemljicu,
A četvertim lice zamotala,
Što joj čuva lice od sunašca;
Na čelu joj alem kamen dragi,
Vas se sjaje kano žarko sunce,
Kom se ciena probiti nemože;
A dievojka i od sebe liepa,
Pak Nikoli cura besiedila:

„Odmakni se momak iz Kraine,
Nisam svoga podgojila lica,
Da ga ljube Turci Kraišnici,
Već ja svoje dievojačtvo čuvam,
Za levente Nike Gjulkovića.“
Kad Nikola curu razumio,
Dievojci je rieči besiedio:
„Nebudali mlada Dilberio,
Gdie ti znadeš Niku Gjulkovića? —
Počem bi ti Niku poznavala?“
Dievojka mu po istini kaže:
„Ja bih Niku lahko poznavala; —
Kad su vlàsi robili Udbinu,
Sve do kule moga brata Muje,
Na kulu se vlàsi zagoniše,
Po najviše Niko Gjulkoviću; —
Zlatan kalpak na čelo navuko,
Liepše mu je čelo od kalpaka;
Zagèrnuo košulji rukave,
Bielja mu je ruka od košulje;
Moga brata na mejdan poziva —
Brata Muje doma nebiaše; —
Ima ranu na desnici ruci,
Po tom bih ja Niku poznavala.“
Kad Nikola rieči razumio,
Svome sèrdcu odolit nemože:
S' sebe svučè sivaste šalvare,
Sbacì s sebe mèrku kabanicu:
Sinuše mu toke i džebeta,
I na glavi krilo pozlaćeno,

Pokraj krila sedam čelenakah;
Uz desnicu uzgèrnu rukave, —
Zasiečena u mišnici ruka.
Kad dievojka opazì znamenje,
Obima ga rukam prifatila:
„Kud si pošo, moje uzdisanje!
Jazuk ti je poginuti Niko;
Ti si Niko jedan u matere,
Žalit će te tvoja stara nana,
Tebe žalit', a mene će kleti,
Jer ćeš s mene izgubiti glavu.“
Al' joj veli Gjulković Nikola:
„Čuješ li me, mlada Dilberio!
Ja te danas ostaviti neću,
Da ću svoju usijati glavu.“
Tako oni u rieči biahu,
Al se junak pomolio biše,
Na doratu konju od razboja,
Sve mu doro kliče na šljukove,
Poznaju ga, poznat ga nemogu.
Kad se blizu biše prikučio,
Al to biše guja šarovita
Od Kamena Popèrženoviću.
Dok dotierà turski selam viče:
„Selam aleć, jedno kravarčenje.“
Al mu vele age od Udbine:
„Ho delio, glavu izgubio —
Kóno si se danas izgubio! —
Ovo nije jedno kravarčenje,
Već su ovo age od Udbine.“

„Eh! kada ste age od Udbine,
Što će vlašče s turkinjom dievojkom,
To kopile, Niko Gjulkoviću?“
Kad te rieči Turci razumiše,
Na oči im magle napadoše,
Sve od jeda, stida a i piva.
Dok s' na noge Turci izpraviše,
Niko s curom uz polje odmačè;
A kad vidì, da se je prepala,
On popadè mladu Dilberiu,
Pak je bacì na pleća široka,
I pobiežè poljem do klanacah;
Klanci blizu, a družtvu se nada,
Pak dievojku na sebi nećuti,
Kao jastreb bielu golubicu.
Za njim leti tridest agah mladih,
Ni jedan ga stignuti nemože,
Jer im pivo osvojilo tielo.
Nektì gonit Popèrženoviću;
Sam Halile na dobru gjogatu
Sastižè ga nedomak klanacah;
Sa sve ga je strane zahodio,
Da ga udre ćordom bodimice; —
Al nemože od sestrice liepe; —
Dilberii seki besiedio:
„Nuder pušći oko vlaha ruke,
Da ga udrem ćordom bodimice.“
Al joj veli Niko Gjulkoviću:
„Dilberio, vieru ti zadajem,
Ako pušćiš oko mene ruke,

Ubit ću te puškom preko sebe;
Nit ćeš vidit otca ni matere.“
Kad dievojka Niku razumila,
Obima ga rukam prefatila.
Gonjajuć se, Bogom pobratime,
Dok dopadè Kunare planine,
Dok dopadè za kladu jelovu;
Pa je curu na zemlju spustio,
A na kladu diljku naslonio;
A Halil ga sa gjogata viče:
„Oh kopile, Gjulković Nikola!
Tebe fale četiri kraine,
A ni mene nekudi družina —
Deder baci šaru pirlitanu,
Da s' latimo po plećih junačkih.“
Niko biše sèrdca junačkoga —
Latiše se dva harna junaka,
Oh! kako se lahko prifatiše,
Dvoje toke u travu padoše;
Hèrvaše se preko pole sahta;
Tu se biše Niko umorio,
Biše bielom pienom zapienio,
A sam Halil bielom i kèrvavom.
Kad Turčinu muka dodijala,
Dilberiu sestru zaklinjaše:
„Dilberio, ako Boga znadeš!
Ja pomozi meni, ja Nikoli.“
Al mu veli glavita dievojka:
„Nit' ću pomoć tebi ni Nikoli,
Pak što vama Bog i srieća dade.“

Kad Nikola take čuo rieči,
Iz očiuh sipala mu munja,
A iz zubah živa vatra skače;
S' baliom je o zemlju udrio,
I poteže okovane nože,
Da Halilu odsieče glavu.
A prileti mlada Dilberia:
„Nemoj Niko, ja ti živa bila!
Pokloni mi mog brata Halila,
Men' će Halil tebi pokloniti.“
Bi Nikola sèrdca milostiva —
On joj brata poklonì Halila,
Halil njemu sestru za nevolju.
Odè Halil natrag na Udbinu,
A Nikola uz Kunar planinu,
I odvedè mladu Dilberiu;
Zdrav izašo Raminu bunaru,
Tude svoje pokupio družtvo —
Eto Niki gotovih svatovah. —
Odè soko k Senju kamenomu
Pievajući i puškarajući.
Vodi curu cèrkvi manastiru
I biše je kèrstom prekèrstio,
I liepo joj ime postavio:
Nadio joj dilber Angjelia,
I njome se Niko oženio,
S njome soko porod izrodio
Razkoš bio za života svoga.

19.

MEJDAN I ŽENITBA MLADOG MATIANA.

Vino pile dvie age careve;
Jednom ime od Ploče Alaga,
A drugome od Stiene dizdare.
Kad se age obkitile pivom,
Rieč prifatì od Stiene dizdare:
„Hej moj pobro, od Ploče Alaga!
Ti si išo zemljom po ćenaru,
Gdie s' vidio najbolje junake?“
Odgovara od Ploče Alaga:
„Kudgod hodah zemljom po ćenaru,
Gdie ja vidih najbolje junake:
Na Kladuši Muju i Halila;
U Kotarim kotarske serdare.“
Onda začè od Ploče Alaga:
„Pobro dragi, od Stiene dizdare,
Ti junaka nisi ni vidio; —
Ja sam skoro bio na Kladuši,
Vino pio s Mujom i s Halilom;
O svačemu Turci besiediše,
O junacim i o dobrim konjma,
Ponajviše Legjaninu banu;
Od njeg nejma boljega junaka:
Dvanest putah na mejdan izišo,
Pogubio dvanest kapetanah.

Trinestoga Zdrinić Osmanagu;
Jaši bane Zdrinića dorata;
Djavoluku doru naučio,
Ponajviše toj muštri latinskoj.“
Onda kliče od Ploče Alaga:
„Ja ću bana na mejdan pozvati,
Da bi svoje nevidio kuće.“
Pak prifatì divit i kalema,
Piše knjigu Legjanskomu banu:
„Hej delio! Legjanine bane,
Tebe fale, da si dobar junak;
Tebe faˆle četiri kraine,
A ni mene nekudi družina;
Izajdi mi na mejdan junački,
Na granicu tursku i kaursku,
Na Jabuku, zelenu livadu,
Ka onome dèrvenu čardaku,
Šadèrvanu ka vodi studenoj;
Gdie no leži dvanaest šeitovah,
A trinesti Zdrinić Osmanaga;
Jašiš, bane, Zdrinića dorata,
Djavoluku doru s' naučio,
A i vašoj toj muštri latinskoj.“
Knjigu dadè momku knjigonoši,
Nabacì mu četiri dukata.
Zafaljuje hitri knjigonoša:
„Fala tebi! od Ploče Alaga,
Dušmani ti pod nogama bili,
Ko tvom gjogi klinci pod kopitom.“
Odè momak i knjigu odnesè

Pravo zdravo ka Legjanu gradu.
Kad je došo do banove kule,
Eto momka na ćemerli kulu;
Kad unidjè banu u odaju,
Ali siedi trideset serdarah,
I dvadeset mladih kapetanah,
Medju njima Legjanine bane;
Siedi bane u čelu odaje.
Kad ih smotrì momak knjigonoša,
Kapu snima, turì pod pauze,
Savija se do zemljice cèrne,
Pak im ljubi svima redom ruke;
A kad dodjè Legjaninu banu,
Na kolienu knjigu ostavio.
Kad je bane knjigu otvorio,
U nju gleda a suze proliva,
Svu jaziu suzam potopio.
U njeg gledi sine Matiane,
Svome babi rieči besiedio:
„Mili babo! Legjanine bane,
Kakva knjiga, te ju suzam topiš?
Ti s' učio careve fermane,
A učio kraljeve mandate,
I vezirske sitne burjuntie,
A suzam ih nisi oblivao! —
Ni jel' babo knjiga od junaštva?
Da ja za te na mejdan izajdem.“
Odgovara ostario babo:
„Matiane, drago diete moje!
Ti još boja ni vidio nisi,

Kamo li ćeš na mejdan izaći! —
A Alaga junak na mejdanu;
Sedam putah na mejdan izašo,
Sve na njemu mejdan ostanuo.
A ja jesam sine ostario,
O dva štapa po sunašcu hodam.
Kada pojdem cèrkvi manastiru,
I pojašim Zdrinića dorata,
Ja se dore dèržati nemogu.
Kad preda me izajdu soldati
Pak dorata razigraju moga,
Baca mene u kaldèrme stiene.
Veće hajde sinko na kapiu,
Ter po gradu razpusti telale:
Daji sine doru i gadoru,
Daji sine kopje ubojicu,
Na komu je od medvieda glava:
Sama ziva, kao da je živa;
Daji sine sestru Angjeliu,
A i moju dimiškiu ćordu,
Tko će izać' Turčinu na mejdan.“
Odkoliknu diete Matiane:
„Volim, babo, viera ti je tvèrda!
Da Alaga tvog jaši dorata,
I o bedri ćemerliu nosi,
A u ruki kopje ubojicu;
Da mi ljubi sestru jedinicu,
Neg' Legjanski cèrni Laćmanine.“
Pak od zemlje na noge skočio,
Iz dolafa divit prifatio

I hartie knjige brez jazie;
Knjigu kiti u Ploču kamenu,
A na ruke Pločanin Alagi:
„Teb' Alaga mejdandžiu kažu,
I fališ se, da si dobar junak;
Jer s' neprojdeš stara babe moga?
Jer nezoveš vučića od vuka,
Koi će ti starca izmienuti;
Men' izajdi na mejdan junački.
Ja s' Alaga oženio nisam;
U tebe mi čudnu falu kažu,
Sestru mladu Fatiu zlatiu,
A u mene dilber Angjeliu;
Rok nedielja, mejdan ponedieljak.“
Knjizi najdè momka knjigonošu,
Uhitrì ga dvaest madžariah.
Zafaljuje opran Latinine:
„Tebi fala! diete Matiane,
Dušmani ti pod nogam' bili,
Ko tvom dori i ploče i čavli!“
Pak se diete počè opremati.
Kad se babi na ino nemože,
Matianu siedè sviète dielit:
„Spani sinko dori u podrume,
Izmet čini pretila dorata
Hladnom vodom, primorskim safunom,
Pak mu podaj tri legenja vina,
I četverti žežene rakie;
Tom sam sine doru naučio;
Odmah će se dorat osietiti

Da će ići na mejdan junački.“
To razumiv poskočilo diete,
Ono spadè dori u podrume:
Doru goji i s pivom ga poji,
Izpira ga s rakili safunom,
Istira ga pamukli čaršafom,
U sungjer mu vodu pokupio;
Pak izlazi kuli na odaju,
Primiče se sèrgu i haljinam,
Ter oblači junačko odielo
I na noge kopče i čakšire;
Više mu je zlata pod kolienom,
Neg' skèrleta čohe nad kolienom;
Pak oblači svilenu košulju,
Svèrh košulje gjuvez anteriu;
Po njoj meće toke i gjebeta,
Svake toke od podruge oke,
A uz njiha kite od tri litre,
Dvoje nove, a jedne polovne;
Pak po tokam cèrvenu dolamu,
Na dolami stotinu dugmetah,
Svako dugme deset madžariah;
A koje mu pod gèrhocem biše,
Ono teglji punu litru zlata,
I ono se na burmu odvija,
Pune fata tri litre rakie;
U planini kad je od potrebe,
Što pri jutru mamurluk razbija;
A na glavu kalpak i čelenke;
Redom zadì devet čelenakah,

I deseto na direku krilo;
Ono mu se na čekèrk okreće,
S njime tihi zaigruju vietri.
Za pas zadì dva čifta pušakah,
Dva ingleza i dva venedika,
Vazda žderu litru tučenika;
Iz medju njih palu okovanu.
Pak na bedru ćordu nabacio,
Ter prifatì kopje ubojicu.
Hitro spadè u podrum doratu,
Oba konja opravna izvodi;
Privodi ih binjeku kamenu.
Uzbacì se na tovna dorata,
A sestricu dižè na gadoru;
Iz avlie konje izturiše.
Pred avliom svietuje ga babo:
„Matiane, drago diete moje,
Pred tobom je Vratnika planina,
(Trì je sahta sine uzbèrdita,)
Kad pod Vratnik unidješ planinu,
Dobre vaše odjašite konje,
Pieše hajte, vod'te uz planinu;
Kad izajdeš k Raminu Lunaru,
Konje ustav'te ter ih nazobite;
Ti se hladne napij cèrvenike,
Pak odmorni stèrmo oborite.
Kad sadjete lugu Popovića,
Popet turski podpazit ćeš čador;
Od dorata ti nežali piva,
Pa poklopiv goni do čadora.

Turčin će te s pivom ponuditi,
A ti njega sabljom i s mejdanom;
Iznit će ti dva mača želena,
Od jednoga skovana kovača;
Ti mu nemoj mača nijednoga.
Kad na bojni mejdan izajdete,
Jesam doru boju naučio,
On na têrku klica na koliena,
Kad ućuti huku od mizdraka;
Dèrž' se dobro i stoj na oprezu,
Da t' nelahne vietar sa dorata."
Diete ludo, al primaše mudro.
Od avlie konje odtieraše,
Pak natierà kroz Legjan sokakom,
Pak zapievà tanko glasovito:
„Ostaj s Bogom! moj Legjane bieli,
I u tebi Legjanke dievojke;
Udajte se, mene nečekajte;
Ja se mislim s' Turske oženiti,
S glasovitom Fatiom zlatiom,
Il' ću moju usijati glavu"
Iz Legjana konje izturiše,
Natieraše poljem zeleniem,
Dotieraše konje pod planinu.
Razjašivši pieše izvedoše,
Izajdoše Raminu bunaru. —
Doru zobi, sebe pivom poji,
Pak otišće stèrmo niz planinu.
Zdravo izajdè k lugu Popovića,
Turski čador biše opazio.

Doru poji s vinom i rakiom,
Viteški se na njeg uzbacio,
Oštro praši ka bielu čadoru.
Onde najdè Pločanin Alagu,
Pod čadorom hladno pije vino,
Služi mu ga Fatia zlatia.
Matian mu božju pomoć viče,
A Turčin mu zdravljem prifatio:
„Sjaš' s dorata da se napijemo,
Pak ćeš meni doru pokloniti.“
Na njeg diete oči napopriečì:
„Jaš' balio! da mejdan dielimo,
Na siedeću odsieć ću ti glavu,
Nemogu ti gledati Fatie.“
Kad Alaga razumio rieči,
Iznesè mu dva mača zelena,
Oba jesu od jednog kovača:
„Ober' Mato, koga tebi drago?“
„„Ja ti neću mača ni jednoga,
Dok je mača starog babe moga.““
S' tim Alaga na noge skočio,
Do gjogata konja dohodio:
Od harluka i od ćopekluka,
Od 'holosti i od od uzgornosti,
Sa zemlje je u sedlo fèrcio;
Iztieraše na polje zeleno.
Matiana Turčin dozivaše:
„Matiane, šćene materino!
Il ćeš biežat'? il ću pobiegnuti?“
Matian mu odgovara rieči:

„Tvoje zvanje a moje bieżanje.“
Tu su oba mejdan utvèrdila:
Od čadora do Kunar biliežke.
Pobieżè mu diete Matiane,
Za njim Turčin na dobru gjogatu,
Pak ga viknu tanko glasovito:
„Čuj kaurče! mali Matiane,
Nemoj reći, da sam prevario,
Eto tebi moje kopje bojno.“
Kopje žida, po pasu ga gleda;
Pak izpusti iz desnice ruke.
Stoji zvizga kopja ubojice.
Iz daleka dorat zaćutio,
Têrkom klečè na pèrva koliena;
Po njemu se Matian povija,
Visoko ga kopje nadfatilo,
Desnicom ga rukom ugrabio,
Prelomì ga, u travu ga bacì.
Podvikuje Pločanin Alaga:
„Nelom' kopja, kurvino kopile!
Poveo si slomljenu kljusinu,
Pa ti meni krivdu učinio,
Već mi bieži kopju napoprieko.“
Matian mu sèrdno odgovara:
„Stan' balio! nek ti reda dojde,
Biežat ću ti kopju na poprieko.“
Kad Alaga razabrà besiede,
Vèrnuv gjogu nehtiè ka čadoru,
Već pobiezè k Stieni gradu bielom.
U dieteta bèrži dorat biše

Mal' odmačè, odmah ga sustižè
Kopje tèržè, iza glasa viče:
„Čuj Turčine! nek je brez prevare.“
Položivši kopje izpustio.
Kopje težko, a nejaka ruka,
Nemože ga kopje premetnuti,
Već baliu u miesto pogodì,
Po vèrh sedla, po svilenu pasu;
Bojno kroz njeg kopje proletilo,
I zadì se u zelenu travu.
Mèrtav padè niz gjogu Alaga,
On upadè Matian dopadè,
Da m' ufati gjogu od mejdana;
Utečè mu, šteta ga odnila,
I ubiežè u Stienu kamenu.
On Alagi odsiečè glavu,
I'ak natišće do biela čadora.
Al dèrmnuše na Stieni topovi;
Za njime se otišće potiera,
Pet stotinah atah i paripah,
I ostalih peik bedeviah.
Diete plino digav iz čadora,
Za se bacì Fatiu zlatiu,
Na gadoru sestru Angjeliu;
Pak pobiežè uz Vratnik planinu,
Ter okreće s puta stranputice,
Kroz niekakve stiene Orlovića,
Ka vedrome vrielu Zdrilovića.
Da ga traže za tri puna dana,
Dangubno bi Turci se morili.

Tu Matian razjašì dorata,
Sestri Angji rieči besiedio:
„Čuvaj Fate ko i svoje glave;
(Njemu vrazi mirovat nedadu,)
Idjem izać na Vratnik planinu,
Da s Vratnika u Legjan pogledam,
Kad će Turci u Legjan spadnuti,
Čije li će zaplatit palanke.“
Odè diete uz Vratnik zeleni,
Zaskačući od jele do jele,
A preskačuć od stiene do stiene,
Kao jelin, plahovito zviere.
Kad na Vratnik putu izlazio,
Ali gori trideset vatarah.
Momak misleć oko vatre hoda,
Sam je sebi besiedio rieči:
„Mili Bože, na svemu ti fala!
Gdie li prija Turci izhodiše?
Odkud prija glavnje pregoriše?
Koji su ih iznosili vrazi!?“
Al ga nieko iza jele viknu:
„Odtlen, diete! nosi svoju glavu.“
Kad se diete na trag obazrelo,
Al to strièe ćoravi Tadia,
Po hajducih koj odavno hoda
Suprot volji svoga brata bana.
Kad diete strica podpazilo,
K njem' za jelu hitro pribiegnulo.
Uz Tadiu žestoki hajduci;
Koliko je u Vratniku jelah,

Za svaku se hajduk zaslonio,
I na luntu glavu naslonio.
U ta doba turski konjenici,
Na pred grabi od Stiene dizdare;
Jaši dizdar peik bedeviu;
Ja kakva je, sam je jad ubio!
Kako škrima iz ramena vratom,
Kano guja iz ljutice stiene;
Klapaju joj noge na baglame.
Silan dizdar često podvikuje:
„Zaludu se mučiš kaurine,
Stignut ću te u Legjanu bielu,
U kuli ti odvèrnuti glavu.“
Al ga diete izza jele viče:
„Nemuč'te se do Legjana Turci!
Ja vas čekam za jelom zelenom,
S mojim stricom, ćoravim Tadiom.
Na busiu Turci nasèrnuše,
Hajduci ih spravno dočekaše,
Sve na ognju i na vatri živoj.
Doka vlaški oganj iztušio,
Pet stotinah Turak oboriše.
Iz busie fèrciše hajduci,
Turske dobre pofataše konje,
Pokupiše ćurke i jarake, —
Eto Mati gotovih svatovah.
Povedoše glavitu dievojku,
I odoše ka Legjanu bielom,
Pievajući i puškarajući;
Zdravo došli do banove kule.

Pred svatove izhodio bane,
Pod dietetom doru prifatio,
„Kako sine, biše na mejdanu?“
Diete vadi Alaginu glavu
Podkučì je staru babi svome.
„Be, aferim! junačko kolieno,
Tako ti je i babo radio.“ —
Odvedoše cèrkvi manastira:
Fati liepše ime postaviše,
Prozvaše je dilber Angjeliom,
I vienčaše s malim Matianom.
S njom junački porod izrodio. —
Koga nije, da kruha neije,
A mi bratjo zdravo i veselo! —

20.

MEJDAN I ŽENITBA

NIKOLICE JANKOVIĆA.

Vino pije Janković Stojane
U Kotarim, na ćemerli kuli.
Viš' njeg stoji ljuba Angjelia,
Ona roni suze niz obarze.
Na nju Stojan očim pogledaše:
„Ljubo moja! što suze prolivaš?“
Al mu veli ljuba Angjelia:

„Jankoviću, mili gospodare!
Ti se kažeš junak nad junacim;
Ti nehtiedè u sedam godinah
Dovest meni roba jal robinje,
Jal doniti glave odsiečene;
Zar nečuješ Nukića junaštva?“
Mučno bilo Stojku od Kotarah,
Od talah je na noge skočio,
U zidu je škrinju otvorio,
I poteže divit i hartiu;
Siede Stojko sitnu knjigu pisat,
Na Udbinu, na tursku krainu,
Na Nukića turskog' barjaktara:
„Čuj Nukiću! sa Udbine biele,
Ja te zovem na mejdan junački,
Pod Kunaru, na rosnu poljanu;
Ti povedì ljubu Ismianu,
Ja ću povest svoju Angjeliu,
Tko dobije, nek vodi obedve,
Nek robinja dvori gospojicu.“
Stojan sitnu knjigu nakitio,
I dadè ju Madžaru soldatu,
I dadè mu dvanest madžariah.
Zafaljuje opran Madžarine:
„Fala tebi! Jankoviću Stojko,
Dušmani ti pod nogama bili,
Ko tvom dori klinci pod kopitom.“
Zdravo momak na Udbinu dodjè,
Ka Nukića okrečenoj kuli.
Nut Madžara! dobre srieće biše,

On pod kulom zatečè Nukića;
U samur se ćurak zagèrnuo,
Na bojali čibuk zapalio,
Siedi Nukić u zlatnoj skemlii.
Kada vidì momak knjigonoša,
On se klanja do zemljice cèrne,
Pak Nukiću ruku poljubio,
Na kolienu knjigu ostavio,
Izmačè se, podviv stadè ruke.
Nukić bielu knjigu prifatìo,
Knjigu gleda, a na nju se smije. —
A kad vidì ljuba Jankovića,
Da je Stojan knjigu opremio,
I ona je knjigu nakitila
I u knjigi rieči besiedila:
„O Nukiću! turski barjaktare,
Slobodno mu na mejdan izajdi
I ja ću ti biti u pomoći;
Ja ću njemu učinit nevieru —
Ukrast ću mu moći od pomoći;
Ti ćeš njega lahko pogubiti,
Pak ću biti tvoja zaručnica.“
Taku knjigu na Udbinu spremì.
Kad je vrieme od mejdana bilo,
Oprema se silen Jankoviću,
I sigura pretila dorata;
Sve oružje bujno prifatio.
Oh! da vidiš ljube neviernice!
Jankoviću k ruci poletila:
„Jankoviću! mili gospodare,

Da ponesem svog Nikolu sina?“
Na nju Stojan oči napoprièì:
„Odmakni se, vierna ljubo moja,
Neću nosit svog Nikole sina;
Ako meni sudjen danak dodje,
Neka meni kolieno ostane.“
Stojan tovna uzjašì dorata,
Za se metnu ljubu Angjeliu.
Iz avlie konja izturio,
Pak natierà kroz Kotar sokakom,
Iz Kotarah poljem u širine.
I često se Stojan obazire,
Sve na svoju ponositu kulu;
Pak se junak s kulom halaljuje:
„Ostaj s Bogom! moja kula biela,
Što od vieka do bielih kikah
Biah steko, sve ostà u tebi.“
Polje predjè, udjè u planine.
Pred njim jesu tri kèršne planine:
Oštrovica i Ogorelica,
I visoka gora Plešivica:
Svaka dèrži tri debela sahta.
Tri planine Stojan prehodio,
Zdravo došo na rosnu poljanu,
U subotu, u oči nedielje.
Tude mèrklu noćcu prenoćio.
Kada njemu vidjen dan osvanu,
Stojan tovna uzjašì dorata,
Pak u ruke težku topuzinu;
Na čarku je doru izgonio,

Na najvišem zoru doratovu;
Baca topuz nebu u oblake,
U svoje ga dočekuje ruke;
Svog dorata umorio biše,
Svega bielom pienom občinio,
Odsiedè ga kod čadora biela,
Uzbacì mu svilenu kajasu,
Sam se doro po mejdanu voda.
Pod čador je Stojan ulazio,
Naslonì se ljubi na krioce —
Siedè junak sanak boraviti.
Kada vidì ljuba Angjelia,
Da joj zaspà Stojan od Kotarah,
Ukradè mu moći od pomoći. —
Jeka stadè Kunare planine,
Al eto ti Nukić barjaktara,
Na gjogatu, konju ponositu,
I za njime ljuba Ismiana,
Pravo goni do biela čadora.
Kad opazì ljuba Jankovića,
Sa Udbine Nukić barjaktara,
Ona budi silna Jankovića:
„Ustan' gori! Stojko gospodare,
Eto idje Nukić barjaktare.“
Kad se Stojan oda sna prenuo,
Al ga rusa glava zabolila,
Stojan ljubi rieči govorio:
„Angjelio, vieru ti zadajem!
Bog će dati, da će dobro biti!
Baš ko da sam ljubo izgubio

Iz perčina moći od pomoći?“
Njemu ljuba baca bacanie:
„Nebudali! mili gospodare,
U glavi su moći od pomoći.“
U tom stižè Nukić barjaktare,
Jankoviću božju pomoć viče.
A Stojan mu zdravljem prifatio,
Pak Nukiću besiedio rieči;
„Sjaš' gjogata, da se odmorimo,
I rumenog vina napijemo.“
Sèrdito mu Turčin odgovará:
„Jankoviću, cèrni kaurine!
Nisam došo, da pijemo vino,
Jaš dorata, da mejdan dielimo.“
Kad mu Stojan rieči razumio,
On se bacì na tovna dorata,
I prifatì kopje ubojicu,
Potieraše polju u širine.
Stojan mu je rieči besiedio:
„Al' ćeš biežat? al' ću pobiegnuti?“
A veli mu Nukić sa gjogata:
„Jankoviću, cèrni kaurine!
Tvoje zvanje, a moje biežanje.“
Pobiežè mu Nukić na gjogatu,
Od čadora do stiene studene.
Kad su bili na sried polja ravna,
Nuku Stojan sa dorata viče:
„Čuj Turčine! Nukić barjaktare,
Nemoj reći, da sam prevario,
Eto tebi moje kopje bojno,“

Svoje bojno kopje zažidao,
Svom doratu izmedju ušiuh,
A Turčinu u pleće junačko.
Kad je bojno kopje izpustio,
Nuh! Turčina dobra binjedžie,
A gjogata boljeg mejdandžie:
Gjogat kliče na pèrva koliena,
Po njemu se Nukiću povija;
Bojno ga je kopje premetnulo,
Nit pogodì njega ni gjogata.
Turčin vèrnu gjogu za doratom,
Jankovića krupno dovikuje:
„Jankoviću, cèrni kaurine!
Nemoj reći, da sam prevario,
Eto tebi moje kopje bojno.“
Kad je bojno kopje izpustio,
Nuh! Stojana dobra binjedžie,
A dorata boljeg mejdandžie:
Doro kliče na pèrva koliena,
Po njemu se Janković povija,
Visoko ga kopje nadfatilo,
Nit pogodi njega ni dorata.
Potegoše perne buzdohane,
Buzdohanim pera oblomiše,
Sve komade u travu baciše,
Jedan drugom rane nezadaje.
Potegoše čelikli nadžake,
Miluju se i s desna i s lieva;
I nadžacim dèržke izlomiše,
Sve komade u travu baciše;

Jedan drugom rane nezadaje.
Potegoše oštre dimiškie,
Zamahuje kako koi znade.
Al' je Turčin njemu pritužio,
Jer ga glava rusa zabolila,
Svog se dore dèržati nemore.
Kad Stojanu muka dodijala,
Obazrì se na pećinu stienu,
Dovikuje posestrimu vilu:
„Posestrimo! moja biela vilo!
Nadji mi se danas u potrebi,
Danas sam ti glavu izgubio.“
Ljuto cvili posestrima vila:
„Jesam li ti govorila pobro!
Da se prodješ boja u nedielju? —
Ja ti ništa pomoći nemogu;
Već prituži svom dobrom doratu,
Da utečeš prija ka čadoru.
Bor ubio neviernicu ljubu!
Ona ti je krivdu učinila —
Ukrala ti moći od pomoći;
Da ti moreš moći osvojiti,
Turčina bi lahko pogubio.“
Kad te Stojan rieči razumio,
On poteže iz čizme kandžiu,
Na kojoj je devet šibalicah,
Na svakoj je zèrno od olova,
I doratu rieči govorio:
„Znaš li dore! pèrvo dobro moje,
Kad je vojska pod Osiekom bila,

Jedna zobca četiri dukata;
Zob s' osiekli bani gjenerali,
Ja je tebi osiekao nisam;
I tad sam ti zobcu primicao,
I ti doro sad primakni dobro.“
Udarì ga pletenom kandžiom,
Bieži dorat polju u širinu.
Bèrz je dorat, sam ga jad ubio!
Nebi njega sustignule vile,
Kamo li bi Turčin na gjogatu? —
Ma Nukiću dobra srieća biše;
Stojana je glava osvojila,
Svog dorata uztezat nemore,
Nosa njega kud je njemu drago.
Sustižè ga Turčin kod čadora,
I fatì ga svojom britkom ćordom —
On Stojanu odsieče glavu;
Tu pogibe Stojan od Kotarah. —
Razžali se i gori i travi,
Pak i vili u pećini stieni,
Svoga pobre pregorit nemore.
Ona kliknu ka Kotarim ravnim,
Jankovića okrečenoj kuli,
Odnesè mu Nikolicu sina,
Čedo malo od godine danah.
Odnesè ga u pećinu vila;
Hrani Niku dvanest godin' danah;
Pak mu dobra doru nabavila;
Vila tovi doru u podrumu,
Bielim mliekom i ječmom jarnikom.

Kad Nikoli ruku nagojila,
A dorata konja natovila,
Ona šalje svoje drugarice,
Da oblaze na glasu gradove:
Gdie god štogod ponajliepše najdu,
Da donesu Niki za odielo.
Pak je vila Niki besiedila:
„Moj Nikola! radostna ti majka,
Znaš li sine, čije si kolieno? —
Ti s' jedinak Kotarskog serdara
Po imenu Janković Stojana;
Dok je Stojan u životu bio,
Nad njeg većeg nebiše junaka;
A ja sam mu Bogom posestrima.
Ev' imade dvanaest godinah,
Kako ti je babo poginuo;
Pogubì ga Nukić barjaktare,
Eto doli na poljani ravnoj.
Ja sam oni mezhar uzdignula.
Izdadè ga kučka mater tvoja —
Ukradè mu moći od pomoći;
I ona se vierom previerila,
I ono je za njim na Udbini.
Jesil', sine, za boja odrasto?
Jel' mišnica zapregla od snage,
Igral' sèrdce od osvete svete?
Smiš Turčinu na mejdan izaći?
Eto doli na rosnu poljanu,
Gdie je mezhar tvoga babe dragog,
Gdieno sam te boju priviežbala?“

Kad Nikola razabrao rieči,
Sve s' u njemu sile pokupile,
A rodom je junačko kolieno,
Pak je toga jedva dočekao:
„Hoću neno okajati babu.“
Kada vidì vila prigorkinja,
Ljubi Niku u čelo junačko:
„A ferim ti! drago diete moje.“
Nanj odielo svietlo udarila,
Ko junaci nose na junačku:
Na bedru mu ćordu nabacila,
Na njoj jesu dva zlatna gajtana,
Vile stoje šest stotin dukatah;
Izvedè mu doru od mejdana,
I na doru sedlo nabacila:
Sve je sedlo od suhoga zlata,
I iz sedla rešma izpletena,
I iz rešme na toku sindžiri
Iz sindžirah latinski cekini;
Zauzdà ga rešmaliom uzdom;
Priteže mu četiri kolana,
I peta je ibrišim tkanica;
I dadè mu do dva venedika,
U svietloj su sèrmi zavijeni.
I Nikoli vila besiedila:
„Moj Nikola! radostna ti nana,
Kada sadješ na rosnu poljanu
Svoga babe bielu mezharu,
Ti potegni puške venedike,
Pa doratu popusti dizgine:

Na najvišem zoru doratovu,
Ak' ispališ triput venedike,
Izpališ ih, i opet napuniš.
Već si, sine, za boju dozrio,
Nevraćaj se k' meni u pećinu.
Pravo, zdravo, goni ka Kotarim,
Tvoga babe okrečenoj kuli."
Sve mu kaže, kud će i kako će.
Diete ludo, a primaše mudro,
Vilu ljubi u bielu ruku,
Pak povèrši doru vilenjaka. —
Mila bratjo, čuda velikoga!
Tko se nije kod njeg prigodio,
Konjske sile nije ni vidio,
Ni na konju biesnieg junaka.
Takog dosad ne rodila majka.
Kuda Niko progoni dorata,
Jeka stoji gore i planine.
Kada sajdè na rosnu poljanu.
Svoga otca bielu mezharu,
On poteže puške izza pasa:
Na najvišem zoru doratovu,
Sedamnest ih putah napunio,
A sedamnest puške izbacio.
Polje predjè, udjè u planine.
Preda njim su tri kèršne planine:
Oštrovica i Ogorielica,
I visoka gora Plešivica,
Svaka dèrži po tri puna sahta,
Za tri sahta sve tri prehodio.

Zdravo sajdè u polje Kotarsko.
Polje predjè u Kotar unidjè.
Kad je bio na londžu zelenu,
Al' na londži trideset serdarah,
I dvadeset mladih kapetanah,
I pred njima Džakula serdare:
Ima njemu stotinu godinah,
On se lati za bielu bradu:
„Bratjo moja, trideset serdarah.
U hiljadu i trista gradovah
Jesam bratjo, niekad ulazio,
Ja g' onakog ni čuo ga nisam,
A još manje ni vidio nisam!"
Pak pred njega starac izhodio,
Ufatì mu plemića dorata,
I Nikoli rieči besiedio:
„Odklen jesi, momak na konjicu?
Odklen jesi, od koga li grada?"
Al ga pita mali Nikolica!
„Koje kula Janković' Stojana?"
Veli njemu Džakula serdare:
„Nebudali! momak na doratu,
Što će tebi kula Jankovića?
Kad u kuli nigdie nikog nejma,
Vanda baka, Jankovića majka;
Ona kuka kano kukavica,
A prevèrće kano lastavica
Ciči, ječi, kano izranjena;
Ima punih dvanaest godinah,
Kako joj je sinak poginuo;

Veće hajde mojoj kuli, sine!
Dèržat u te trić pune godine,
Tri godine, ko tri biela danka,
Jer te takog ja ni čuo nisam,
Kamol' sam te očima vidio!"
Na njeg Niko oči naoblačì:
„Koje kula Janković' serdara?"
Kad se starcu na ino nemože:
„Hajde sine kroz Kotar sokakom,
Redom broji po Kotaru kule,
Sedamdeset nabrojit ćeš kulah;
Kada najdeš kulu ponajvišu,
A uza nju dva dèrva jablana,
Viša kula, neg' oba jablana,
Ono kula Janković Stojana."
Kad Nikola razabrà besiede,
Bakračliom doru dobavio,
Pak natierà kroz Kotar sokakom.
Vilen dorat pod njim se pomami,
Iz kaldèrme stiene izvaljuje,
A izbija dime na svèrdlove,
Zagoni ih nebu u oblake.
Bazèrgjani bieže u dućane,
Pritvoraju dèrvene ćefenke,
Razbiežè se malo i golemo.
Goni doru krez Kotar sokakom,
Redom broji kule po Kotarim,
Sedamdeset kulah nabrojio.
Kada nadjè kulu ponajvišu,
Uza nju su dva dèrva jablana,

Kula viša od oba jablana.
Kad utierà doru u pridvorje.
Ali siedi ostariela baka
Stara baka, Jankovića majka,
Kod binjeka, ter suze proliva,
Na kamenu lokve načinila.
Nije šala ni dvanest nedieljah
Kamoľ brate dvanaest godinah! —
Kad Nikolu baka opazila,
Obe ruke k nebu upravila:
„Fala Bogu! na daru njegovu,
Kad ugledah konja i junaka,
Gdie utierà u moju avliu,
U punieh dvanaest godinah,
Kako mi je Stojan poginuo.
Ostadè mu Niko diete malo,
U njeg biah sve rane zavila,
Pak i njega od godinu danah,
Ukradè mi prokleta vieštica,
Iz bešike u sried noći tavne.“
Na to joj se Niko nasmijao,
Pak odsiedè plemića dorata,
I otvorì kamene podrume,
Gdie je Stojan svog dorata vezo.
Al su pusti varakli podrumi,
Sve se sjahu kako ogledalo;
Pune jasle siena položene,
Izpod jasaľ voda navraćena.
Tu za halku privezà dorata,
Pak se vrati na mermer avliu,

Uzè svoju u naru čakbaku,
Iznesè je na svedenu kulu.
Kad unidjè kuli u odaju,
Sva je pusta varakli odaja:
Izviešane vezene šešane,
Izviešani bistri dževerdani,
Izviešane okovane ćorde,
Sve j' u svietloj sèrmi zavijeno.
I opazi sedefli tamburu,
Odmah za nju prionula ruka.
Siedè momak u mehku dušeku,
Zamačè se do malih pušakah;
Pa s tamburom u razgovor ujdè.
Ja kako je kleta ugodjena!
Sitno kuca, a tanko popieva:
„Vila gniezdo ptica lastavica,
U visoku Jankovića dvoru;
Jedva jednog ptića podhranila;
Podpazì ga guja šarovita,
Ter se penje gniezdu preko pantre,
Gniezdo padè, ptičić se izvali;
K njem dopadè siva sokolica,
Izmačè ga zmiji iz čeljusti:
U kljunu ga dižè u visine,
U gniezdo ga svoje premiestila,
I svojim ga kljunom odgojila,
Dok se ptičić s perjem zaodio,
Dok mu krila snagu zapasala. —
Vila hrani u pećini Niku,
Hranila ga dvanaest godinah,

Dok mu desnu ruku nagojila.
A dorata konja natovila.
Primorsko mu sabrala odielo,
Pak ga spremì ka ravnim Kotarim,
Ka babinoj upuštjenoj kuli,
Da on svoju razgovori baku.“
Kad mu baka ruzumila rieči,
Nestadè joj glasa i avaza —
Od radosti zaniemila biše.
A kad se je malo osviestila.
Obiesì se Niki oko vrata:
„Ah! moj Niko! radostna ti baka.“ —
Tude bio tri puna mieseca,
I dovedè trideset majstorah,
Pak ponavlja opuštjenu kulu,
Sva se čude kotarska gospoda,
Tko popravlja kulu Jankovića!?
Kad je kulu iznova umio,
Od talah je na noge skočio,
A u zidu kovčeg otvorio,
Izvadio divit i hartiu;
Nikolica bielu knjigu piše,
Na Nukića turskog barjaktara:
„Čuj Nukiću! sa Udbine biele,
(Koi si mi otca pogubio,
Moju nanu odveo za ljubu;)
Izadji mi na mejdan junački,
Pod Kunaru, na rosnu poljanu,
Moga babe bielu mezharu,
I povedi ljubu Umianu,

(Tako si mi mater poturčio,)
Ja ću povest staru baku svoju.“
Taku knjigu na Udbinu spremi;
Odnesè je momak knjigonoša,
Pravo zdravo na Udbinu sidjè.
Kad Nukića kući dohodio,
Knjigonoša dobre srieće biše;
Jer Nukiću na kuli biaše;
Nukić pije cèrveniku vino.
K njem upadè momak knjigonoša,
Njemu se je momak poklonio,
I desnicu poljubio ruku;
Na kolienu knjigu ostavio,
Pak s' izmačè, podviv stadè ruke.
Knjigu gleda Nukić barjaktare,
Gleda knjigu, a na nju se smije;
A motri ga ljuba Umiana,
Neviernica, Nikolina nana,
Nukića je poletila k ruci:
„Kakva knjiga, ter se na nju smiješ?“
A aga joj po istini kaže:
„Ovo knjiga tvog Nikole sina,
Mene zove na mejdan junački.“
Kad mu ljuba razumila rieči,
Opet mu je poletila k ruci:
„Ej Nukiću! njezin gospodare,
Piši knjigu mom Nikoli sinu;
Moj je Niko roda gospodskoga,
Od starinah junačko kolieno,
Zovi njega na našu Udbinu,

Pak mu bielu ti načini kulu,
Pokraj sebe, kano i u sebe,
I podaj mu Begu jedinicu,
Kakve cure u Turćii nejma.“
Toga Nukić jedva dočekao,
I taku mu knjigu nakitio:
„Čuj Nikola, štene materino!
Eto tebi biela knjiga moja,
Sadji meni na Udbinu sine,
Bielu ću ti načiniti kulu,
Pokraj sebe kano i u sebe;
I dat ću ti skelu na Dunavu,
Koja baca za godinu danah
Trista kesah sve gotova mala;
Ćojluk selo kraj vode Dunava,
U njem ima trista dimah kmetah,
I u njima ogradjena kula,
Moja kula od devet tavanah,
Pod njom ima za trista guvanah;
Eh! tako mi dina i amana,
Sve ću tebi pokloniti sine;
I dat ću ti Begu jedinicu.“
Taku knjigu ka Kotarim spremì.
Kad Nikoli sitna knjiga dodjè,
Knjigu gleda, a jedom se puni,
Pak od jeda na noge skočio,
Dofatio divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Drugu knjigu on Turčinu piše:
„Hej kopile! Nukić barjaktare,

Za me li je tvoja Bega kćerca? —
Na blago me prevariti nećeš.
Jer imadem dosta blaga pusta.
Koje mi je babo ostavio.
Da ga zobljem, pozobat nemogu;
Već povedi ljubu Umianu,
Ja ću povest svoju staru baku:
I povedi jedinicu Begu,
Pod Kunaru, na rosnu poljanu,
Onde ćemo ugovore tvèrdit.“
Kad Nukiću biela knjiga dodjè,
On dozivlje Begu jedinicu:
„Opremaj se draga kćeri moja!
Na s' obuci barjamske haljine,
Nebismo li vlašče prevarili.“
Kad to čula glavita dievojka,
Na s' udrila gjuzel gjeisiu:
Pripela je tri kèršna gjerdana,
Jedan joj je od kèrzli merdžana,
A drugi je od sitna bisera,
A treći je od žutih dukatah;
Koji biše od kèrzli merdžana,
Pripela je po bielu vratu
Vrat joj bieo cèrveni mèrdžani,
Pak s udrilo jedno po drugomu,
Kao kèrvca po bielu sniegu.
Koji gjerdan od sitna bisera,
Kuca curu po bielim dojkam.
Koji biše od žutih dukatah,
Smiera curu po vitkomu pasu.

Na nogam joj gaće od sandalja,
Morskim ih je postavila zecom,
Da dievojci nenagèrdi tiela;
Na svitnjaku trista mariašah,
Sto srebrenih, dvista pozlaćenih:
Gaće breče, mariaši zveče.
Pokrila se stambolskom čatiom:
Tri joj roglja pala na zemljicu,
A četvèrtim lice zamotala,
Što joj čuva lice od sunašca,
Da joj sunce neopali lišca,
Da dievojki nenaruži tiela.
Kad se liepo bili opremili,
Odjašiše na rosnu poljanu,
Na poljani čador popinjali. —
Opremì se mali Nikolica,
Seb' i doru sa svietlim odielom,
Sve što mu je vila nabavila.
Iz podruma izvedè dorata,
Privedè ga babinu binjeku,
U sedlo se bacì od biljura;
Za se vèržè svoju staru baku;
Biesan dorat povilenio je!
On negleda vrata od avlie,
Već pridvorju na popriko skače.
Niko baki besiedio rieči:
„Dèrž se, bako, ako ti je drago.“
Iz avlie doru izturio,
Pak natiera kroz Kotar sokakom.
Kraju bieži staro i nejako;

Ulice se pred njim iztriebiše.
Kroz prozore promiljaju glave,
Svakom oči na njeg uticahu:
„Hajde Niko u sto dobrih časah!
Nekasni nam s robljem iz Turćie.“
Kad istierà u polje široko,
Zatekoše tri kèršne planine,
Za tri sahta sve tri prehodio;
Sahodio na rosnu poljanu,
I turski je čador opazio,
K njemu Niko na dorinu praši.
Kad ga Nukić uočio biše,
Od zemlje je na noge skočio,
Pa se plenu rukom po kolienu:
„Ajme, ljubo, ako Boga znadeš!
Vid Nikole, kuja ga rodila!
U četèrest carevih vezirah
Odiela mu i oprave nejma!
Gdiel' onakog nabavì dorata?
Tkol' mu onake pokrojì haljine? —
Eh, tako mi dina i amana,
I tako mi posta ramazana!
Hoće proždèrt mene i gjogata.“
Kad s' čadoru blizu prikučio,
Pram njime je majka izhodila,
Na sina se grohtom nasmijala:
„Gdie si, sine, radostna ti nana?“
Na nju diete oči naoblačì:
„Odtlen, bulo, nosili te vrazi!
Dobar mi se dorat razsèrdio,

Britka mi se ćorda razklapala:
Biesan će ta dorat očepiti,
Razklapana obrezati ćorda.“
Munja Niki bije iz očiuh.
Kad mu majka čehru podpazila,
Saviv skute pod čador pobiežè.
Kad dotierà Nukića čadoru,
Al to Nuko rujno pije vino,
Služi mu ga jedinica Bega,
Zlatnom čašom i bielom rukom.
Nikola mu božju pomoć viče.
Pram njim Nukić na noge skočio:
„Da si zdravo! junačko kolieno,
Sjaš' dorata, da se napijemo.“
Al mu veli mali Nikolica:
„Nisam došo rujna piti vina;
Jaš gjogota, da mejdan dielimo.“
Odgovara Nukić barjaktare:
„Nikolica! junačko kolieno,
Jeli sine viera na tamamu?
Doveo sam jedinicu Begu.“
„Izvedi je, da joj vidim lice.“
Dižè Nukić tenef od čadora.
Kada banu glavita dievojka,
Sinu lice, kako žarko sunce.
Kad ju spazì mali Nikolica,
On podviknu, ko da jelin riknu;
Sve s' gorice liest poletio,
Sa zemljice trava popuznula:
„Jaš' Nukiću, kurvino kopile!

Jaš' gjogata babinu mezharo;
Ako tebi opet srieća puhne,
Vodi s nanom i staricu baku;
A kako mi desna ruka kaže,
Ti ćeš čuvat babina mezhara.“
Kad s' Nukiću na ino nemože,
On se bacì na tovna gjogata.
Iztieraše polju na širinu.
Podviknu ga Niko sa dorata:
„O Turčine! sa Udbine biele,
Al ćeš biežat? al ćeš potierati?“
Odgovara Nukić barjaktare:
„Il mi biezat, il ću potierati,
Nikad ću ti kuće neviditi!“
Pobiežè mu Nikolica mali,
Na doratu konju vilenomu.
Vila gleda iz pećine stiene.
Doka Nukić do sred polja ravna,
A Nikola ka pećini stieni;
Nemože ga ni okom viditi
A kamo li za njim kopljem bacit.
Za njim Niko obèrnu dorota,
A podviknu tanko glasovito:
„Bież Nukiću kurvino kopile!
Da imadeš sokolova krila,
Nebi t' perje odnielo mesa,
Nit ćeš danas izbaviti glavu.“
Sustižè ga na polju širokom,
Na najvišem zoru doratovu,
Sve preskače Nuku i gjogata,

Dotierà ga uprav do čadora,
I britkom ga ćordom dofatio.
Po perčinu i po deverčinu;
Do bojnog ga sedla rastavio:
Od jednoga načinì dvojicu;
I pod njime gjoge zakučio;
Sve od kuka, do stražnjega šljuka,
Nikolina razciepila ćorda. —
Milo bilo i gori i travi,
I babinim u grobu kostima,
Za sve vili u pećini stieni.
Pak ga viknu iz pećine vila:
„Ha moj Niko! radostna ti nana,
Utečè ti bula Umiana,
I odvedè babina dorata.“
Kad Nikola očim opazio,
Umiana mlogo odmaknula.
Niko dori popustì kajasu,
Za bulom se hitro nastavio,
U Kunari bulu dostignuo.
Biše Niko sèrdca milostiva,
Hotijaše oprostiti majci.
Na njeg vila oči izopačì:
„Ako buli sad oprostiš Niko!
Haram tebi! što sam te hranila;
Tko će moga osvetiti pobru?
Ja od tebe već otresam ruke;
Ona tvoju usijat će glavu.
Već svedi je babinu mezharu,
Pak joj vadi oba oka vrana,

I obe joj ti prelomi ruke,
Proreži joj obe biele dojke,
Kroz dojke ćeš prometnuti ruke.“
Kad se Niki na ino nemože,
Sve učinì što naredì vila:
„Čuvaj bulo! kunare planine,
I mog babe biela mezhara,
Brez promiene dokle je kraine.“
Povrati se ka bielu čadoru,
Pod čadorom plieno pokupio.
Dok Nikola šićar sabiraše,
Siedi Bega, te se podniemila —
Cura žali svoga Nuke babe:
Iz očiuh vedar biser truni,
Otèrguje niz rumeno lice,
Sasipa se Begi u krioce;
Pa i suze curu nakitile.
Niko sprema; ni biele ni cèrne.
Strielja njega s oba oka vrana.
Kada ga je dobro promotrila,
U njeg' joj se oči zaniele,
Za očima sèrdce poletilo,
Pak je bèrzo babu pregovorila;
A na maćhu i bila je žedna.
Tu se Niko hitro opremio.
Za se metnu jedinicu Begu;
Tri je puta opasao pasom.
I od sablje zlaćenim gajtanom;
Nabacì joj ruse pletenice
Sebi junak oko biela vrata;

Sve Nikola pletenice grize.
Pak nabacì svoju milu baku,
Na pretila babina dorata;
Odè Soko ka Kotarim ravnim
I odnesè glavitu dievojku.
Dovedè je ka Ružici cèrkvi,
I onde je kèrstom prekèrstio,
I liepo joj ime postavio,
Liepo ime Dilber Angjelia;
Sebi Angju uzè za ljubovcu,
S njom junačko izrodì kolieno.
Pokojna im obadvoma duša!
Liepo ti je babu osvetio.

21.

JUNAČTVO I ŽENITBA
LUKE BARJAKTARA.

Pije vino Senjanin Ivane
S pobratimom Janković Stojanom,
Pijuć vino oni besiedili,
I od svašta eglen otvorili.
Progovara Stojan Jankoviću:
„Pobratime! Ivan Senjanine,
Ti imadeš svoju seku dragu,
A ona je vèrlo ostarila:
Seka ima sina jedinoga,
Po imenu Luku barjaktara;

Deder, brate, da ga oženimo,
Jer mu majka naradit nemore,
A već joj je Luka za ženitbe,
Neka steče neviesticu mladu
Za života, ostariela majka.“
Odgovara Ivan kapetane:
„Pričekaj me, dragi pobratime,
Doka dojde barjaktare Luka;
Pa ću onda njega upitati,
Gdie je godir curu zamiero,
Ondalen ću njega oženiti,
Čak od Senja do naših Kotarah.“
Istom oni tako besiedili,
Al' eto im Luke barjaktara.
Dok im dodjè, božju pomoć viče,
A oni mu liepše odazivlju.
Pak mu veli Ivan kapetane:
„Dobro došo! moj sestriću dragi,
Hoćeš li me, diete, poslušati,
Što će tebi ujak govoriti? —
Tvoja majka, moja seka draga,
Ona jesti vèrlo ostarila,
Više sama dvoriti nemore;
Deder, sinko, da te ujak ženi!
Za života ostariele majke;
A od Senja do ravnih Kotarah,
Gdie god curu ti Luka zamieriš,
Ondolen ću tebe cženiti.
Nežaleći moje gotovine.“
Onda Luka prifati besiedu:

„Tebi fala! moj dragi ujače,
Fala tebi! na svima dievojkam,
Čak od Senja do ravnih Kotarah;
Ako ćeš me oženiti ujče,
Ja se drugom oženiti neću,
Izvan Angjom bana koltačkoga.“
Na to Ivan oči otvorio,
Pa sestriću rieči govorio:
„Da ti imaš krila sokolova,
Nebi krila tiela preniela
A kroz Većil, visoku planinu;
Po njoj hoda Rustan kesedžia,
I za njime do trideset drugah,
Pa on siedi putu na razkèrštju;
Tko god rupi kroz Većil planinu
Svakom drugu po triest dukatah,
A Rustanu trista madžariah;
Kad se vrati, onda glavom plati.
Već se projdi, moj sestriću dragi,
Liepe Angje koltačkoga bana;
Ti si imo i starijeg brata,
Pa je pošo kroz Većil planinu,
I njega je Rustan pogubio
Na raskèrštju puta u Većilu.“
Kad to čuo barjaktare Luka,
On niz obraz suze oborio
Od ljutine i žalosti nagle;
I govori svom milom ujaku:
„Daj mi ujče pretila gjogata,
Pa ja idem u Većil planinu,

Da ja vidim moga brata greblje,
Gdie je ture brata umorio?“
A Ivan mu vraćao besiede:
„Nedam diete, viera ti je tvèrda!
Jer ja neću gledat tvoje majke,
Da ti ķuka kano kukavica,
A prevèrće kano lastavica,
A za svoja baš obadva sinka.“
A kad Luka te odabrà rieči,
Sèrdito je od zemlje skočio,
Ter vraćà se svojoj kuli bieloj;
Pak udara na tielo odielo,
A na pleća upèrtnicu torbu,
Preprièchì se šarom nalimanom,
Ter govori ostarieloj majki:
„S Bogom ostaj! moja mila majko,
I pozdrav' mi mog milog ujaka,
Kad mi dadè pretila gjogata; —
A ja odoh u Većil planinu,
Da obajdem moga brata greblje.“
Kad te majka oćutila rieči,
Odmah ciknu kano guja ljuta,
Ter poletì izstopice k' bratu;
Cvileći je k njemu doletila,
Doletivši pade ponorice,
Začudì se Ivan Senjanine,
Pa od zemlje podižè sestricu,
I pita je Ivan kapetane:
„Što je tebi? moja slatka seko!“
„Nuh! nepitaj, moj brate Ivane,

Jer mi Luka odè u planinu,
Pak ga majka nigda vidit neće!“
Kad to čuo kapetan Ivane,
A zapazì momka preko polja;
Bèrzo spadè do svoga gjogata;
I gjogata hitro opremio,
Na njega je oklop navalio,
Drugi nosi Luki u bisagim;
I ponesè hiljadu žutacah,
Ter povèrši gjogu mejdandžiu,
I poletì preko polja ravna,
Kano soko izpod neba sjajna;
Plaho tèrče, iz sveg gèrla viče:
„Pričekaj me! moj sestriću dragi,
Da te diete ja na put opremim.“
Kad te Luka ućuti besiede,
Stadè momče, ter se napoprieči.
K njem doletì Senjanin Ivane,
I odsiedè vilenog gjogata,
Sjahujući besiedio Luki:
„Stani, sinko! da te nasvietujem;
Kada budeš pod Većil planinu,
Onda će te suton ufatiti;
Svèrni gjogu pod jelu zelenu,
I odsiedni plemića gjogata;
Ti se nemoj poplašiti Luka:
Vuci viju, a gavrani gèrču,
Vile viču iz stećicah stienah.
Kad se svane, a sunce ograne
Odmah jaši tovnoga gjogata,

Ter ga pravi uz Većil planinu,
Kud se viju orli i gavrani;
A kad budeš puta na raskèrštje,
Prostèrtu ćeš spazit kabanicu,
Kod nje siedi Rustan kesedžio;
Zavikat će Rustan kesedžio;
„„Bacaj svinjo moje dugovanje;““
A ti njemu progovori Luka:
Šta je tvoga ovdi dugovanja?
„„Svakom drugu po triest žutacah,
Meni idje do trista žutacah;““
„Daj mu Luka, a negubi glave.“
Zatim Luka ujcu odgovara:
„Daj mi gjogu; ne brini se, ujče.“
Tada Ivan besiedio Luki:
„Svlači, sine, sa sebe haljine,
A oblači oklop odielo.“
Kad ga Ivan liepo opremio,
Ondak ga je ujak zagèrlio
I liepo se s njime poljubio.
Za tim viknu barjaktare Luka:
„S Bogom ostaj! moj mili ujače,
I tieši mi ostarielu majku,
Moju majku, tvoju seku dragu.“
Ter otišće niz polje zeleno,
A Ivan se na trag povratio.
Luka tiera lugu zelenome;
Dok protiera zelenoga luga,
Odmah spadè pod Većil planinu,
Svèrće gjogu pod jelu zelenu,

Ter je tude noćcu prenoćio.
Kad se svanu, pa ogranu sunce,
Vuci viju gavranovi gèrču,
Svikuju se vile iz pećinah,
Vijaju se orli mèrcinjaši.
Sve to Luka i gleda i čuje,
Al' nit mari nit toliko haje,
Već on jezdi kroz Većil planinu.
Al kad bio putu na razkèrštje,
Opazì ga Rustan kesedžio,
Ter je svomu družtru govorio:
„Bratjo moja! i družino draga,
Prigledajte puškam kremenove,
A iz nova puške prepunite,
Po dva hitca a četiri zèrnca;
Zašto ima dvadeset godinah,
Kako hodam po Većil planini,
Onakoga ni vidio nisam
Zasukana na gjogi, junaka!"
Redom družtvo puške prepunilo,
Redom stalo triest kesedžiah,
A na putu Rustan kesedžia;
Prostèrta mu divan kabanica,
Preko krila tokmali šešana.
U ta doba Luka na gjogatu;
Biesan mu se gjogat pomamio,
Ušim striže, zubim gvozdje grize;
S njega Luka božju pomoć viče.
Tad zavikà Rustan kesedžio:
„Bacaj, svinjo! moje dugovanje;

Svakom drugu po triest žutacah,
Meni samu trista madžariah.“
Luka njemu pričè besiediti:
„Pričekaj me, junak buljukbaša!
Za što sam se prazan dogodio,
Kad se vratim, onda ću ti platit.“
A kad čuo Rustan kesedžia,
Zubim škripnu, a od jada ciknu.
Namah fata tokmali šešanu.
Luka kùpi gjogatu kajase,
Ter preskočì divan kabanicu.
Tad zavika Rustan kesedžia;
Kada viknu, ko da jelin riknu.
On zavika svoje družtvo kleto:
„Dèrž' te tamo, a ja nedam vamo.“
Časom pučè trideset pušakah;
Na Luki se zažežè odielo,
Ali tielo ostadè mu cielo —
Dobar junak, a dobre je srieće.
Niti padè, ni rane dopadè.
Stèrkaše se na put kesedžie.
Da ufate Luku i gjogata.
Al' on guli od bedrice ćordu,
Vraća gjogu i desno i lievo:
Osmericu glavom razstavio
A ostale ranam obrànio;
Pak pogleda barjaktare Luka,
Al' to bježi Rustan kesedžia —
On pobiežè jeli pod ogranke.
Za njim leti Luka na gjogatu.

Udarì ga svojom britkom ćordom;
Kako ga je lahko udario,
Udario po desnom ramenu,
Pod lievom mu gvoždje izgonio,
Rustan padè u travu na glavu.
Onda Luka konja odjašio,
Konja voda, a hajduke guli.
Tu je njemu dobra sreća bila,
Jer oguli mèrtve kesedžie,
I pograbì žućane cekine
Pa povèršì plemića gjogata,
Pravo goni ka Koltaku gradu.
Al' ga viknu vila iz planine:
„Der se vèrni! Luka barjaktare,
Pak ponesi Rustanovu glavu,
Za jabuku banu koltačkomu,
Ako želiš oženit se s Angjom;
Jer nemoreš ti izvesti Angje,
Da ti goniš na kolima blago;
Jer je Angje veliko kolieno:
Angju prose svietli gjenerali,
I prosì je duka cesarova;
Koi biva na miesto cesara;
A ban se je težko zaklinjao,
Da on neda svoje plemke Angje,
Van za glavu Rustan kesedžie."
Težko toga dočekao Luka,
I povraćà gjogu ka jeliki,
Ter odsiečè glavu Rustanovu,
I meće je u strunjavu torbu.

Za tim goni pravo ka Koltaku.
A kad se je tamo prikučio,
Dočekà ga pèrva banska straža:
Te zavika ta banova straža:
„Ustav' konja! a negubi glave.“
Za to Luka haje i nehaje,
Već na stražu nagoni gjogata,
A potego od bedrice ćordu,
A soldati mušket opalili;
On raztierà tu banovu stražu,
Malu stražu! od dvanest vojnikah.
Pa na drugu natierao stražu —
Druga straža dvaest i četiri.
Zavikala i ta druga straža:
„Ustav konja! mladjahni junače,
Brez oblasti nećeš doći banu.“
Za to Luka haje i nehaje.
Veće kroz njih nagoni gjogata;
A stražani vatru oboriše.
Luka tèržè brietkinju ćordu,
Ter razgoni i tu drugu stražu,
Pa odtierà pravo ka Kolkatu.
Treća ga je dočekala straža
I u njoj je trideset soldatah;
A kad rupì siloviti Luka,
Puškam pale njega i gjogata.
Luka tèrče, golom sabljom maše,
Ter razgoni banove stražane,
Kano vuče po pustoši ovce.
Bieži straža, tere banu kaže:

„Gospodaru, od Koltaka bane!
Od kada je Koltak utemeljen
Nij' ovaki junak dohodio,
Ko sad jezdi na dobru gjogatu,
Pravo hiteć tvojim bielim dvorim;
Jer je pèrvu stražu izranio,
I gdie koje mèrtve ostavio;
A drugu je svu raztiero stražu;
Mi pucasmo na njeg i gjogata,
Al zaludu! ko u steću stienu, —
Mi ga nismo smieli dočekati;
Vas mu gjogat u kèrvi ogrizo,
Kèrvava mu do ramena ruka,
A brietka do dèržaka ćorda;
Vas na konju junak pocèrnio,
Sve od praha i težka olova;
Zino gjogo, konjic od mejdana,
Proždero bi ždrala pod oblakom,
Kamol' nebi satèrho soldata! —"
U ta doba Luka na gjogatu;
Dok on dojdè božju pomoć glasi,
Pa odsiedè biesnoga gjogata,
I bacà mu dizgun na jabuku.
Poletišo bilaći soldati,
Da ufate ter vodaju gjogu.
Gjogo sebi prikučit se neda,
Zubim kolje a nogam razgoni —
Sam se konjic po pridvorju kreće.
Priča Luka očim po soldatim,
Tere njima krupno progovara.

„Put mi kaž' te, vašem gospodaru.“
Poletile sluge svietlog bana,
Luku prave kroz banove dvore;
I on ujdè banu na odaju.
Al ban siedi na svome prestolju,
Dvore njega mladjahni dvorani;
Redom siede hrabri gjenerali,
I ostala banova gospoda;
Svima Luka Boga nafalio.
Odazivlje bane sa gospodom;
Za tim junak siedè pokraj bana.
Sgledaju se svietli gjenerali,
I ostala pribrana gospoda;
Brez ponude, gdie siedè kraj bana!
A ban njega čašom ponudio,
Onda Luka čašu oborio;
A ban njemu rieči govorio:
„Odklen si ti? od koga li grada?
Luka banu povrati besiedu:
„Jer što pitaš? bane od Koltaka.“
Progovara od Koltaka bane:
„Kako tebe ja pitati neću?
Još su meni ljudi dolazili,
Ali takog ni vidio ni sam!
Već se kaži od koga si grada?
Koga li si roda i plemena? —
Da ti siedè brez moje ponude!“
Al nastavi barjaktaru Luka:
„Kada tražiš, pravo ću ti kazat, —
Ja sam bane od Senja kamenog,

A od roda nigdie nikog nejmam,
Izvan majku i jednog ujaka —
Ujak mi je kapetan Ivane
Poglavica Senja na kraini,
Stara majka seka Ivanova;
Pak je ona vèrlo ostarila,
Ter bi rada moja stara majka,
Da oženi mene za života.
Ja sam čuo, a vidio ni sam,
Da imadeš kćercu jedinicu,
Po imenu glavnu Angjeliu;
Hoćeš mi je pokloniti bane,
Dam mi bude zaručnica vierna?“
Kad te rieči razabrao bane,
Onda na njeg oči napoprièì:
„Kin’ se od tlen! prija nevidjeni,
Nit vidjeni, nit meni poznati;
Angju prose visoka gospoda:
Angju prose pèrvi gjenerali
I od Beča duka cesarova,
Koi siedi na miesto cesara,
Pak ja nedam tako lahko Angje;
Kamol’ ću je tebi darovati,
Koga likad ni vidio ni sam!?
Der davori! koga si ti soja?
Za koga ću kćercu pokloniti?
Ali si ti roda gospodskoga?
Ali si ti roda junačkoga? —
Ako si ti roda gospodskoga,
Daruj meni barilo talirah.

I donesi hiljadu cekinah,
I dovedi do tri konja vrana;
Pod dievojku debela gjogata —
Neću tvoga, nego cesarova.
Ako si ti roda junačkoga?
Ti otidji u Većil planinu,
Raztieraj ti po gori hajduke,
I donesi glavu Rustanovu;
Onda istom ti se nadaj Angji.“
Zatim Luka zamienu besiede:
„Projdi me se! bane od Koltaka;
Ni si željan vezenih talirah,
Nit si željan zlatnieh cekinah,
Nit' trebuju tebi vrani konji;
Tkol' će gjogu od cesara otet?
Baš da se je s glavom zavadio.
Već ako ćeš pokloniti Angju,
Donit' ću ti glavu Rustanovu,
Koi ti je skele zatvorio,
Zatvorio pa ih opustio;
Pa ako ti ja donesem glavu,
Mošli poznat glavu Rustanovu?“
Tada njemu bane govorio:
„Mogu poznat glavu Rustanovu
Mèrka bèrka od pedlja muškoga,
Dva madeža na lievom obrazu;
Pa ako mi ti doneseš glavu
Svoju ću ti kćercu darovati;
Akol' nesmieš toga obećati,
Sad će otić tvoja za njegovu.“

Tada Luka uviet ujagmio,
Svoj gospodi rieči govorio:
„Poslušajte! svietli gjenerali,
I ostala po redu gospodo,
Da mi reče pokloniti Angju.“
To govoreć na noge se skače,
Bèrzo sletì do gjogata svoga,
Pa skiduje strunjavicu torbu,
Izvadio glavu Rustanovu,
Pa je nosi do svietloga bana.
Mèrka bèrka od pedlja muškoga,
Dva madeža na obrazu lievom:
„Eto glava Rustan kesedžie,
Koi ti je puno dodijao.“
Kad ugledà od Koltaka bane,
i da Luki tiho govorio:
„Be aferim! soko od sokola —
Drugim ću te darovati darom
Radi glave Rustan kesedžie;
A svoju sam poklonio Angju,
Poklonio duki cesarovu.“
Onda Luka od zemlje skočio,
Iz očiuh sve mu vatra siva,
Iz nozdèrvah modar plamen bije,
Zubim škriplje a očima priča,
Pa je banu rieči govorio:
„Prodj' se bane! bacat bacanie,
I navlačit na te petljanie;
Da mi daješ sve na kola blago,
Tvoje glave sad učuvat nećeš!

Već ako daš tvoju Angjeliu?“
Liepo bane Luki progovara:
„Bolan Luka! ja se s tobom šalim,
Da ja vidim jesil dobar junak;
Što sam reko, poreći ti neću —
Darivam ti liepu Angjeliu;
Već ti hajde tvojim bielim dvorim
Pa pokupi po izbor svatove,
Ter ih vodi po mladu dievojku.“
Tada Luka iznova govori:
„Jeli viera, od Koltaka bane,
Da me bane prevariti nećeš?“
„Tvèrdja viera nego mramor stiena.“
Zatim Luka ponovì besiede:
„Dovedi mi tvoju kćercu liepu,
Da joj dadem moje obilježje.“
Tada bane na noge skočio,
Odè bane k svojoj kćeri Angji,
Pa je vako curi govorio:
„Hajde Angje! moje diete drago,
Evo sam te darovao Angje,
Darovao Luki barjaktaru;
Od tebe je i viši i liepši,
Ponesi mu tvoje obilježje.“
Odmah Angje tomu privoljila,
Pa na tielo udari odielo,
A cura je i od sebe liepa,
Liepo odielo, al' je liepše tielo.
Povrati se od Koltaku bane,
Ter on siedè u svoje prestolje,

A Luka ga na nogam dočeko.
Vrieme malo zatim počasilo,
Al' to idje majka i dievojka.
Kada dodjè majka i dievojka,
Onda bane progovara rieči:
„Nuh pogledaj! mila kćerce moja,
Motri, kćerce, tvoga zaručnika;
Ako njega ti privolješ Angje,
Podaj njemu tvoje obilježje;
Ako li ti on pri sèrdcu nije,
Tebe nedam, moj očinji vidu,
A ni istom od Beča cesaru!"
A momak se glavan dogodio,
Još na momku junačko odielo.
Kada cura momka sagledala —
Ostaše joj oči na junaku,
A sèrdce se u njoj razgrijalo,
Često s' ona u licu promiene;
Ona trepti kano tetreika,
Probila joj kèrvca jagodice;
Vèrlo se je cura uzmučila,
Nesmećući očiuh sa Luke;
Luku gledeć otcu progovara:
„Ja ću poći, mili roditelju,
Momak mi je sèrdcu se dopao,
Pak što nama Bog i srieća dade!"
Kad to začu barjaktare Luka,
Skidè burme od suvoga zlata,
Zlatne burme a i ime svoje,
I uz burme pet stotin' dukatah,

Pa ih pruža plemki Angjelii.
Ona njemu ubor izvezeni,
Na komu je do trideset granah:
Svaka grana triest je dukatah;
Jedno drugom dadè obilježje,
I još Luka rieči govorio:
„Sèrdce Angje! eto obilježje,
Zlatne burme i u njima ime:
Čuvaj Angje dok se Luka vrati.“
Na to se je cura osmiehnula,
Za tim vraća besiede na bana:
„Čuješ li me! novi punče, bane,
Nemoj reći, da ti kazo nisam —
Ja bih tebe nešto zamolio.
Zamolio, nebil' izmolio,
Da mi odmah tvoju kćercu dadeš,
Tvoju kćercu, moju zaručnicu.
Da je odmah bielu Senju vodim!
Da neidem Senju brez dievojke,
Da nekupim silenih svatovah,
Da ne kèrham konjah i junakah —
Jer je Angje na glasu dievojka,
To će začut kraišnici Turci,
Zasiest će mi Turci u busiam,
Da preotmu tvoju liepu Angju;
Bit će kèrvi na obadve strane.“
Na to se je bane osmiehnuo:
„Da sam znao, barjaktare Luka,
Sa si Luka jedna strašivica,
Ne bih tebi dao jedinicu.

Deder hajde tvomu Senju bielom,
Kupi, zete, kićene svatove,
Tri hiljade mladih konjanikah,
A pet stotin' mladjahnih piešacah;
Neću stara, a neću nejaka,
Već momakah od boja junakah;
I povedi Senjanin' Ivana;
I ne vodi prije meni svatah,
Tamo barem do Miholja dana,
Doka s gore ne poleti lištje,
A iz gore hajduk nizidje."
Kad to čuo Senjanine Luka,
Onda Luka pričè besiediti:
„Ne brini se! dragi punče bane,
Ja ev' odoh Senju kamenomu;
Doka dojdem i svate pokupim,
Dok ih skupim, eto mene, bane."
Povratì se natrag Angjelia.
Luka bana u ruku poljubì,
A ban njega rukom prigèrlio,
Kraj sebe mu miesto namiestio.
Tu se časte za dva za tri dana;
Kad četvèrto jutro osvanulo,
Tad se sprema barjaktare Luka,
I vraća se svome bielu dvoru; —
Pred Luku je izašla punica,
Trima darim njega nadarila:
Jedan Luki, drugi staroj majki,
Treći šalje Ivan Senjaninu;
A on njojzi trista madžariah.

Odtle Luka povèrši gjogata,
Odè momak Senju kamenome.
A kad bio na poglede kuli,
Siedi Ivan u tančici kuli,
I s njim siede slatki prijatelji,
Oni piju vino rumeniku,
Pijuć vino od svašta govore;
Al' nepije Ivan Senjanine,
Već na prozor uz polje pogleda,
Gledajući kud j' otišo Luka.
U ta doba konjik pomolì se;
Onda Ivan durbin prifatio,
Pa na durbin dovodi konjika.
Al' to glavom barjaktare Luka;
Od dragosti na noge gjipio:
„Bogu fala! eto nama Luke.“
Pa poleti kuli niz mostove,
Izpred kule k svojoj seki dragoj,
Dobre glase seki donosio:
„Već ne cvili! moja seko draga,
Jer nam idje Luka na gjogatu.“
Kad to začu ucviljena majka,
Od dragosti nove suze valja.
U ta doba Luka na gjogatu,
Pa je njima Boga nafalio,
A Ivan mu gjogu prifatio.
Tad dotèrkà ostariela majka,
Luku sina rukam prigèrlila,
Rukam gèrli, suzam Luku štrapa:
„Gdie si do sad? moj očinji vidu!“

Pitaju ga za zravlje junačko,
Svi odoše u kulu visoku.
Pita Luku Ivan Senjanine:
„Gdie si bio? moj sestriću dragi!
Ja sam mlio da si poginuo;
Jesil' išo u Većil planinu?“
„Išo jesam u Većil planinu,
Pogubio Rustan kesedžiu,
I razbio sve njegovo družtvo;
Niešt izsieko, drugo izranio;
I išo sam ka Koltaku bielom.“
Besiedi mu Ivan kapetane:
„Kad si išo, jesil' vidjo Angju?“
Onda Luka Ivi odgovara:
„Vidio ju, pa je izprosio.“
Pa zavlači ruke u prostrige,
Ter izvadì ubor vezen zlatom;
Zatim vadi dare baničine,
Jedan majki, a drugi Ivanu:
„Eto sad znaj, moj ujače dragi,
Da sam čisto curu izprosio;
Već se brini, moj ujače mili,
Kako ćemo svate sakupiti? —
Išće bane tri hiljade svatah,
Tri hiljade vèrstnih konjenikah,
I pet stotin mladieh piešacah,
O Miholju da curu vodimo.“
A kad čuo Ivan Senjanine,
On zagèrlì i poljubì Luku:
„Ne brini se, moje diete drago,

Ja ću tebi svate sakupiti.“
Malo vrieme, a za dugo nije;
Jedno jutro Ivan uranio,
Ter on piše listak knjige biele
A na ruke Janković Stojanu:
„Jankoviću! sokolovo krilo,
Spremaj mi se pobro u svatove;
Povedi mi trista konjenikah;
Ti ne vodi stara i nejaka,
Već junaka od boja žestoka,
I vodi ih u drugu nedielju,
Pravo brate mojoj kuli bieloj.“
Tu sastavì, drugu napisuje,
A na ime slatkim pobratimim:
Pobratimu Breulji Šimunu,
I onomu Primorcu Tadii:
„Spremajte se oba u svatove,
Jer sam moga oženio Luku,
I poved'te pet stotin konjikah;
Neću stara, a neću nejaka,
Neg' junaka od boja kèršnoga;
Vodite ih u drugu nedielju
A do moje obielene kule.“
Tu nakitì, a treću započè,
Prijatelju starom Stipurinu:
„Eto knjiga! starac Stipurine,
Spremaj mi se u svatove poći,
Bit ćeš meni svatski starešina;
Vodi sobom hiljadu svatovah;
Nemoj stara a nemoj nejaka,

Već junaka na razboju jaka:
Dovedi ih u drugu nedielju,
Pràvo, brajo, mojoj kuli bieloj.“
Tu napisà, treću započimlje,
Opet zove do dva pobratima:
Jednog pobru Gavran kapetana,
A drugoga Komnen barjaktara, —
Njih dvojica, hiljadu svatovah.
Nadjè knjigam mlade knjigonoše —
Svaka odè svome načelniku.
I on kupi po Senju junake,
On sakupì pet stotin' katanah.
Dan po danu i nedielja dodjè,
Al' eto ti kićenih svatovah,
Svaki vodi, što je naredio.
Al' mu nejma do dva pobratima:
Nejma njemu Gavran kapetana,
I nejma mu Komnen barjaktara —
Otišli su u četu junačku.
Onda Ivan stadè jadikovat':
„Ej Komnene! dragi pobratime,
Kad valjade, onda te nemade,
Da mi nosiš barjak pred svatovim.
Ah Gavrane! moje ljute rane,
Ti bi bio stojka uz dievojku,
I branio vrane bedevie,
I branio vezene kočie.“
Tude svati noćcu prenoćili,
A u jutro rano uranili,
Umili se i Bogu molili,

Najeli se ovnovine mesa,
I beškota hlieba bieloga,
A napili cèrvenike vina.
Kad rekoše, tad se odtiskoše,
I odoše pravo ka Koltaku.
A kad bili uz Većil planinu,
Pred njima se konjik pomolio;
Bože mili! tkobi ono bio?
Al to glavom uskok Radoica;
On svatovim božju pomoć viče,
Odazivlju sileni svatovi.
Za tim Rade za Ivana pita:
„Jeli ovde Ivan Senjanine?
I sestrić mu Luka barjaktare?“
U to vrieme Ivan na putalju,
Spored s njime Luka na gjogatu.
Besiedi mu mali Radoica:
„O! Ivane, dragi pobratime,
Vrati odmah kićene svatove;
Nemož' proći krez Većil planinu;
Da imadeš krila sokolova
Ne bit' krila iznosila tiela;
Ban je tebi mice namiestio:
Glas je dao Turcim kraišnicim,
I dao im tri tovara blaga,
Tri tovara vezenih talirah,
I hiljadu latinskih cekinah,
I dao im do tri konja vrana,
I pred njima vranu bedeviu,
Što je ona ždrala oždriebila.

Koga jaši Gavran kapetane,
Koga nejma u cesarovini.“
Onda se je Ivan zamislio,
Pa sestriću rieči govorio:
„O sestriću! moje milovanje,
Brigo moja, sve moje uzdanje!
Da vratimo kićene svatove,
Da neginu u gori junaci,
A neplaču sirotinske majke.“
Luka mu je rieči povratio:
„To je naša velika sramota!
Bolje nam je mužki poginuti,
Nego ženski na trag izbiegnuti. —
Ja nežalim liepe Angjelie,
Već ja žalim bana od Koltaka;
Da je meni samo banu doći,
Da ujagmim ja njegovu glavu,
Da mu kažem vieru i nevieru!“
A kad Ivan te razumì rieči,
On pogleda na svoga sestrića,
Kod njeg stoji mali Radoica,
Kada vidì uskok Radoica —
I razabra sve Lukine rieči,
Onda Ivi besiedio Rade:
„O Ivane! slatki pobratime,
Kad se natrag vi vratit' nećete,
Idjem napred pravo ka Hèrnjici:
Svate će ti pustiti Hèrnjica
Ka Koltaku, gradu kamenome;
Kad se vratiš, Ivan Kapetane,

I povedeš kićenu dievojku,
Onda će te Turci dočekati,
Pa što tebi Bog i srieća dade!“
A kad čuo barjaktaru Luka,
Poletio, Radu poljubio:
„Hajde Rade uz Većil planinu;
Ti ukloni Turke iz busie,
Dok dojdemo do Koltaka grada,
Da neginu kićeni svatovi,
Neka s kitom ja do bana dojdem;
Kad se vratim, uskok Radoica,
Pa što meni Bog i sreća dade!“ —
I dadè mu triest madžariah.
Za tim Rade vranca pojašio.
Kad Hèrnjici Rade dohodio,
Onda Mujo besiedio Radi:
„Jeda Rade svati Ivanovi?“
A Rade mu besiedio rieči:
„Eto idu svati Ivanovi;
Nemoj Mujo na njih udarati,
Dok ne sajdu do Koltaka grada;
Kad se vrate od Koltaka bielog,
I povedu kićenu dievojku,
Onda bit će blaga izobila,
Jer je Luka bana ucienio,
S mèrtvom glavom Rustan kesedžie
Tri tovara vezenih talirah,
I barilo latinskih cekinah;
Onda ćemo na njih udariti;
Ako Bog da! te njih dobijemo,

Eto nama blaga izobila.“
Tada Mujo okrenu se družtvu,
Četobašam Mujo govorio:
„Uklanjajte družtvo iz busie,
Neka idu svati ka Koltaku;
Kad se vrate mi ćemo im kazat!“
Digoše se Turci iz busie.
U ta doba svati nagèrnuli,
Pravo idu niz Većil planinu.
Kad na pogled svati pomolili,
Spazio ih bane od Koltaka;
Plesnuo se rukom po kolienu:
„Oh! Hernjica, da bi te nebilo!
Jer propusti silene svatove?
Kamo viera? ona te sapriela!
Medjer nije viere u Turčinu,
To su davno besiedili ljudi:
„„*Turska viera ko na moru piena.*““
Zatim bane rieči zastavio,
Ter on kolje debele volove,
I odtače vino u posudje;
Još on melje bielicu pšenicu,
Za gospodski pričekat svatove. —
U ta doba svati Ivanovi;
Iz svatovah Luka izletio,
Ter on gjogi prikupì kajase,
Prikučì mu čizme i ostruge.
Bože dragi! sto mu gjogat radi,
Sve preskače, što na putu nadje,
I razgoni banove soldate;

Upravy tako do pridvorja dodjè.
Sgledaju se svietli gjenerali,
I ostala skupljena gospoda:
„Biesna konja! biesnieg junaka,
Baš je za njeg banska jedinica.“
Što ću vama više govoriti? —
U Koltaku svati danovali,
Drugo jutro rano uranili.
Podvikuju sileni svatovi:
„Tko je konjik, priteži kolane,
Tko je piešac, obuvaj opanke;
Izvod'te nam kićenu dievojku!
Al' eto ti kićene dievojke,
S' njome idju do dvie poručnice,
Koje kite i uče dievojku;
Izvukoše vezene kočie,
Pod njima je osam bedeviah;
U njih stupì kićena dievojka
A za njome mlade poručnice.
Opet idju petere kočie,
U njima je ruho dievojačko.
Uzjašiše sileni svatovi:
Uzjašio Ivan Senjanine,
Spored njime Luka barjaktare;
Svom ujaku Luka besiedio:
„Idem ujče s Bogom reći banu.“
Kada Luka blizu došo bana,
On poljubì u ruku banicu,
A banu je kèrko govorio:
„Kam ti viera? ona te ubila!

Jer navuče Turke na svatove?“
Mahnu s ćordom, odsiečè mu glavu.
Vratio se Luka u svatove.
S mirom jaše kićeni svatovi,
Do pod Većil visoku planinu;
Onda Ivan svate zastavio,
Pa je njima rieči prozborio;
„Bratjo moja! kićeni svatovi,
Sada valja u kèrš udariti.
Tko će bratjo napred odtisnuti?
Tko će bratjo čuvati kočiah?
I u njima kićenu dievojku?“
Svaki šuti, ništa negovori;
Progovara mladoženja Luha:
„Ja ću, bratjo, pèrvi udariti
I za mnome pet stotin' katanah.
Pobratime! Breulja Šimune,
S pobratimom Primorac Tadiom,
Vi branite curu i kočie;
A ostali stojte u bogazim.“
Što rekoše, tomu privoljiše.
Odè Luka pravo uz planinu,
I za njime pet stotin katanah.
A kad Luka unidè u klance,
Tude najdè Turke u busii
I pred njima Kladuškoga Muju,
A i s njime trista Kladušanah.
Onda Mujo njima govorio:
„Čujete li! moji sokolovi,
Eto Luke sa svojime družtvom.

Ljuta guja on je na mejdanu.
Nemojte vi palit' iz pušakah,
Neka Luka provede katane,
Neka ide ličkom Mustajbegu,
Doka rupe kićeni svatovi.“
Odè Luka pravo uz bogaze.
A kad bio ličkom Mustajbegu.
I njega je sagledao beže,
Onda družtvu svome govorio:
„Čujete li! moji četobaše,
Eto Luke na dobrom gjogatu;
Nek provede on svoje katane,
Doka rupe ostali svatovi;
Jer je Luka junak od razboja,
Izsieć će nam družtvo po busii;
Čekat ćemo svatskog starešine
I čekati vezenih kočiah.“
Prodjè Luka, provedè katane.
Kada bio u napredak Luka,
Opet Luka udarì na mice —
U busiu Tale budalina;
I s njime je Kovačina Ramo,
S' njima dvama pet stotin četnikah.
Tale siedi za jelovim panjem;
Al besiedi Kovačina Ramo:
„Brate Tale! nepali pušakah,
I nesèrdi Lukinih katanah,
Jer su Tale oni u oklopu,
Propust'mo njih starom Karimanu.„
Za to Tale haje i nehaje:

U Osieku 1858.

Tiskom c. k. povl. tiskarne Drag. Lehmanna i drugara.

563996

LSer.C Jukić, Frano Ivan (comp.)
J936na Narodne piesme bosanske i hercegovačke.
v.1pt.cl.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED